

dunărea de jos

Suflet către Suflet!

Nr. 215
IANUARIE
2020

consiliul județean Galați ● centrul cultural „dunărea de jos“

AI. I. CUZA
BICENTENAR

Ziua Culturii Naționale 2020

EVENIMENTE CULTURALE 2020

Januarie

denumirea evenimentului	organizatori/parteneri	locuția locația	perioada desfășurării evenimentului
Camil Ressu - 140 de ani de la naștere - expoziție tematică și lansarea cărții poștale	Centrul Cultural „Dunărea de Jos”	Centrul Cultural „Dunărea de Jos”	ianuarie 2020
Sfânta zi a Bobotezei - ceremonial militar și religios	Arhiepiscopia Dunării de Jos	Faleza Dunării	6 ianuarie 2020
Ziua Culturii Naționale - concert	Biblioteca „V.A.Urechia”	Parcul Eminescu	15 ianuarie 2020
Clepsidra - concerte de muzică de promenadă și divertisment	Centrul Cultural „Dunărea de Jos”	Căminele pentru persoane vârstnice „Sf. Spiridon”, „Ștefan cel Mare și Sfânt”, Căminul de zi pentru persoane asistate	1 ianuarie – 31 martie 2020
Ziua Unirii - ceremonial aniversar	Muzeul de Istorie „Paul Păltănea”	Statuia Domnitorului și la Casa Memorială Al. I. Cuza	24 ianuarie 2020
Spectacole de folclor - dans, muzică vocală și instrumentală	Centrul Cultural „Dunărea de Jos”	Teatrul Dramatic „Fani Tardini”, Teatrul Național de Operă și Operetă „Nae Leonard”	ianuarie 2020
Petru Caraman - personalitate a folcloristicii românești - 40 de ani de la trecerea la cele veșnice - expoziție de fotografie, discuții libere	Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași	Centrul Cultural „Dunărea de Jos”	ianuarie 2020
Alexandru Ioan Cuza și Unirea	Muzeul de Istorie Paul Păltănea, Galați; Inspectoratul Școlar - Galați	Grădinițe din Galați	ianuarie
Restituiri Maksay (II) - editarea volumului al II-lea al unui catalog selectiv al colecției Maksay	Muzeul de Istorie Paul Păltănea Galați	Muzeul de Istorie Paul Păltănea Galați	ianuarie- martie 2020
In Memoriam Ioan Simion Mărculescu - Salonul Anual al Artiștilor Plastici Gălățeni - expoziție, lucrări de grafică, picture, sculptură	Muzeul de Artă Vizuală Galați	Muzeul de Artă Vizuală Galați	15 ian. – 9 feb. 2020
”Hai să dăm mână cu mână”	U.A.T. Liești	Căminul Cultural	24 ianuarie
”Unire-n cuget și-n simțiri”	U.A.T. Tudor Vladimirescu	Căminul Cultural	24 ianuarie
Ziua Culturii Naționale – 170 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu - concert	Biblioteca Județeană „V.A. Urechia”	Parcul „Mihai Eminescu” / sediul Bibliotecii Județene „V.A. Urechia”	15 ianuarie 2020
Unirea Principatelor Române - 161 ani de la înfiptuirea Unirii	Biblioteca Județeană „V.A. Urechia”	Sediul și filialele Bibliotecii Județene „V.A. Urechia”	20-23 ianuarie 2020
Grigore Vieru - 85 ani de la naștere - expoziții, program artistic, colocvii	Biblioteca Județeană „V.A. Urechia”	Sediul și filialele Bibliotecii Județene „V.A. Urechia”	13-15 ianuarie 2020
Seară de folclor - spectacole folclorice cu soliști consacrați	Centrul Cultural „Dunărea de Jos” Parteneri: teatrele gălățene	Teatrul Dramatic „Fani Tardini”, Teatrul Național de Operă și Operetă „Nae Leonard”	ianuarie 2020

Ziua Culturii Naționale 2020

Proiectul **Cărți fără frontiere** continuă în 2020 cu donație de carte pentru școlile și liceele din Republica Moldova. Un proiect inițiat de Consiliul Județean Galați prin Centrul Cultural Dunărea de Jos în parteneriat cu Consulatul General al României la Cahul.

Galați, orașul scrie, orașul citește

Proclamația către națiune a domnitorului Alexandru Ioan Cuza

11 decembrie 1861

Românilor,

Naționalitatea Română este întemeiată.

Unirea este îndeplinită.

Acest fapt măreț, dorit la generațiunile trecute, aclamat de Corpurile Legiuitoare, chemat cu căldură de noi, s-a recunoscut de Înalta Poartă, de Puterile garante și s-a înscris în datinile Națiunilor.

Dumnezeul părinților noștri a fost cu țara, a fost cu noi. El a întărit silințele noastre prin înțelepciunea poporului și a condus Națiunea către un falnic viitor.

În zilele de 5 și 24 Ianuarie ați depus toată a voastră încredere în Alesul nației, ați întrunit speranțele voastre într-un singur Domn.

Alesul vostru vă dă astăzi o singură Românie.

Vă iubiți Patria, veți ști a o întări.

Să trăiască România!"

Iașii în 11 Dechemvrie 1861.

Alecsandru Ioan

„Articolul 13 din Convenție (Paris 1858) prescrie hotărât fără echivocitate că domnul României,

1. Trebuie să fie român
2. Trebuie să fie născut muntean sau moldovean
3. Trebuie să fie din părinți români, născuți moldoveni sau munteni
4. Trebuie să fie de 35 ani împliniți
5. Trebuie să aibă venit în pământ de 3000 de galbeni pe an
6. Trebuie să fi servit în funcțiuni înalte ale țării timp de 10 ani sau să fi făcut parte din vreo adunare.”

„Cei șapte ani de domnie ai lui Cuza sunt echivalentul a șaptezeci de ani de istorie națională”.

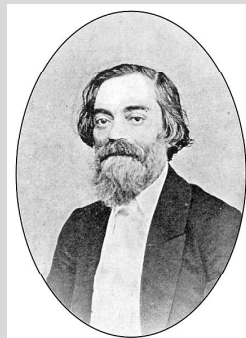
N. Iorga

„D-lui Ion Brătianu

Primire splendidă; eșind de la Domn, introducere în Adunare cu cea mai românească majestate; cuvinte din ambe părți la tribună. Ieri, Adunarea a votat în unanimitate adresă și deputăție către Adunarea munteană. Domnul notificând Puterilor alegerea, a zis că numirea sa este realizarea ideii mărețe de Unire, și că **este gata a depune coroanele de vor voi să dea Prințul strein. Domnul este întru toate sublim.** El pleacă Luni. Pregătiți primirea”

C. A. Rosetti

„Cuza-Vodă nu era un om solemn, pompos, formalist. Nu învățase nicăieri eticheta Habsburgilor și ceremonialul lui Carol Quintul sau al lui Filip Tenebrosul; nu știa și nu voia să știe cum se orânduiesc la un jubileu faimoase, de la cel mai mareț oaspete străin până la cel din urmă lingău de curte și de ogradă. Eticheta a suferit continuu de pe urma unui **Domn care se cufunda bucuros în rândurile mulțimii**, ca să afle, ca să îndrepte, ca să pedepsească și să mângâie, ca să miluiască pe ascuns de ochii lumii, – cum a făcut apoi păstrându-și moștenirea, buna și miloasa lui soție, cu un cuvânt ca să răspundă nevoii sufletești a neamului acestuia, de a fi iubit de suveranul său și de a-l iubi în schimb, călduros, fără rezerve, din toată inima.”

N. Iorga

„Cuza a făcut mari greșeli, dar [proclamația *Către locuitorii satești* din 1864] nu va dispărea niciodată din inimile țăranilor și nici din istoria României”

„**Fii simplu, Măria ta, fii bun, fii Domn cetățean**; urechea ta fie pururea deschisă la adevăr, și închisă la minciună și lingușire.”

„**Porți un frumos și scump nume**, numele lui Alexandru cel Bun. Să trăiești dar mulți ani, ca și dănsul; să domnești ca și dănsul”

„Fii dar omul epocii; fă ca legea să înlocuiască arbitrarul; fă ca legea să fie tare, iar tu, Măria ta, ca Domn **fii bun, fii blând**; fii bun mai ales cu acei pentru care mai toți Domnii trecuți au fost nepăsători sau răi.”

M. Kogălniceanu

COCUȚA CONACHI VOGORIDE

Vasile GHICA

Sunt momente în istoria unui popor când evoluția unor evenimente social politice relevante au fost influențate benefic de unii actanți, uneori femei (!), care au pus mai presus de interesele lor imediate destinul național schimbând cursul istoriei. Un astfel de episod, mai puțin cunoscut din păcate este cel legat de Cocuța-Vogoride-Conachi, soția caimacamului Moldovei Nicolae Vogoride (n.n- cel care falsificase rezultatele alegerilor pentru Adunarea ad-hoc a Moldovei) care a pus la dispoziția reprezentanților partidei unioniste din Moldova documente compromițătoare ce demonstau un furt electoral. Publicate în presa vremii din țară și din străinătate, acestea vor conduce la un scandal internațional ca va avea ca final anularea alegerilor falsificate și va da câștig de cauză Partidei unioniste din principatul moldav. Despre rolul acestei femei în procesul Unirii Principatelor Române, redăm în rândurile care urmează opinia unor personalități remarcabile ale intelectualității românești despre personajul în cauză!

„În altă țară cu sentimentul recunoștinței, cultivat prin tradiție, fapta Cocuței ar fi fost eternizată, dacă nu printr-un monument, cel puțin printr-o placă comemorativă. Si cu ea s-ar fi mândrit femeia româncă.”

Gh.N.Munteanu, 1927, istoric gălățean

“Cocuța Vogoride-Conachi trebuie să figureze în Panteonul neamului și pe toate monumentele comemorative cu atât mai mult cu cât a fost singura femeie și, în același timp, cea mai proeminentă personalitate a evenimentelor ce au dus la triumful Unirii.”

Maria Vartic, scriitoare, traducătoare (1887-1955)

“Prin violarea corespondenței dintre trimisul Porții și demnitarii constantinopolitani, COCUȚA CONACHI a reușit să descopere și să invalideze complotul pregătit cu sprijinul Imperiului Habsburgic, prin care partida unionistă trebuia să piardă alegerile (divanurile ad-hoc) din Moldova.”

Enciclopedia României

“Să ne amintim mereu cu pioșenie că fiica lui Conachi a fost una dintre cele mai strălucitoare personalități din istoria României.”

C. Gane, scriitor interbelic

„Cocuța Vogoride, soția caimacamului potrivit Unirii în 1857, a fost una din cele mai frumoase icoane de vrednică româncă, pe care a avut-o Istoria țării.”

N.Iorga, Revista de Istorie, VII, p.99 (f.a.)

“Alegând, ceea ce trebuie să recunoaștem că n-a fost ușor, între Patrie și Familie, Cocuța a ales prima alternativă, sustrăgând corespondența secretă primită de soțul său, pe care a înmănat-o lui Mihail Kogălniceanu, pentru a fi cunoscută de către marile Puteri.”

Ioan Brezeanu-Galați, biografie spirituală, 2008

“Din fericire pentru poporul și națiunea română, în punctul de bifurcație istorică de la 1859, a apărut Doamna Ecaterina Cocuța Vogoride care a avut înălțimea de spirit, imperativul moral și curajul civic de a ne orienta destinul spre ceea ce suntem astăzi.”

Prof. univ. Ioan-Aurel Pop, președintele ACADEMIEI ROMÂNE, cuvânt la inaugurarea bustului Cocuței, 5 oct.2018, Tecuci

“Nu vigilența unioniștilor, ci curajul soției caimacamului a permis descoperirea modului în care au fost falsificate rezultatele consultării (divanului ad-hoc) din Moldova. Ceea ce a urmat știm, dar fără contribuția COCUTEI CONACHI, ar mai fi existat vreo Unire?”

prof. univ. C-tin Pârvulescu, decan al Facultății de Științe Politice, București

Am comparat-o pe Cocuța cu Ioana d'Arc, pentru că fiecare dintre ele și-a salvat țara în situații extreme. Diferența este că tânăra franțuzoaică a intrat imediat în Pantheonul recunoștinței universale, iar partea de posteritate a Cocuței se numește ingratitudine națională, deși, la un sfert de mileniu după Mihai Viteazul, “a înfipt” în istoria noastră al doilea pilon fundamental al Unirii. Ea a răsucit spre bine destinul românilor pentru sute de ani. Fără gestul ei eroic, ar fi lipsit din istoria noastră momentul Cuza. Și prin alunecare și: Monarhia, Independența, Marea Unire.

Au trecut 160 de ani, dar românii tot nu sunt pregătiți să recepteze, așa cum merită, această personalitate, în toată complexitatea ei. **(V.Ghica, Ecaterina/Cocuța Conachi-Vogoride, Ed.Studis, Iași, 2018)**

Notă:

Am reprodus câteva dintre aprecierile făcute la adresa Cocuței Conachi, ființa care a schimbat destinul poporului român. Când soarta Unirii părea definitiv compromisă, ea și-a demascat soțul trădător de țară și obedient turcilor. Testul electoral (divanul ad-hoc) s-a reluat, sub controlul strict al Puterilor Garante, și calea Unirii s-a netezit.

La 22 februarie 2020, se vor împlini 150 de ani de la moartea eroinei. Ingratitudinea românilor, la adresa ei, continuă. Nu există nicio placă memorială, nicio stradă și nicio instituție nu-i poartă numele. Tecuciul are suficiente argumente să fie primit, alături de municipiile Iași și Focșani, în “Hora” orașelor Unirii Principatelor. Dar nu există preocupări în această chestiune. Urmează să se instituie o comisie locală care să analizeze, cu exigență maximă, dacă afirmațiile lui N. Iorga și ale celorlalți, citați mai sus, corespund adevărului istoric. Bustul eroinei, coborât de pe soclu, se odihnește într-o magazie. Cocuța trebuie să mai aștepte. Cât timp, vom mai vedea. Deocamdată, îi simțim peste ani, surâsul sarcastic și disprețuitor.

Al. I. Cuza „Prințul gălățean al Unirii” veritabil „părinte al națiunii române”!

Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos” și-a propus să deschidă apariția periodicului „Dunărea de Jos” pentru anul 2020 printr-un număr omagial consacrat personalității lui Al.I.Cuza, cel pe care ne-am permis să-l numim „prințul gălățean al Unirii” prin prisma relaționării sale și a familiei sale cu orașul de la Dunăre și mai ales în contextul în care anul acesta se împlinesc 161 de ani de la Unirea Principatelor Române și **200 de ani de la nașterea lui Al.I.Cuza**. Este vorba deci în accepțiunea noastră, despre un veritabil bicentenar pe care am dori să-l imortalizăm în memoria gălățenilor, după modelul

nord-american consacrat „părintelui națiunii”- președintele George Washington. În demersul nostru am apelat la istorici, scriitori și profesori gălățeni și nu numai, cu intenția de a evidenția „itinerariul” lui Al. I. Cuza prin orașul Galați și importanța domniei sale. De la bun început trebuie să facem precizarea că Al. I. Cuza este „gălățean” prin „adopte”, în fapt el s-a născut la Bârlad pe 20 martie/1 aprilie 1820 în familia ispravnicului de Fălciu Ioan Cuza și a Sultanei (membră a familiei de sorginte fanariotă Cozadini, ce va fi înmormântată în curtea bisericii Vovidenia în mai 1865, biserică aflată actualmente în spatele fostului sediu al Primăriei municipiului Galați). Legăturile cu orașul de la Dunăre pornesc de la faptul că tatăl său, postelnicul Ioan Cuza, a fost în două rânduri numit pârcălab de Galați: în 1827 și ulterior în anul 1833. Dedicat unei cariere de magistrat în accepțiune contemporană, vom afla date referențiale despre începutul activității lui Al. I. Cuza la Galați începând cu 24 februarie 1842, când prezidează prima sa ședință în calitate de judecător, iar anul următor în 1843 devenind deja membru al Judecătoriei Covurlui! Fiind implicat în procesul revoluționar de la 1848 din Moldova, va fi arestat și în drumul spre Istanbul unde era condamnat la exil va fi eliberat în martie același an (1848) la Galați de marinarii greci de pe Dunăre, refugiindu-se în Transilvania. Anul următor, odată cu amnistia acordată revoluționarilor pașoptiști, va fi instalat în decembrie 1849 ca președinte al Judecătoriei Covurlui (Galați), ulterior în intervalul ianuarie 1855- aprilie 1856 revenind în aceeași funcție. Promovarea sa în aparatul superior al administrației publice locale al Principatului Moldovei de pe atunci, are loc pe 7 iunie 1856 când este numit, asemeni tatălui său pe timpuri, pârcălab al Galaților, (n.n- una din măsurile luate de Al. I. Cuza în această calitate va fi mutarea Cancelariei Pârcălăbiei din Vadul Ungurului spre centrul orașului). Pe 26 iunie 1856, Cuza, cu ocazia alegerilor pentru Divanul Ad-hoc în

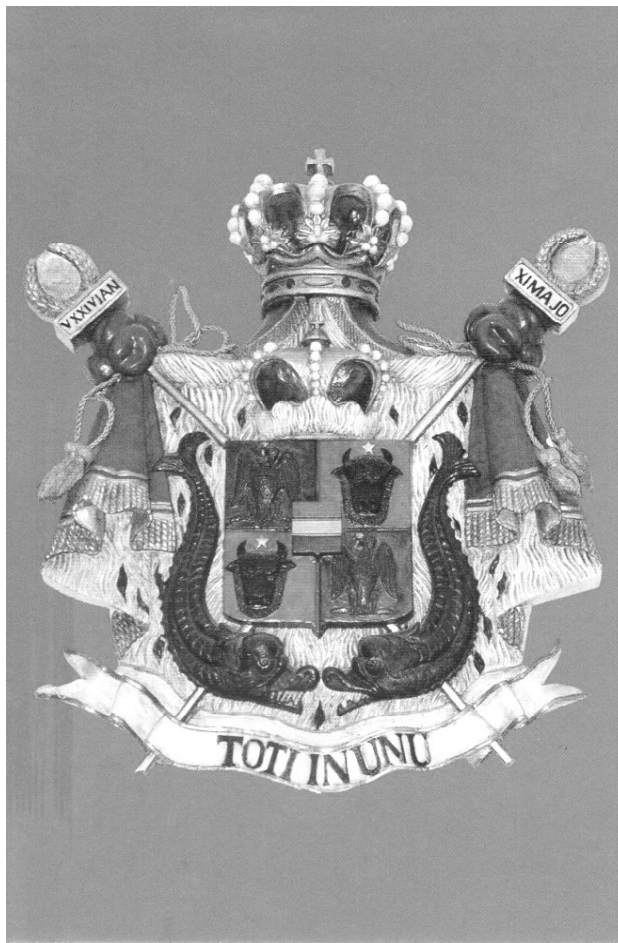
principatul Moldovei, înainta o cerere către Comitetul „cercetător al titlurilor de drituri electorale la Divanul ad-hoc” prin care solicita să fie înscris în listele de alegători ale orașului Galați, fiind declarat „liber” și „proprietar din orașul Galați cu casele din mahalaua Poștei-vechi”. În fața falsificării alegerilor pentru Divanul Ad-hoc al Moldovei de către caimacamul Nicolae Vogoride, Cuza îi adresa acestuia la 24 iunie/ 6 iulie 1857 o scrisoare publică în care afirma că: „Mă văd silit, cu o vie părere de

rău, împotriva dorinței ce am de a sluji patriei într-o vreme așa de gingașă, a vă cere demisionarea mea din funcția de pârcălab, fiind o tristă povară sub un asemenea sistem”, acest act personal al demisiei provocând un veritabil scandal european ce a condus la anularea alegerilor falsificate și organizarea de alegeri noi. Ales deputat de Galați, pe 7 decembrie 1857 în ședința Divanului Ad-hoc de la Iași, deplin conștient de importanța activităților comerciale, propunea menținerea statutului de porto-franco pentru orașul Galați. Patriotismul de care a dat dovadă Al. I. Cuza este răsplătit de prințul Grigore Alexandru Ghica care îl numește ministrul de război al principatului Moldovei în 1858. Pe 24 ianuarie 1859, cu ocazia alegerii sale ca domnitor al Principatelor Unite (n.n- Moldova și Valahia), Cuza va primi telegrame de felicitare din partea gălățenilor săi care nu l-au uitat: G. Mantu, I. Mitachi, P. Nicolae, J. Sechiari acesta din urmă rugându-l: **„Iubiți întotdeauna Galații!”**. **Dragostea pentru orașul care l-a adoptat total și dezinteresat, este pusă în evidență și de intenția lui Cuza, de a stabili capitala Principatelor Unite la Galați!** Următoarele etape ale „itinerariului său gălățean” cuprind momentele din: 22 septembrie 1861 când pleacă de la Galați spre Constantinopol pentru a primi investitura de la sultan; 1863 când petrece sărbătoarea Sfințelor Paști la Galați și în mai 1865 când are loc ultima sa vizită la Galați cu ocazia înmormântării mamei sale. Concluzionând, opinăm că Al. I. Cuza - „prințul Unirii” este un veritabil gălățean aflat în slujba idealului național, a cărui pildă a fost urmată și de alți fii ai orașului de la Dunăre în momente de cumpănă ca acelea din 1877, 1919, 1940 sau de ce nu 1989... **Historia magistra vitae!**

România unită: Cuza- Vodă

1. Acum se trecu la alegerea Domnilor, sub o *Căimăcămie de câte trei boieri*, care înlocuise pe cea precedentă. Candidații erau mulți: în Moldova se înfățișa fostul Domn *Mihai Sturza* și fiul său cel mai mare, *Grigore*. Mulți alții trăgeau și ei nădejde de Domnie, și printre ei se aflau și fruntașii tineretului. La urmă însă, toți oamenii cu sentimente patriotice se uniră asupra persoanei unui prieten al lui Kogălniceanu și Alecsandri, care fusese și prin Ardeal la 1848 și la Paris, unde-și făcuse studiile, și apoi întors în țară intrase în oaste și înaintase foarte repede, ca pe vremea lui *Vogoride*, până la gradul de colonel. Colonelul *Alexandru*, fiul lui *Ioan Cuza*, rupse însă repede cu ocrotitorul său, Caimacamul, și, ajungând cîrmuitor la Galați, el arătă sentimente foarte frumoase. Era un om înzestrat cu înalte însușiri, hotărît, gata de jertfă, lipsit de patima banului - dacă-i plăceau petrecerile, și i-au plăcut și ca Domn, el n-a nenorocit, cum spune și un biograf al său, nici o familie. Ceea ce îl ridica însă, mai presus de cei mai mulți contemporani ai săi, era popularitatea sa, iubirea sa pentru cei mulți și săraci și lipsa de orice dispreț și măreție în legătură cu dîșii. Aceasta a făcut ca *Alexandru Ioan Cuza*, ales ca Domn al Moldovei (5 ianuarie 1859) și, în curînd, al *Tării - Românești* (24 ianuarie 1859) să fie iubit de mulțime de la început. Era un semn bun: parcă se prevedea ca noul stăpînitor al ambelor Principate, îndeplinitorul Unirii, va fi în același timp și dezrobitorul țărănilor.

2. Domnia lui Cuza a ținut de la 1859 pînă la 1866, șapte ani în capăt. Rareori s-a văzut Domnie mai plină de fapte. Cuza avea înaintea sa o țară care nu era deprinsă să trăiască unită și în care, pe lîngă atîtea deosebiri, uneori dureroase, între *Moldoveni și Munteni*, erau și motive de neînțelegeri și de gîlceavă între deosebitele clase și partide personale. Multă vreme se pierdu în discuții zădarnice, atît în comisiunea de la Focșani, cît și în cele două adunări care lucrau deosebit, pînă la Unirea definitivă din 1861. La administrație, la îmbunătățirea finanțelor, la alcătuirea unei oștiri vrednice de acest nume, nu putea să se gîndească Cuza atunci când avea înaintea sa trei probleme mari: recunoașterea de către Europa, și mai ales de către Poartă, a Unirii Principatelor sub același Domn, a întemeierii Statului care, de la

1861, se chema, cu un singur nume, *România*, al doilea, rezolvarea chestiei mănăstirilor închinat și, al treilea, împroprietărirea țărănilor.

3. Mulțumită mai ales dibăciei diplomatice a lui *Costachi Negri* (Negri, dintr-o familie de obîrșie grecească, dar românizată cu totul, a fost fratele Elenei pe care a iubit-o Alecsandri, închinîndu-i *Lăcrămioarele*. Era un om de o mare frumusețe, de moravuri foarte curate, lipsit și de ambiție și de pofta banilor. N-a umblat să strîngă oameni în jurul său, ci a stat gata să răspundă la orice chemare a țării. A murit sărac; mormîntul lui se vede în cimitirul de la Tîrgu-Ocnei, unde casele lui părintești cad în ruină), scriitor în tinerețea sa și prieten cu Alecsandri și Kogălniceanu, se ajunsese la o înțelegere cu Turcii. Aceștia dădură un *firman*, pe care Alexandru Ioan I-îi îl numi *act*, și prin care se prevedea Unirea, dar în timpul vieții sale numai, și se suspenda, fără a se desființa, comisiunea de la Focșani.

În ceea ce privește moșiile mănăstirilor închinat, toate stăruințele care se făcuseră la

Constantinopol fură zădărnice.

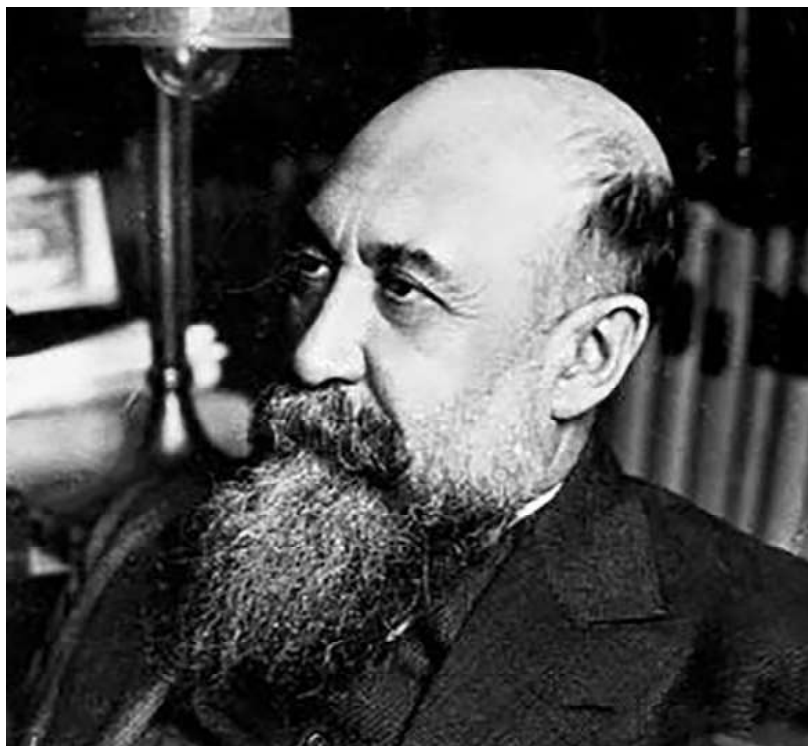
Grecii, care se simțeau sprijiniți de Ruși, cu toate că aceștia secularizaseră de mult în Basarabia averile mănăstirilor răsăritene, se împotriviră cu îndărătnicie și răspindiră în toate părțile broșurile lor de protestare. La urmă, chestia se mîntui printr-o măsură îndrăzneță: în *Decembrie 1863*, Camerele declarară că averile mănăstirilor sînt secularizate, dar că se va da o despăgubire călugărilor; deoarece aceștia, nădăjduind zile mai bune, nu făcură nici un pas pentru primirea acestei sume, se hotărî peste patru ani de zile, că întreaga chestie este isprăvită. Astfel se căpătă din nou o *cincime din pămîntul național*.

4. În chestia țărănească, Cuza întîmpină multă vreme o împotrivire înverșunată. Luptau pentru vechea teorie că proprietarul e stăpîn deplin, iar țăranul numai un chiriaș, care n-are nici un drept asupra pămîntului pe care-l lucra din generație în generație, reprezentanții boierimii, *Grigore Sturza*, din Moldova (fiul lui Mihai-Vodă), iar din Tara Românească, *Dimitrie Ghica*, fiul Domnului de la 1822, precum și talentatul orator *Barbu Catargiu*, care a fost împușcat după cîtăva vreme, de o mînă necunoscută, cînd ieșea de la Cameră (Catargiu era un om de talent și de credință, care a fost bucuros să primească și moartea pentru ideile sale). Liberalii înaintați, ai lui *Rosetti și Brătianu*, urau pe Domn, pe care-l priveau ca pe un despot care împiedica proclamarea Republicii. La urmă, Cuza chemă ca președinte al Consiliului de miniștri pe *Mihail Kogălniceanu*, și acesta aduse încă odată înaintea Camerei, într-o formă îndreptată, vechiul său proiect de lege care hotăra că fiecare țăran va rămîne stăpîn pe partea de pămînt ce i se dăduse potrivit cu Regulamentul Organic și va plăti despăgubiri, în curs de 10-15 ani, proprietarului. Camera nu voi să primească legea, și atunci Cuza făcu *lovitura de stat de la 2 Mai 1864*.

Prin această lovitură de Stat, care suprima constituția de atunci, a Convenției de la Paris, și trimitea pe deputați înapoi acasă, el stabilea ca nou așezămînt al țării *Statutul*, imitat în nume și forme după Statutul regalității italiene.

Un *plebiscit*- întrebare a poporului, care trebuia să iscălească în condice- făcut după datinele Revoluției franceze, primi Statutul.

Domnul avea dreptul să guverneze, să cîrnuiească

cu decret, să prelungească bugetul fără a întreba o Cameră, să numească pe președintele Camerei și să creeze un Senat cu jumătatea membrilor numiți; un Consiliu de Stat trebuia să pregătească legile; tot odată cercul alegătorilor se lărgea cu mult.

Doi ani de zile în urma loviturii de Stat se purtă o luptă înverșunată împotriva Domnului; acesta știu să se apere fără a pedepsi. La urmă, în *Februarie 1866*, dușmanii săi îl scoaseră printr-o conspirație în oștire, după ce cu cîteva luni mai înainte, el însuși declarase că este gata să abdice și să fie din nou, amestecat cu ceilalți cetățeni ai țării, colonelul Alexandru Cuza.

5. Tara trecu prin cîteva luni de primejdie, căci unele Puteri europene se gîndeau la o intervenție și chiar la distrugerea Unirii Principatelor. Rusia ațîța chiar tulburări în Iași, în vederea acestei desfaceri. *Comittele de Flandra, Filip*, fratele regelui Belgiei, ales prin plebiscit ca Domn al României- Divanul ad-hoc chiar îți arătase dorința de a avea un *principe străin*, dintr-o *dinastie europeană*, și Cuza promise această condiție, - refuză din motive de sănătate; atunci fu ales principele *Carol de Hohenzollern* din ramura Sigmaringen, fiul principelui Carol-Anton, care fusese ministru liberal al Prusiei. Principele Carol avu curajul de a primi alegerea, și astfel el intră pe teritoriul românesc la *10 Mai 1866*.

Fragment din Istoria Românilor Pentru Poporul Românesc de N. Iorga, Chișinău, Uniunea Scriitorilor, 1992, p.201-203.

ALEXANDRU IOAN CUZA - Prezență vie în conștiința gălățenilor

Sunt momente în istoria unui popor care-i împlinesc deziderate seculare și-i deschid perspective largi pentru dezvoltarea viitoare. Pentru poporul român unul dintre aceste momente l-a constituit Unirea Moldovei cu Țara Românească, făurirea statului național român, prin dubla alegere a domnitorului Alexandru Ioan Cuza la 5 și 24 ianuarie 1859. Astfel, figura proeminentă a acelui eveniment, rămasă în conștiința gălățenilor, a fost Alexandru Ioan Cuza, omul

„chemat să realizeze dorințele unei națiuni întregi”. (1). Deși născut la Bârlad (2), la 20 martie 1820, fiul lui Ioan și al Sultanei Cuza își va petrece cea mai mare parte a copilăriei printre țăranii de pe moșia tatălui său de la Barboși, fapt care și explică atașamentul viitorului domnitor pentru cauza țăranilor (3).

După anii de învățătură din țară și din străinătate, prilej pentru a lua contact cu ideile generoase ale epocii, tânărul Cuza se stabilește, împreună cu familia, în casele părinților săi din Galați (4). De aici, din orașul de la Dunăre, va începe prodigioasa carieră a viitorului domnitor, faptele sale fiind consemnate, deopotrivă, de istorie și de legendă. „A fost un om vrednic de legenda sa”, în jurul său formându-se „o legendă vrednică de dânsul” (5), menționa Nicolae Iorga în anul 1920, cu ocazia centenarului nașterii domnitorului. Alexandru Ioan Cuza devenise în ochii poporului „un fel de principiu al binelui”. (6). Patriotismul fierbinte și voința de fier l-au definit ca exponentul fidel al aspirațiilor naționale ale unui popor întreg”. (7).

Ideile și faptele lui Cuza au căpătat admirația și recunoștința întregii noastre națiuni, iar **gălățenilor nu le poate nimeni contesta mândria de a fi dat primul domnitor al României**. „Când cele două principate ridică-n mâinile lor o singură coroană și cer un domn pământean, Galații îl dau pe Alexandru Ioan Cuza” - avea să spună Al. Vlahuță, în a sa „România pitorească”. Sentimentele gălățenilor pentru Cuza

se dovedesc însă mai vechi decât actul UNIRII. Alături de alți 12 fruntași ai mișcării revoluționare patruzecioptiste moldovene, Alexandru Ioan Cuza este arestat la sfârșitul lunii martie și transportat la Galați pentru a fi trimis în Turcia. (8). Pentru câteva zile este însă întemnițat la închisoarea din Dealul Tiglinei. În tot acest timp, populația gălățeană a făcut o adevărată „manifestație de protest” împotriva arestării revoluționarilor moldoveni (9). Legăturile dintre viitorul domnitor și populația Galațiului s-au strâns și mai mult în

perioada în care Cuza a deținut funcția de pârcălab al județului Covurlui, în anii 1856-1857, când și-a subordonat întreaga lucrare năzuințelor locuitorilor acestui ținut. De fapt, răsunătoarea sa demisie din funcția de pârcălab, la 24 iunie 1857, nu exprima decât un vehement protest la adresa guvernului.

Gălățenii n-au uitat acest lucru și, la 7 septembrie 1857, Cuza este ales - alături de Costache Negri - deputat în Divanul ad-hoc al Moldovei, din partea Adunării obștești din Galați (10). Vestea a fost primită cu vie satisfacție de populația orașului, care i-a sărbătorit pe cei doi „cu muzica militară pe ulițe”. (11). Actele naționale de la 5 și 24 ianuarie, al căror erou principal a fost Alexandru Ioan Cuza, au declanșat în rândul întregii populații a județului Covurlui un entuziasm general, mai ales că Galațiul era un puternic centru unionist al țării (12). Vestea alegerii acestuia ca domnitor al Moldovei, la 5 ianuarie 1859, a fost întâmpinată de întreg poporul cu mare bucurie, cu entuziasm: „Poporul – scria revista Steaua Dunării – serbează cu entuziasm acest triumf care a împlinit ceea ce se exprima cu atâta solemnitate la 7 octombrie 1857 – În Adunarea ad-hoc a Moldovei, ceea ce se aștepta de secole. Când fostul pârcălab de Galați a fost ales domnitor al celor două țări românești, la 24 ianuarie 1859, „entuziasmul pentru Cuza a crescut tot mai mult” (13), în țară aveau loc manifestări în care se scanda „Vivat Unirea!”. Un străin, referindu-se la starea de spirit a populației gălățene din acele momente, arăta că „românii erau veseli, vorbind cu mare bucurie și zel, arătând bun patriotism și dragoste”. În același spirit se manifestau și tecucenii. Dintr-o scrisoare a

unionistului G. Nicoleanu aflăm că „toate clasele societății sunt convinse despre neapărata necesitate a triumfului mântuitorului principiu al Unirii”.

Perioada domniei lui Cuza, pe cât de scurtă, pe atât de fecundă în mari înfăptuiri, a rămas în conștiința gălățenilor drept „vremea lui Cuza”.

Alexandru Ioan Cuza se stinge din viață la 15 iunie 1873, în hotelul „Europa” din Heidelberg. Pe poarta renumitului hotel se află și astăzi o inscripție pe care stă scris: „În această clădire a locuit în ultimele zile ale vieții sale marele patriot și om politic român, Alexandru Ioan Cuza”. (14). Vestea morții fostului domnitor a îndoliat întreg poporul, iar funeraliile de la Ruginoasa și manifestările din țară au constituit cea mai grăitoare dovadă a înaltelor sentimente cu care poporul român l-a înconjurat pe Cuza. La Galați a avut loc o „interesantă manifestație de recunoștință și conștiință cetățenească” (15), iar un mare număr de locuitori ai urbei au cerut Comitetului Interimar să ia „măsuri care să arate ce simte orașul de care era atât de legat fostul domnitor”. (16). Cetățenii Galațiului, unde a fost leagănul copilăriei defunctului, doresc ca în memoria ilustrului fost Domnitor să poarte doliul măcar trei zile”. (17). Doamnei Elena Cuza i se trimite, la Ruginoasa, o telegramă de condoleanțe. Mai mult, la funeraliile fostului domnitor, gălățenii trimit o delegație formată din deputatul Grigore Ventura, Gh. Valenti și institutorul Ion Galescu, în semn „de întristare și recunoștință, atât pentru marile acte ce Alexandru Ioan Cuza le-a săvârșit fiind pe tronul României, cât și pentru că Galațiul a avut fericirea de a fi leagănul acestui mare Român”. (18).

Mihail Kogălniceanu, marele om politic și de stat, care a fost alături de Cuza la toate faptele sale mari spunea: „Alexandru Ioan Cuza nu poate să moară... Veșnica lui amintire nu se va stinge din inimile noastre și ale fiilor noștri”. (19). Și, într-adevăr, întreaga posteritate a dovedit că întâiul domnitor al României a rămas o prezență vie, statornică în conștiința gălățenilor, a întregului popor. Amintim în acest sens inițiativa învățătorului gălățean tefan Chimet de a da unei școli din oraș numele de „Cuza-vodă”. Au existat, de asemenea, mai multe inițiative cu privire la ridicarea unei statui a lui Alexandru Ioan Cuza la Galați. Prima dintre acestea a aparținut lui Vasile Alexandrescu Urechia, exprimată cu ocazia dezvelirii bustului lui Mihail Kogălniceanu în orașul nostru, în 1893 (20). Cu toate acestea, abia în anul 1927 s-a realizat de către sculptorul Romanelli monumentul UNIRII, așezat în fața Grădinii Publice. Piezându-se partea finală a monumentului, pe soclul acestuia s-a așezat bustul lui Cuza. În martie 1907, generalul Leon a depus la Senat o cerere semnată „de câteva sute de gălățeni”, prin

care solicita cumpărarea casei de către stat și „instalarea unui muzeu în amintirea lui Cuza”. (21). În anul 1920, în cadrul acțiunilor organizate de „Liga Culturală” s-a sărbătorit la Galați „cu mare solemnitate” centenarul nașterii domnitorului Cuza, prilej cu care a fost ținută o conferință „de o deosebită importanță”(22) despre personalitatea întâiului domnitor al României.

Fiecare aniversare a actului UNIRII de la 24 ianuarie 1859 a constituit și o manifestare de înaltă prețuire și recunoștință pentru Cuza, deoarece - așa cum spunea A.D. Xenopol - „Unirea este cu neputință de înțeles fără Vodă-Cuza”. (23).

Manifestări impresionante au avut loc la Galați, ca și în toată țara, cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la Unirea Principatelor. La Galați și în județ, la numeroasele locuri și monumente istorice, în școli, la cluburile muncitorești și la căminile culturale au avut loc simpozioane și conferințe, concursuri și programe artistice prin care a fost omagiat actul Unirii din 1859 (24). La 23 ianuarie 1959 a avut loc dezvelirea unei plăci comemorative de pe casa fostului pârcaș de Galați, iar a doua zi, pe 24 ianuarie, mii de gălățeni au participat la inaugurarea statuii marelui domnitor, din fața Grădinii Publice, manifestare la care a participat și Constantin N. Roată, unul dintre nepoții lui Ion Roată.

Cunoscând întregul tezaur de fapte ale marelui domnitor, aducem și cu acest prilej prinosul nostru de recunoștință celui care a fost „om nou, la legi noi”, Alexandru Ioan Cuza.

Note:

- 1) „Vocea Covurluiului”, nr.14 din 16 iunie 1873, Galați;
- 2) A.D. Xenopol, *Istoria Românilor*, ed.a III-a, vol.XII, p. 10;
- 3) M. Mihalache, Cuza-Vodă, Ed.Tineretului, Buc., 1967, p. 9;
- 4) Paul Păltănea, *Alexandru Ioan Cuza și Galații*, în „Danubius”, II-III, Galați, 1969, p.123;
- 5) M. Mihalache, op. cit., p.240;
- 6) Ibidem.;
- 7) „Vocea Covurluiului” nr.14 din 16 iunie 1873,Galați;
- 8) Constantin C. Giurescu, *Viața și opera lui Cuza-Vodă*, Ed. științifică, Buc.,1966, p.65;
- 9) I. Brezeanu și N.G. Munteanu, *Județul Galați pe scara timpului*, Galați, 1972, p.78; Paul Păltănea, op. cit.,p.124;
- 10) Constantin C. Giurescu, op. cit., p.68;
- 11) I. Brezeanu și N.G. Munteanu, op. cit., p. 84;
- 12) Ibidem., p.85.
- 13) „Acțiunea”, 25 ianuarie 1933;
- 14) „Magazin istoric”, nr.5, p.16;
- 15) Nicolae Iorga, *Contribuții la istoria modernă a Galaților*, în *Memoriile Secțiunii Istorice*, seria III, Tomul XI, Acad. Română, 1932, p.253
- 16) Ibidem.;
- 17) Nicolae Iorga, op. cit., p.253;
- 18) Ibidem.;
- 19) Constantin C.Giurescu, op. cit., p.43;
- 20) Arh. Statului Galați, fondul Primărie, dosar nr.28,1893;
- 21) „Acțiunea” IX, nr.2369, 24 aprilie 1939;
- 22) „Calendarul cultural al Județului Covurlui”, 1922, p.75;
- 23) „Cronica”, 21 martie 1970;
- 24) Vezi „Viața nouă”, 23-27 ianuarie 1959.

Epoca Reformelor - Nașterea unei Națiuni

Unirea de la 5 și 24 ianuarie 1859 a fost înfăptuită doar în persoana lui Alexandru Ioan Cuza. În rest, se păstra regimul hibrid statornic prin Convenția de la Paris. Domnitorul trebuia să aplice în practică principiile incluse în actul internațional, în cuprinsul celor două Principate care-și păstrau structurile deosebite cu ajutorul a două guverne, a două Adunări ce-și aveau reședința în cele două capitale. Deși separația era menținută, activitatea politică din cele două Principate, sub acțiunea dirijată a domnitorului, exprimând dorința generală de desăvârșire a Unirii, a căpătat un caracter comun. Cele două guverne conduse uneori de personalități din celălalt Principat acționau în același sens. În primii trei ani, practic, aparatul de stat a fost unificat prin dispoziții sau măsuri administrative. Astfel, serviciile de vamă ale celor două Principate au fost contopite într-o direcție generală unică, au fost unificate cursul monedelor și cele două administrații ale telegrafului; la Focșani, s-a organizat o singură municipalitate, Bucureștiul este acceptat drept capitală, iar zimbrul și vulturul drept părți componente ale stemei comune; de asemenea, este unificată armata – tabăra de la Florești reprezentând un puternic liant, iar ziua de 24 ianuarie este proclamată sărbătoare națională. În toamna anului 1861, Comisia Centrală de la Focșani a devenit organ însărcinat cu unificarea legilor și a regulamentelor administrative. Așa cum, pe drept s-a apreciat, perioada cuprinde între 13/25 decembrie 1863 și 15/27 aprilie 1864, data prorogării Camerei, a fost cea mai fecundă din punct de vedere al activității constructive, parlamentare. Au fost adoptate importante legi de organizare a diferitelor sectoare ale vieții naționale; legile asupra pensiilor, contabilității, a consiliilor județene și legea comunală, legea de organizare judecătorească și cea asupra instrucțiunii publice. Tot acum, se contractează pe piața engleză primul împrumut extern. O largă dezbatere s-a desfășurat în jurul legii privind completarea și organizarea armatei; în timp ce opoziția se pronunța în favoarea înființării gărzii naționale, M. Kogălniceanu era partizanul înarmării poporului, a țăranilor. La 2/14 mai, Kogălniceanu a cerut Adunării să voteze legea electorală. La refuzul

aceteia de a discuta legea cu un guvern neconstituțional, omul politic a citit decretul de dizolvare, gata pregătit. Lovitura de stat fusese înfăptuită prin ceea ce s-a numit statutul dezvoltător al Convenției de la Paris. Legea electorală împărțea alegătorii în două categorii: alegători direcți, aceia care plăteau o contribuție de cel puțin patru galbeni, știau carte și aveau vârsta de 25 de ani și alegătorii primari care votau prin delegați; aceștia se recrutau din contribuabilii de la sate care plăteau 48 lei impozit și cei din centrele urbane care plăteau 80 de lei. Alegătorii direcți alegeau prin vot secret, cei primari prin delegați. Erau eligibili cetățenii în vârstă de cel puțin 30 de ani care plăteau patru galbeni impozit. Erau scutiți de cens profesorii, institutorii, preoții, licențiații, liberii profesioniști și pensionarii cu o pensie de cel puțin 2000 de lei. La 14/26 august 1865, este elaborat și amendat de guvern proiectul legii rurale prin care țăranii erau eliberați de sarcinile feudale, iar monopolurile feudale erau desființate, în schimbul unei răscumprări, plătiabile în 15 ani. Legea hotăra împroprietărirea țăranilor pe pământurile legiuite. Suprafața acestora varia în raport cu regiunea și numărul de vite (în funcție de care, până atunci, țăranii erau incluși în cele trei categorii: frunțași, mijlocași și codași sau pâlmași, fără vite). Pământul expropriat nu trebuia să depășească d/3 din întinderea moșiilor. Pădurile nu intrau în prevederile legii. Văduvele, nevolnicii și țăranii care nu fuseseră clăcași primeau locuri de casă și grădini în vatra satului, iar înșurăței aveau dreptul să fie împroprietăriți pe moșiile statului. Loturile primite la împroprietărire nu puteau fi înstrăinate vreme de 30 de ani. Potrivit datelor statistice și analizelor efectuate au fost împroprietăriți 406.429 clăcași (79.815 frunțași, 215.654 mijlocași și 149.550 pâlmași) cu 1.654.969 ha (din moșiile particulare și din cele ale statului), 60.651 locuitori au primit numai locuri de casă și grădină (câte 10 prăjini), 48.342 înșurăței au fost împroprietăriți cu 228.328 ha, iar 106.714 au avut posibilitatea să-și cumpere loturi pe moșiile statului. În total, deci, 515.422 țăranii au fost împroprietăriți cu 1.894.927 ha, iar 106.714 săteni au cumpărat loturi mici (pe baza aceleiași legi de împroprietărire), atingând o suprafață totală de 546.593 ha.

* fragment din Istoria modernă a României, autor Prof. Univ. Dr. Gh. Platon, Editura Didactică și Pedagogică București, 1985, p. 190-196

Relația prințului Alexandru Ioan Cuza cu locuitorii comunei Tulucești*

Tatăl lui Alexandru Ioan Cuza, postelnicul **Ion Cuza era un bun prieten al boierului Bacalbașa**, care își avea conacul în Tulucești, în partea de nord a bisericii (actuala clădire a Ocolului Silvic). Contemporanii acelor vremuri, prin descendenții lor (Ion Chivu Chirilă, Anton și Gheorghe a lui Nică Bratu, Constanța și Soltana Teodorașcu), aminteau că: „Părinții lui Cuza veneau în vizită la familia care locuia la Curte și copiii moșierului împreună cu Alexandru Ioan Cuza, coborând la Brateș să se scalde, se amestecau cu cei ai satului. După baie încingeau un joc stașnic.” În astfel de situații, Cuza și fratele său Dimitrie și alți tineri boieri treceau podul lui Rareș, la gârla Morii și Petreasa, unde făceau baie ferți de „ochii satului” și unde încingeau strajnice jocuri tinerești, căci „**Cuza era un tânăr vânos care știa și jocul poporului, nu numai pe cel al boierilor**”. Ulterior, în timpul domniei sale, Cuza vizitând Tuluceștii în **1863**, când, potrivit lui V.G. Șoimu și Chiriță Mândru: „...oprindu-se la locul unde este astăzi postul de jandarmi și, după ce a stat de vorbă cu câțiva fruntași din sat (n.n- probabil vechi prieteni ai tinereții sale) a dat și el bacșiș tot parale mărunțele precum și lămâi și portocale și a plecat mai departe. Era însoțit de un tânăr de 16-18 ani îmbrăcat muscălește și cu chipiu.” În urma **Legii Rurale** din 4 august 1864, împroprietărirea la Tulucești s-a făcut din pământul Mănăstirii Galata (de unde s-au luat 22,50 fâlcii, 500 prăjini și 120 stânjani), moșia Tulucești (de unde s-au luat 495,5 ha) și moșia Valea lui Manolache (de unde s-au luat 75 ha). Pe categorii de țărani, fruntașii au primit câte 4,50 fâlcii, 100 prăjini și 24 de stânjani. Aceștia erau: Simion Guțu, Guțu Grecu, Vasile Giurgea, Mihai Andrișoi, Marin Giurgea. Mijlocașii au primit câte 71 prăjini și 20 de stânjani. Aceștia erau: Neculai Andrișoi, Zaharia Mocanu, Iordache Chirană, Gheorghe Frățianu, Lazăr Mocanu, Ion Mocanu, tefan Apisăriței, Gheorghe Apisăriței, Safta Vădana și Ioana Vădana. În afară de aceștia, un număr de 51 locuitori au primit locuri de casă de câte 10 prăjini. Pe sate, situația era următoarea: Odaia

Manolache-33, Tulucești-2, Tătarca-1, Slobozia Movilei-1, Cișmele-14. Conform Ordinului Ministerului de Finanțe Nr.1694/1864, plata despăgubirii pentru clacă timp de 15 ani era următoarea: pentru fruntași-113 lei, pentru mijlocași-100 de lei și 24 parale și pentru pâlmași 71 de lei și 20 parale. Facem mențiunea că după organizarea administrativă din timpul lui Cuza, comuna Tulucești se înființează ca unitate administrativă în anul 1861 și se constituie din satele Tulucești, Costache Negri (n.n-Negrea), Cișmele, Fântânele (un grup de case apropiat de Odaia), Odaia lui Manolache, Slobozia Movilei, Șivița și Tătarca, **fiind la acea vreme cea mai mare comună din Plasa Prut-Horincea și a doua din județul Covurlui.**

**Fragment din monografia comunei Tulucești, editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos”, Galați, 2012, p.38-40*

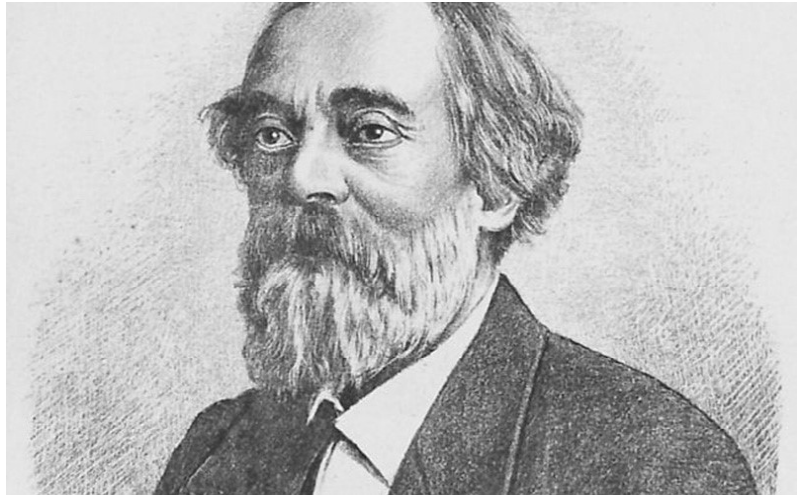
Trădătorii lui Cuza

Alexandru Ioan Cuza a intrat în istoria României ca domnitorul care a pus bazele statului român modern – însă stilul său autoritar a dus la neînțelegeri aprige cu clasa politică românească.

După șapte ani de domnie, Alexandru Ioan Cuza a căzut victima **“Monstruoasei Coaliții”** a liberalilor și conservatorilor. Mai mulți militari care îi juraseră credință domnitorului și-au călcat cuvântul și au participat la acțiunea de detronare. Însă mai înainte de această ultimă trădare, Alexandru Ioan Cuza fusese trădat în repetate rânduri de omul său de încredere, **Dimitrie A. Sturdza** – care avea să ajungă prim-ministru.

Trădarea coloneilor

Considerații potrivite și pentru lovitura de palat din 11/23 februarie 1866, prin care domnitorul Al.I.Cuza a fost obligat să abdice, deschizându-se calea aducerii pe tronul țării a unui domn străin, în persoana lui Carol de Hohenzollern – Sigmaringen. Lucru mai puțin obișnuit și cunoscut, unul dintre principalii participanți la conspirație, colonelul **N. Haralambie** a trădat nu pentru foloase materiale sau de altă natură, ci pentru a obține grațiile unei frumoase femei, aparținătoare unei familii liberale, **misterioasa doamnă C.**

O samă de naturi criminale

La 14 ani de la producerea evenimentului, gazetarul Mihai Eminescu, în spiritul-i caracteristic, scria în presa vremii că respectiva conspirație **„n-ar fi izbutit nicicând dacă o seamă de naturi criminale, care spre rușinea țării și a oștirii, făceau parte din puterea armată, n-ar fi ridicat cu lașitate mâna lor nelegiuită contra Domnului țării”**. A fost vorba, printre alții, de maiorul **Dimitrie Leca**, șeful gărzii palatului domnesc și de colonelul **Nicolae Haralambie**, comandantul artileriei. Lista întocmită de **Nicolae Iorga** mai cuprindea pe coloneii: **D.Crețulescu, Berindei, I.Călinescu, Gheorghiu, căpitani: Mălinescu, Lipoianu, Handoca, Costiescu, Candiano-Popescu, Constantin Pilat**. Fiecare dintre aceștia fuseseră atrași de gruparea liberală condusă de **Ion C. Brătianu și C.A. Rosetti**, formată în jurul „Societății Progesului” și au primit, pentru ajutorul dat loviturii de palat răsplătă pe măsură.

Ion. C. Bratianu

Într-adevăr, pentru continuarea programului stabilit prin Convenția de la Paris din 1858 de marile puteri și speculând nemulțumirile tot mai mari, generate de guvernarea **„camarilei domnești”**, în iunie 1865, 8 importanți lideri politici (**Gr. Brâncoveanu, I.C. Brătianu, C. Brăiloiu, D. Ghica, I. Ghica, C.A. Rosetti, Gh. Știrbey, A. Panu**) semnează actul secret de constituire a ceea ce avea să se denumească de unii **„monstruoasa coaliție”**. În esență semnatarii se legau, sub cuvânt de onoare, să aducă, în caz de vacanță a tronului, un principe străin dintr-una din familiile domnitoare din Occident, așa cum se stabilise inițial, prin alegerile din 1857, decizia Divanurilor ad-hoc din 1858 și

Adunarea de la Iași din 5 ianuarie 1859. Evenimentele sunt îndeobște cunoscute: la 11 februarie 1866, ora 4:00 dimineața, după o noapte nedormită, pierdută la jocul de cărți și de dragoste cu Maria Obrenovici, Cuza este trezit din somn de ofițerul de gardă, urmat de 3 căpitani și câțiva civili și obligat să semneze actul de abdicare: **„Noi, Alexandru Ioan Cuza, conform dorinței națiunii întregi și a angajamentului ce am luat la suirea mea pe tron, depun astăzi, 11/23 februarie 1866, cârma Guvernului în mâinile unei Locotenente Domnești și a unui Minister ales de popor”**.

C.A.Rosetti. Ce n-au putut politicienii, a făcut femeia

La 1866, la numai 31 de ani **colonelul Nicolae Haralambie** era comandantul regimentului de artilerie al garnizoanei București. Fusese avansat în grad și numit în funcție de Domnitorul Al.I.Cuza, care manifesta mare simpatie pentru el, ca un om provenit dintr-o familie de oameni simpli, considerat

a fi de caracter și care a promovat în carieră prin merite personale și capacitate profesională. Cu o săptămână înainte de noaptea fatidică de 11 februarie Cuza văzându-l pe Haralambie că e trist, abătut l-a întrebat care este motivul; i-a răspuns polcovnicului că lipsa banilor, care îl face să nu-și poată nici scoate hainele cele noi de la croitor; galant, Domnitorul bătându-l pe umăr și râzând i-a oferit banii necesari. Este astfel lesne de înțeles de ce atunci când conjurații i-au propus să intre în complot, Haralambie a respins cu energie propunerea, conștiința datoriei ostășești și a recunoștinței umane împiedicându-l de la orice compromis. Dar implicarea comandantului artileriei în răsturnarea lui Cuza era absolut necesară, lăsarea lui la o parte și posibila ripostă a militarilor săi putând zădărnici acțiunea. Față de această situație, aparent fără ieșire, complotiștii au recurs la o altă stratagemă, bazată pe exploatarea slăbiciunilor omenești, invocată adesea în istorie. **S-a aflat că N. Haralambie avea o puternică pasiune pentru o doamnă din aristocrația bucureșteană**, aparținătoare însă a unei familii de orientare politică liberală. **C. Bacalbașa** o numește enigmatic doamna C. Ea fu însărcinată ca, apelând la farmecele și abuzând de pasiunea amoroasă a colonelului să-l determine pe acesta să iasă din pasivitate și să treacă de partea „**monstruoasei coaliții**”. Așa că, ceea ce nu au putut face oamenii politici, a făcut misterioasa C. și astfel comandantul artileriei a intrat în conspirație. Așadar, **dragostea a învins orice conștiință a datoriei și recunoștinței!** Și aceasta în condițiile în care Domnitorul continua să creadă în loialitatea și recunoștința comandantului său!

Colonelul Nicolae Haralambie

Într-adevăr, în ajunul loviturii de stat, o scrisoare anonimă sau o anumită persoană – unii au pretins că a fost vorba de N.T.Orășanu, redactorul ziarului „Ghimpele” ar fi anunțat pe Cuza-Vodă cum că

N.Haralambie a intrat în conspirație și va trăda. Acesta ar fi primit cu dispreț denunțul și ar fi răspuns: „Colonelul N. Haralambie trădător?...asta nu se poate!” Cu așa încredere în oamenii săi Al.I.Cuza s-a limitat ca pentru noaptea de 10/11 februarie să ceară chiar trădătorilor să “se îndoiască” santinelele la toate posturile.

Mărturia Elenei Doamna

Într-un interviu publicat cu câteva luni înainte de deces, survenit la 2 aprilie 1909, Doamna Elena Cuza descria un alt moment semnificativ al acestei trădări: „Era în seara de 10 februarie pe la orele 7, când treceam la masă împreună cu Cuza. Vedem un băiat de prăvălie care, nu știm prin ce minune, pătrunsese în palat, că se apropie de noi și spune că la noapte mii de oameni au să năvălească cu armele în palat. Cuza reținu băiatul și trimise între alții și după colonelul Haralambie, la care bărbatul meu ținea foarte mult și care avea comanda trupelor din garnizoana Capitalei.

Stăteam în sala de mâncare când a venit Haralambie.

– Auzi, măi Haralambie, ce se vorbește, îi spune Vodă cu aer de plictiseală. Se pregătește pentru la noapte revoluție mare și tu nu știi nimic.

– Nu știi, Măria Ta, răspunse flegmatic Haralambie.

– Ba încă au să năvălească în palat în timpul nopții, adăugai eu, sculându-mă de la masă.

– Nu crede, mărită doamnă, zise el. Poporul Capitalei are admirație pentru Măria Voastră, iar Domnitorul poate conta pe armata sa, legată prin jurământ. Și, apoi, ca să ajungă cineva la Măriile Voastre, doar va trebui să treacă mai întâi peste corpul meu.

Trecurăm din sala de mâncare în biroul de lucru. Cuza rugă atunci pe Haralambie ca, pentru orice eventualitate, să îndoiască garda în acea noapte la Palat”.

După această discuție, ieșind de la Palat, Haralambie a fugit la unul dintre șefii conspirației,

cerându-i să se procedeze de urgență și chiar în acea noapte, întrucât Cuza devenise suspicios și putea să le dea peste cap planurile.

Teza trădării acestuia din motive sentimentale este confirmată și de fosta primă-Doamnă a țării: „Mulți din conjurați au regretat mai apoi fapta lor. Și colonelul Haralambie a fost unul din aceia care s-au căit foarte mult, căci în actul său a fost convins de o femeie pentru care el avea o mare pasiune”, arăta ea în interviul mai sus-citat.

Așa se făcea că în noaptea fatidică tunurile colonelului Haralambie, orbit de patimi pentru femeia iubită, având roțile înfășurate în paie, treceau fără zgomot pe Podul Mogoșoaia (Calea Victoriei) și împresurau Palatul princiar, pregătire ca, la nevoie, să tragă.

Prețurile trădării

Imediat după abdicarea forțată a lui Cuza, colonelul a fost numit, alături de generalul N.Golescu și Lascăr Catargiu în Locotența Domnească, organism menit să exercite interimar funcția de șef al statului până la 30 aprilie 1866, când a fost ales drept nou domnitor Carol de Hohenzollern – Sigmaringen. Refuzând revenirea asupra actului de abdicare și solicitând numai să i se permită părăsirea țării spre a găsi „ospitalitatea unei străinătăți oarecare”, Domnitorul Unirii avea să-i trimită colonelului N.Haralambie o scrisoare în care scria, printre altele: **„Dta știi că pricipiul proclamat de Corpurile Statului a fost și rămâne scopul meu; căci, după a lor părere, numai un prinț străin poate asigura viitorul României; cred inutil să adaug că, dacă, în calitate de Domnitor al României, am lucrat totdeauna pentru realizarea acestei dorinți, tot așa, ca prinț român, nu voi lipsi un moment să fac, în acest sens, tot ce va atârna de mine...Trăiască România!”**.

După ce principele Carol de Hohenzollern-Sigmaringen a intrat în țară și a preluat tronul principatului, la 10 mai 1866, tot lui i s-a făcut cinstea să citească în Adunarea Deputaților jurământul noului Domnitor: „Jur a fi credincios legilor țării, a păzi religiunea României, precum și integritatea ei și a domniei ca Domn Constituțional”.

... Câteva zile după eveniment, 103 ofițeri, în frunte cu generalii Em. Florescu și Manu, au adresat noului domnitor o cerere de protest contra acelor care pătaseră onoarea armatei prin încălcarea jurământului de credință. Se cerea principelui să se facă cercetări și să se afle cine sunt aceia care s-au făcut vinovați de trădarea din noaptea de la 10-11 februarie 1866. Lucru pe care, evident, Carol nu l-a făcut niciodată.

Haralambie a devenit apoi ministru de război (6 august 1866 – 8 februarie 1867), după care, poate și în urma remușcărilor a demisionat din armată. Rechemat în activitate cu ocazia războiului de independență (1877 – 1878), este avansat la gradul de general de brigadă și se distinge în calitate de comandant al corpului de vest la atacul Smârdanului. După această nouă împlinire se retrage definitiv în viața privată, poate sub povara aceluiași sentiment de vinovăție.

Dacă răsplata politică a fost generoasă, se pare că în plan amoros a rămas efemeră. După ce l-a ademenit în conspirație, misterioasa doamnă C., l-a părăsit pentru totdeauna.

... Generalul Haralambie a murit în aprilie 1908 și la înmormântarea sa din cimitirul Bellu au vorbit: generalul Coandă, din partea armatei, Dimitrie A.Sturza, din partea guvernului și Costescu Comăneanu, vicepreședinte al Senatului. În discurile rostite cu acest prilej funebru, faptele de om politic și distins militar au rămas în penumbră; cum ne precizează C.Bacalbașa, cu această ocazie „a fost apărut de acuzația ce i s-a adus cum că și-a călcat jurământul militar și a contribuit la detronarea lui Cuza”, din pasiune pentru o frumoasă liberală.

Dimitrie A. Sturdza

Trădările omului său de încredere, Dimitrie A. Sturdza

În 1909, sotia domnitorului, **Elena Cuza**, implinea 83 de ani. Cum se implinea jumătate de secol de la Unirea Principatelor, soția domnitorului a fost vizitată de Vespasian Pella, care a consemnat amintirile doamnei referitoare la trădătorul Dimitrie A. Sturdza: “Măria Sa Cuza avea de secretar al sau pe Mitiță Sturdza, văr primar cu mine, căci mama mea era sora bună cu tatăl lui Sturdza. Prin 1863, Cuza, rugat de mine, permite revoluționarilor poloni să treacă prin țară arme și muniții pentru o mare revoluție ce o preparau polonii. Mitiță Sturdza află acest secret și găsește cu cale să-l divulge după cum mai făcuse și alte acte de asemenea măsură. Si atunci soțul meu, într-un moment de mare indignare l-a luat de gulerul hainei și l-a azvârlit pe scările palatului... De atunci a încetat de a mai fi secretarul Domnitorului... dar tot de atunci s-a născut și acea ură neîmpăcată pe care i-a purtat-o lui Cuza Vodă și după moarte. De aceea, la detronare, vărul meu Mitiță Sturdza a avut rolul său în conspirațiune și din tot ce l-a preocupat mai mult au fost corespondența și actele Domnitorului Cuza, pe care în noaptea detronării s-a grăbit să i le sustragă. Desigur că în cutiile biroului lui Sturdza pe care s-a telegrafiat acum de la Paris ca să i le sigileze, se vor fi găsit și o parte din actele bărbatului meu”.

Subiectul detronării lui Alexandru Ioan Cuza a rămas unul fierbinte până în secolul al XX-lea – în mare parte și datorită faptului că trădătorul D.A. Sturdza era încă activ în viața politică a României.

Astfel, în anul 1903 ziarul bucureștean “Țara” publica un articol sub titlul “Trădarea lui Sturdza față de Cuza”, din care redăm principalele pasaje în rândurile următoare. “Împăratul Napoleon al III-lea avea o simpatie deosebită pentru Cuza, de când cu lagărul de la Furceni (Prahova) și gândindu-se cum ar putea să-l mărească în fața românilor îi trimite o scrisoare printr-un curier special, în care îi scrie: <<Strânge oricâtă armată ai și concentrează-o în câteva puncte pe malul Dunării, apoi proclamă independența țării, căci eu voi sili pe Turcia să primească pe aceasta ca fapt împlinit>>. Bucuros de o asemenea veste, Domnitorul a avut funesta idee de a o

comunica și secretarului său particular de atunci, nimeni altul decât Dimitrie A. Sturdza. Acesta, în înțelegere cu Ion Ghica, fostul Bey de Samos, s-a grăbit să înștiințeze consulii englez, austriac și prusian de uluitoarea tentativă napoleoniană. Pe dată a fost alarmată presa occidentală, spre penibilă impresie a împăratului Franței. Drept urmare telegrama laconică a lui Napoleon al III-lea către Cuza Vodă: <<O țară care are asemenea trădători nu merită independența>>. Telegrama era însoțită de extrase din presa engleză ce publicase textul scrisorii lui Napoleon către Cuza. Indignarea lui Cuza Vodă n-a mai avut margini, a așteptat cu nerăbdare sosirea necredinciosului secretar particular de la palat și întâmpinându-l în capătul de sus al scărilor din interiorul edificiului domnesc ieșean din strada Lăpușeanu i-a aplicat corecția meritată: <<Mișelule, ceea ce publică ziarele engleze, le-au cunoscut Napoleon, eu și cu tine: cine este trădătorul între noi?>> și fără să mai aștepte un răspuns îl palmui pe Dimitrie A. Sturdza, dându-i un picior în spate care îl făcu să se rostogolească pe scara palatului. După ce furia îi trecu, Cuza Vodă își dădea seama ce trebuia să facă și trimise să prindă și să aresteze pe D. A. Sturdza. Însă în zadar îl căutară prin toate părțile căci trădătorul înțelesese situația sa critică, fugise la Giurgiu și de acolo trecu Dunărea în Turcia pe care o servise în detrimentul patriei și națiunii române”. Tot ziarul “Țara” publica, tot în 1903 o altă

investigație referitoare la relația Sturdza – Cuza; de data aceasta fiind vorba de documentele sustrate de către fostul secretar: “Este stabilit astăzi că domnul D. A. Sturdza e acela care a sustras documentele

rămase în palat în urma abdicării domnului Cuza. Rămâne de stabilit în ce condiții D. A. Sturdza a sustras aceste documente ale fostului său protector și ce a voit să facă cu ele. După cercetări minuțioase și ajutați și de întâmplare, am reușit să dăm peste sentinela postată în cabinetul unde se aflau aceste hârtii prețioase în ziua când au fost sustrate de către Sturdza”. Martorul principal în 1903 era un soldat din garda civilă care a fost prezent la evenimente: “Păream foarte mirat de ce m-a postat să păzesc acea încăpă, când căpitanul meu văzându-mi nedumerirea îmi zise: <<Te-am postat aici, fiindcă acest loc cere un păzitor

deștept. Să nu lași pe nimeni să se apropie de acest dulap și această casă de fier și dacă o voi cineva să se apropie, să tragi într-însul dacă nu va voi să se retragă la somațiile dumatile>>. Abia postat acolo văzui trecând pe generalul Haralambie și apoi pe Golescu. Locotenentii Domnești, care veneau să vadă dacă mobilele ce mi s-au încredințat spre pază erau în bună stare. (...) După o jumătate de oră a venit și Dimitrie Sturdza care încerca să se apropie de dulapul de nuc. Eu însă l-am somat să se depărteze și dânsul se supuse la somația mea. Puțin mai târziu, domnul Sturdza pătrunse în acea cameră însoțit fiind de colonelul meu Serurie care mi-a dat ordin să ies de acolo și să rămân de pază la ușă, nelăsând pe nimeni să intre în acea cameră. Căpitanul meu, Niță Radovici, veni atunci spre mine întrebându-mă de ce mi-am părăsit postul? I-am explicat cele întâmplate și atunci dânsul îmi zise: <<A venit întâi la mine Sturdza cerându-mi să-l las să umble în dulapul ăla, dar l-am refuzat. Atunci se vede că domnul Sturdza s-a dus la colonelul Serurie. Treaba lor, eu mi-am făcut datoria>>. Nu trecu mult și domnul Sturdza iese din acea cameră însoțit de Serurie și ținând sub braț un voluminos pachet de hârtii. Domnul Sturdza care părea foarte radios, ajungând în dreptul scării strânse mâna lui Serurie și crezând că nu înțeleg îi zise pe franțuzește: <<Îți mulțumesc, ai făcut un serviciu cauzei noastre>>”. D.A. Sturdza avea să moară în 1914 – ultimii șapte

ani din viață petrecându-i în ospicii. Fiul său, colonelul Alexandru Sturdza avea să trădeze trecând la nemți în anul 1917 cu planurile de luptă ale armatei române. După detronare, Alexandru Ioan Cuza avea să primească în 1868 propunerea de a se reîntoarce pe tronul României – propunere venită din partea Franței și pe care avea s-o refuze spunând că nu își dorește să se reîntoarcă în România cu sprijinul unei puteri străine. La momentul detronării “Monstruoasa Coaliție” a lansat o amplă campanie de dezinformare prin presă în care susținea că domnitorul Cuza intenționează să se alieze cu Rusia. D.A. Sturdza avea să susțină mai apoi că deține acte – dintre cele furate din cabinetul lui Cuza – care probează această acuzație, însă nu a publicat niciodată aceste presupuse dovezi. În orice caz, campania de dezinformare avea să-și atingă ținta și să blocheze relația lui Cuza cu împăratul Napoleon al III-lea. Diplomația franceză avea să-și dea seama de greșală abia doi ani mai târziu, când ducele de Grammont, ambasadorul francez, avea să poarte următorul dialog cu principele detronat Cuza, dialog reprodus în volumul editat de istoricul Stelian Neagoe:

“Ducele: Ei bine, ne-am săturat de Carol, este destul.

Cuza: Pentru ce?

Ducele: Ei, dar este cât se poate de prusac. Si-a uitat toate angajamentele, cele luate de familia sa, de doamna Cornu. Alianța cu împăratul, ministrii săi sunt în relații supravegheate cu Rusia. Delicatețuri de ambele părți – evident pe fond de autoapărare. Se joacă (indescifrabil), ce credeți?

Cuza: Că rușii se folosesc de acei oameni și se vor servi până când vor fi câștigat ceea ce este de câștigat și că-i vor abandona atunci când nu le vor mai fi de vreun folos. Dar acest lucru nu mi se pare la fel de grav ca faptul că dumneavoastră păreți a vă teme. Încearcă să se păcălească unii pe alții.

Ducele: Da. Rapoarte alarmante. Bratianu vrea să răstoarne pe Carol și să proclame republica.

Cuza: Credeți că țara îi va urma?

Ducele: Nu știu ce să cred. Vă mărturisesc că sunt foarte stânjenit. Mai înainte politica din Principate se făcea la Constantinopol și la Paris. Acum este deplasat. Se face la Viena, de când suntem în alianță cu Austria pe problemele Orientului. Sau nu mai sunt eu la curent cu aceste chestiuni. Primesc rapoarte

contradictorii de la București, Iași și v-aș fi recunoscător să vă știu părerea.

Cuza: Permiteți-mi, domnule duce, să vorbim în termeni academici și să vorbim despre lucruri mai agreabile. Situația politică din România este un subiect care nu mă atrage. Sunt jenat. Dumneavoastră sunteți

ambasador; eu sunt un principe detronat. Vedeți, domnule ambasador, vreți cumva să mă faceți principe al hazardului; ați venit să-mi faceți niște propuneri?

Ducele: Dar, principe, fii încredințat că noi nu am fost niciodată ostili persoanei dumneavoastră, noi am fost dezolați și nu am fi uimiți deloc dacă v-ați relua locul. Numai dumneavoastră puteți restabili ordinea. Nimeni nu mai are influență în afară de dumneavoastră.

Cuza: Sunteți sigur că interesele franceze nu ar avea

nimic de pierdut?

Ducele: Da.

Cuza: În acest timp la Paris m-au considerat implicat în amenințările dinspre Rusia.

Ducele: Ah, s-au făcut prostii; da, am crezut-o; ne-am lăsat înșelați.

Cuza: Dar permiteți-mi să vă spun ceva: orice s-ar întâmpla, nu voi consimți niciodată a intra în România printr-o intervenție străină, cu ajutorul Franței, tot atât de puțin ca și cu cel al Rusiei. Nu aș vrea să ajung altfel decât prin țară.

Ducele: Cu dumneavoastră principe, suntem siguri ca influența rusă nu va ajunge să predomine în România.

Cuza: Între timp, am fost luat drept rus la Paris.

Ducele: Acum știm adevarul, dar am fost prost informați, am făcut și prostii.”

Ca peste tot în lume, înalta trădare (hielenirea sau hainia Domnului țării) și complotul de înaltă trădare au fost considerate crime și pedepsite dintotdeauna, începând cu „Legea țării” și până la codurile penale moderne prin pedeapsa capitală. Totuși, folosirea trădării în scopuri politice a condus adesea la impunitate și chiar la considerarea autorilor săi, ieșiți învingători, drept eroi naționali. (Vezi decembrie 1989) Iar butada lui Napoleon „**iubesc trădarea, dar urăsc pe trădători**” a rămas și ea, în toate cazurile, valabilă...

Articol preluat din revista Identitatea Românească - 31 decembrie 2019.

Domnia lui Cuza (1859-1866)

Vlad GEORGESCU

Domnia lui Cuza (1859-1866) a fost fără îndoială, una din perioadele cele mai pline de înnoiri din istoria modernă a României.

Până în 1863, domnul a cârmuit cu multă prudență, rotind la putere guverne de toate orientările, atât conservatoare cât și liberale; primul guvern unit al României, condus de Barbu Catargiu, a fost de orientare conservatoare; până în 1863, principele s-a preocupat îndeosebi de problemele unificării și centralizării administrației, finanțelor, armatei, justiției, evitând abordarea problemelor sociale explozive, în primul rând a chestiunii țărănești.

Din octombrie 1863 și până în ianuarie 1865, Cuza a încredințat conducerea țării unui guvern de orientare liberală condus de Mihail Kogălniceanu, adeptul unor reforme interne radicale; în decembrie 1863, a fost adoptată legea secularizării averilor mănăstirești, o măsură care figurase încă din anii 20 ai secolului în programele politice și prin care un sfert din teritoriul țării, închinat până atunci locurilor sfinte, reentra în circuitul economic național.

Apoi, în primăvara anului 1864, guvernul a adus în discuție legea agrară, propunând împrumutarea clăcașilor, cu despăgubire, pe loturile pe care le aveau în folosință.

În fața opoziției parlamentare, domnul a hotărât suspendarea lucrărilor corpului legiuitor (mai 1864) și și-a arogat puteri depline, guvernând țara prin decrete și legi; legea agrară a fost promulgată imediat, urmată de o nouă constituție numită „Statut dezvoltător al Convenției din 1/14 august 1858”.

Guvernarea autoritară nu a fost lipsită de unele avantaje, domnul reușind să introducă în scurt timp un mare număr de legi și reforme, cum ar fi cele privind instrucția publică sau reorganizarea sistemului judecătoresc.

În 1865, au fost, de asemenea, adoptate noi coduri penale, civile și de procedură penală; pe de altă parte însă, lovitură de stat l-a înstrăinat atât de elementele conservatoare cât și de cele liberale, primele ostile domnului din pricina reformei agrare, cele din urmă nemulțumite de felul său dictatorial de cârmuire.

Ca urmare, Cuza s-a găsit în fața unei opoziții unice decise să-l înlăture de la putere.

Lipsit de vechii săi sfetnici și prieteni pe care singur și-i îndepărtase, izolat, lipsit în fond de voința

de a mai sta la putere - el își afirmase de mai multe ori dorința de a o părăsi la îndeplinirea termenului de 7 ani - domnul nu a luat nici o măsură spre a preveni răsturnarea care se pregătea și nici nu s-a opus atunci când un grup de complotiști a pătruns în palat în noaptea de 11/24 februarie 1866 cerându-i să abdice și să părăsească țara.

Încă din 1802, programele politice ale partidei naționale ceruseră alegerea unui domn străin, o cerere care fusese inclusă și în propunerile înaintate de adunările ad-hoc marilor puteri.

Alegându-și domn străin, românii sperau pe de o parte să pună capăt luptelor interne, iar pe de alta, să-și asigure un mai stabil sprijin diplomatic pe plan extern; inițial, ei au oferit coroana țării lui Filip de Flandra, apoi după refuzul acestuia, tânărului Carol de Hohenzollern, a cărui candidatură era sprijinită și de Napoleon al III-lea și de Bismarck.

După un lung voiaj plin de peripeții, însoțit de I.C. Brătianu, călătorind pe ascuns pentru a nu fi recunoscut de austrieci al căror teritoriu îl traversa, Carol a ajuns pe teritoriul românesc la 10 mai 1866; începe o domnie lungă și rodnică, ce se va întinde aproape pe o jumătate de secol.

Vlad Georgescu, Istoria românilor De la origini până în zilele noastre, ed. Humanitas, București, 1992, p.162-164

Prin două veacuri de istorie, pe urmele lui Alexandru Ioan Cuza

Anul acesta, celebrarea celor 161 de ani de la înfăptuirea, la 24 ianuarie 1859, a Unirii Principatelor române se împletește armonios cu cele două veacuri de la nașterea, la 20 martie 1820, a lui Alexandru Ioan Cuza, cel care, în urma plebiscitului din cele două Principate a fost ales ca domn, realizându-se, astfel, idealul generației pașoptiste românești: Unirea Principatelor Române.

În cele ce urmează, invit cititorul să mi se alăture, la ceas aniversar, și să parcurgem un traseu, prin fostul Principat moldav, în locurile care au marcat existența lui Alexandru Ioan Cuza, memoria acestuia fiind mereu în actualitate.

Pornim, așadar, din orașul din sudul Moldovei, aflat pe malul Dunării, o schelă importantă a Principatului în perioada lui Alexandru Ioan Cuza.

Orașul Galați, după 200 de ani de la nașterea celui care avea să devină primul domnitor a Principatelor Unite ale Moldovei și Valahiei, încă face simțită prezența, în ciuda tuturor aparențelor, a spiritului marelui domnitor. Poetul Dimitrie Bolintineanu, în paginile sale de călătorie, scria despre orașul Galați că „se fălește a fi patria domnitorului.”¹ Întâlnim nu numai monumente de for public, majoritatea dintre ele monumente istorice, care îl reprezintă pe domnitor, întâlnim și colegiul cu același nume, deși orașul, până în anul 1948, avea mai multe instituții de învățământ care purta numele domnitorului. Există, în oraș, o stradă Alexandru Ioan Cuza, fostă Cuza Vodă până în anul 1948. Denumirea de Cuza Vodă a fost dată în 1884, de către edilii orașului, nu numai în memoria domnitorului, ci și datorită prezenței, pe această stradă, fostă Mihai Vodă, a unor proprietari aparținând familiei Cuza.

Proprietățile domnitorului nu mai există, însă, prin grija deosebită și lupta neostoită a iubitorilor de cultură și istorie din Galați începând de la începutul de veac XX, a fost salvată și refăcută, casa părintească a lui Alexandru Ioan Cuza, aflată, astăzi, pe strada Alexandru Ioan Cuza, la nr. 80.

Pe când Alexandru avea șapte ani, tatăl său, Ioan Cuza, a fost numit, pentru o scurtă perioadă, în 1827, pârcălab de Galați. Probabil, acum a cumpărat casa din mahalaua Poștei, „Ulița de lângă mal”².

Imobilul a suferit de-a lungul timpului o serie de transformări. După alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domnitor, casele au fost locuite de mama sa, Soltana, tatăl lui murind în timpul exilului din 1848. Casa având nevoie de reparații și de unele modificări,

Alexandru Ioan Cuza îi cere mamei sale, la 9 iulie 1863, un plan al casei, lucrările începând de îndată³.

Costache Negri, unul dintre cei mai fideli prieteni al lui Alexandru Ioan Cuza, trecând prin Galați în vara anului următor, îi scrie, la 19 iunie 1864, domnitorului: „Casa înaintează; cele două aripi sunt aproape terminate și nu se va începe construirea centrului decât atunci când mama Dumneavoastră va locui una dintre aripi”⁴.

După moartea Sultanei Cuza, survenită în luna mai 1865,⁵ casa este moștenită de principele României, doamna Elena Cuza, soția acestuia, retrăgându-se des aici. Doamna Elena Cuza le mai stăpânea în 1880, dar în 1907 erau în proprietatea Profirei Izvoranu, care le ipotecase. În această împrejurare, G.C. Robescu, primarul Galaților, face unele demersuri pentru răscumpărarea casei, dorind să instaleze, în acest imobil, Biblioteca „V.A.Urechia”, dar tranzacția nu s-a putut încheia. La începutul lui martie 1907, generalul Leon depune la Senat o cerere semnată de câteva sute de gălățeni, prin care solicită cumpărarea casei de către stat și instalarea unui „muzeu în amintirea lui Cuza”. Cu toate asigurările primite din partea guvernului, casa nu a ajuns niciodată în proprietatea Primăriei⁶.

La această dată, casa era o „dărămătură”, bună doar pentru grajd, după părerea ziarului „Tribuna liberală”. Relatarea era inexactă, deoarece, din anul 1909, se mută în casă Grigore Trancu-Iași, pe care o descrie ca fiind „frumoasă și de o construcție interesantă prin simetria celor două pavilioane așezate de o parte și de alta a intrării principale. Un etaj domina aceste pavilioane. Atunci, curtea vastă era numai straturi de flori, copaci bătrâni umbreau multele ferestre ale clădirii, pereții dispăreau vara sub verdeța bogată a plantelor”⁷.

În perioada 1909-1913, casa a fost vizitată de D. Anghel, Șt.O. Iosif, M.Sadoveanu, Cincinat Pavelescu, veniți la Galați la o șezătoare literară organizată de Comitetul pentru ridicarea statuii lui Mihai Eminescu. La 24 ianuarie 1910, Grigore Trancu – Iași găzduiește pe marele istoric A.D. Xenopol. Cu această ocazie, s-a jucat „Hora Unirii în casa lui Cuza cu A.D. Xenopol, istoricul unirii”⁸.

Ulterior, vreme de șapte ani, până în 1920, aici a funcționat Liceul de fete „Mihail Kogălniceanu”⁹.

În anul 1921, casa ajunge în proprietatea lui Adolf Theitler, care intenționa să-i facă o serie de modificări, transformând imobilul într-un hotel. Se fac intervenții către Comisia Monumentelor Istorice, care răspunde prin Dimitrie Onciul : „Vila Cuza Vodă din

Galați nu poate intra în cadrul preocupărilor monumentelor istorice și nu e trecut în inventarul monumentelor istorice „, dar aceasta nu împiedică să i se dea o „întrebuințare culturală acestei case, conservând-o ca atare”. În acest scop, se va constitui, la 30 iulie 1923, un comitet pentru răscumpărarea „Vilei Cuza Vodă”. Inițiativa a aparținut societății „Luptătorii Patriei”. Se urmărea cumpărarea imobilului și transformarea lui „într-un muzeu care să cuprindă toate amintirile rămase de la neuitatul domn”¹⁰.

În 1935, casa este scoasă, din nou, la vânzare. Datorită unei susținute campanii de presă, se lansează câteva liste de subscripție de către ofițerii din Garnizoana Galați, Societatea Pensionarilor Publici, filiala Galați, fiind hotărâtă să cumpere clădirea. Intențiile au rămas fără rezultat.

La 14 iunie 1937, s-a înregistrat la Tribunalul Covurlui Asociația „Casa Cuza Vodă”, care și-a stabilit prin statut următoarele obiective: cumpărarea Vilei „Cuza Vodă” din Galați, restaurarea ei „așa cum a fost” și înființarea unui locaș de cultură¹¹.

La 17 februarie 1938, a avut loc licitația și s-a adjudecat, în mod definitiv, Asociației „Casa Cuza Vodă” din Galați, cu prețul de 900.000 lei, imobilul situat în orașul Galați, str. Cuza Vodă, nr. 64-66, proprietatea indiviză a moștenitorilor defunctului Adolf Theitler.¹²

Încă din anul 1937, Ministerul Cultelor și Artelor hotărâse: „Casa Cuza Vodă” va fi folosită ca muzeu istoric¹³. În vederea unei restaurări fidele, s-a publicat în presă un apel al Asociației „Casa Cuza Vodă” către toți cei care posedau fotografii, acte, descrieri, scrisori originale. S-a discutat și s-a

aprobat cu vot unanim planul de restaurare întocmit de arh. Popescu de la Primăria Galați, care păstra exteriorul vechi al clădirii, iar interiorul era adaptat funcției de muzeu, respectându-se aceeași compartimentare cu cinci camere la parter și una la etaj, peste nava centrală¹⁴.

Asociația a început o campanie de strângere a fondurilor necesare restaurării. Pe lângă solicitarea acestora în mod direct, s-a mai solicitat și emiterea unei serii de mărci poștale comemorative „Casa Cuza Vodă”, precum și organizarea la Galați a unor spectacole pentru strângere de fonduri.

În ședința din 2 aprilie 1938 a consiliului Asociației „Casa Cuza Vodă”, s-a hotărât deschiderea șantierului.¹⁵ Deoarece cei care lucrau pe șantier,

desfășcând tencuielile, au constatat că nici un perete de paiantă nu mai putea fi consolidat, în ziua de 6 mai 1938, consiliul Asociației „Casa Cuza Vodă” a hotărât refacerea din temelii, respectându-se planul și aceeași fațadă și adaptând interiorul pentru destinația de muzeu.¹⁶

Spre sfârșitul anului 1938, lucrările de refacere a Casei „Cuza Vodă” din Galați erau aproape terminate. Clădirea pentru muzeu are un frontispiciu înalt, cinci camere mari la parter și una la etaj, cum avusese vila inițială. La intrare, te întâmpină trei uși mari, masive, iar la catul de sus se află cinci ferestre boltite, dispuse în frumos stil românesc. Locuința custodelui era compusă dintr-un birou și un laborator, precum și dintr-un apartament: dormitor, sufragerie, bucătărie, hol și beci. Ambele clădiri erau împrejmuite cu gard de zid, iar la stradă de zid și fier.¹⁷ Pentru amenajarea grădinii din jurul casei, se solicitau arbuști la Pepinierele „Știrbey” de la Buftea, dacă se putea gratuit¹⁸.

În ședința consiliului Asociației „Casa Cuza Vodă” din 8 decembrie 1938, s-a stabilit ca festivitatea de inaugurare să aibă loc la 24 ianuarie 1939, la 80 de ani de la Unirea Principatelor¹⁹.

Colecțiile au fost alcătuite de învățătorii Paul și Ecaterina Pașa. Așadar, de la 24 ianuarie 1939, la Galați, în Casa „Cuza Vodă” funcționează, fără

întrerupere, un muzeu, iar din 9 mai 1953, Comitetul de Stat pentru Arhitectură și Construcții, Consiliul de Avizare a Monumentelor Istorice a hotărât introducerea în Lista Monumentelor Istorice a imobilului în care a locuit, o perioadă, domnitorul Alexandru Ioan Cuza.

Între anii 2003-2004, s-a produs o „schimbare la față” a casei și o amenajare peisagistică constând în eliminarea gardului și amenajarea unui parc, menite a pune și mai mult în valoare monumentul istoric.

Părăsind imobilul, pe alee, ne aruncăm o ultimă privire, spre dreapta, acolo unde se află primul bust din țară al lui Alexandru Ioan Cuza I,²⁰ executat de sculptorul francez Pierre Granet și dăruit orașului Galați de către soția domnitorului, doamna Elena Cuza.²¹ Astăzi, bustul este clasat ca monument istoric din categoria monumentelor de for public.

Facem câțiva pași pe strada Alexandru Ioan Cuza, prin fosta mahala a Vovideniei, îndreptându-ne către lăcașul de cult cu hramul „Întarea în biserică” sau Vovidenia, călcând, poate, pe urmele domnitorului Principatelor Unite.

Pe strada Logofăt Tăutu, la nr. 24, prin uşile înalte, din stejar sculptat, pătrundem în interiorul sfintei biserici “Vovidenia”.

Ctitorită la 1790 de banul Ioan Cârjă, pe locul alteia din nuiel şi vâlătuci, biserica a cunoscut incendieri şi cutremure, renăscând, de fiecare dată. Îmbinând arhitectura bisericilor munteneşti cu cea a bisericilor moldoveneşti (brâu în dinţi de fierăstrău, ocniţele, mururile cornişei), biserica “Vovidenia” are trei abside semicirculare, două laterale şi una la altar. Pe la sfârşitul

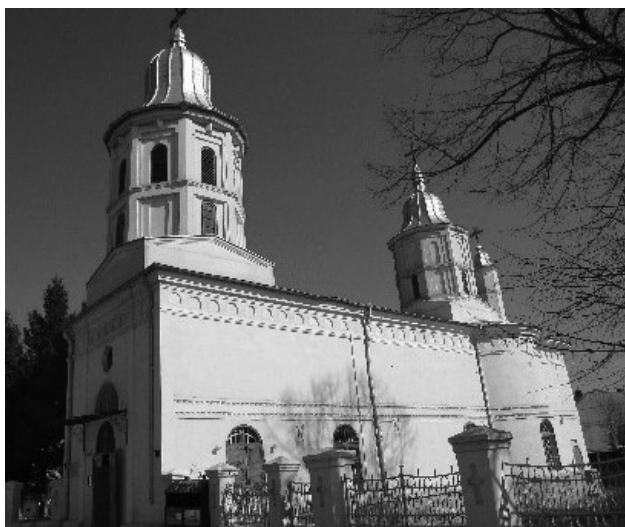
secolului al XIX-lea, biserica avea doar două turle: turla mică de pe altar şi turla mare de pe naos, cea de a treia turlă fiind adăugată ulterior. În interior, nava bisericii este împărţită în pridvor, pronaos, naos şi altar, fiecare cu elemente care respectă rigurozitatea picturii bisericeşti. Iconostasul acoperă în întregime spaţiul dintre naos şi altar. A fost confecţionat din lemn de cireş şi acoperit cu foiţă de aur.

În interiorul acestui lăcaş de cult, Costache Negri şi Alexandru Ioan Cuza au depus jurământul în calitate de deputaţi de Galaţi. Zăbovim şi la piatra de mormânt a mamei lui Alexandru Ioan Cuza, Soltana, înmormântată în curtea bisericii Vovidenia, la 2 mai 1865.

După ce primim binecuvântarea, ne pregătim să pornim pe urmele lui Alexandru Ioan Cuza în Moldova. Ajunşi la Tecuci, fostă reşedinţă a judeţului cu acelaşi nume până în 1965, ne continuăm drumul spre nord, trecând pe lângă Parcul “Alexandru Ioan Cuza”, denumire dată de administraţia locală după anul 2014, Grădinii Publice, nu putem să nu remarcăm bustul lui Alexandru Ioan Cuza, amplasat lângă frumoasa şi monumentală biserică Sf. Gheorghe din Tecuci.

Bustul domnitorului a fost realizat în bronz de către Ioan C. Dimitriu Bârlad, autor al mai multor opere de artă monumentală, răspândite în întreaga ţară. Povestea acestui bust este o adevărată odisee: în anul 1926, primarul de atunci al oraşului Galaţi, propune contractarea unui monument dedicat “Unirii Principatelor”, lucrat de către sculptorul Raffaello Romanelli din Florenţa, pentru suma de 500.000 lei. Monumentul, potrivit documentelor de arhivă, este descris în detaliu: “postament de bază din granit rose de “Baveno”, sculpturile pe cele patru laturi din bronz

masiv [...], iar deasupra bustul lui Lascăr Catargiu, de asemenea din bronz, monumentul având greutatea totală de 80.000 kg.”²²

Monumentul a fost amplasat în faţa Grădinii Publice din Galaţi, în centrul fostei Pieţe “Ştefan cel Mare”.

În anul 1948, noul regim politic îndepărtează bustul lui Lascăr Catargiu, redenumind monumentul în “Monument al muncilor agricole.” De abia la centenarul Unirii Principatelor, în anul 1959, pe locul bustului lui Lascăr Catargiu este amplasată opera lui Ion C. Dimitriu

Bârlad, bustul lui Alexandru Ioan Cuza.²³

Dimensiunile bustului, deşi impresionante, intrau în disonanţă cu proporţiile întregului ansamblu, astfel încât, în 1972, autorităţile hotărâsc înlocuirea bustului, cu actuala statuie a domnitorului Alexandru Ioan Cuza, lucrare realizată de către Ion Jalea.

Bustul domnitorului Alexandru Ioan Cuza a fost transferat la Tecuci,²⁴ fiind amplasat în capătul scuarului central de pe Bulevardul 23 August 1944, actuala stradă 1 Decembrie 1918, apoi relocalat în faţa clădirii moderne a Primăriei municipiului Tecuci, pentru ca, în 2013, acesta să fie, din nou, mutat, în Grădina Publică din Tecuci, actualul Parc “Alexandru Ioan Cuza”. Simţul “gospodăresc” al “specialiştilor” a intervenit pe concepţia autorului, înlăturând patina vremii, curăţind bustul şi “colorând” pelerina domnitorului, revenirea la inocenţa din zorii artei, când statuile erau “înviolate” prin colorare, manifestându-se din plin, chiar dacă bustul domnitorului Alexandru Ioan Cuza din Tecuci este monument de for public, clasat ca monument istoric.

Ne apropiem de Bârlad, unde vom face prima oprire, după ce am părăsit judeţul Galaţi. Bârladul, astăzi municipiu al judeţului Vaslui, a fost până în 1965, la reorganizarea administrativă a României, reşedinţa judeţului Tutova.

Ioan Cuza, tatăl viitorului domn al Principatelor Unite ale Moldovei şi Valahiei, între 1800 şi 1805 era diac la visteria Moldovei,²⁵ între 1814 şi 1817 avea rangul de paharnic, în 1818, comis, în 1819-1820, spătar.²⁶ Între 1814-1817, îndeplinea şi funcţia de sameş al ţinuturilor Fălciu şi Tutova.²⁷

În anul 1819, Ioan Cuza se căsătoreşte cu Sultana Cozadini care provenea dintr-o familie greco-

italiană din Constantinopol. Aceasta a venit în țară odată cu soția domnitorului Mihai Suțu din anturajul căreia făcea parte²⁸. În urma acestei căsătorii, Ioan Cuza a primit drept zestre de la Vodă un caftan de boierie și funcția de ispravnic în județul Fălciu²⁹.

La 20 martie 1820, se naștea primul lor copil, Alexandru, cel care avea să devină primul domnitor al Principatelor Române Unite. Ca loc de naștere al lui Alexandru, majoritatea istoricilor au căzut de acord, în baza documentelor existente, pentru Bârlad, existând și păreri contrare, în sensul că adevăratul loc de naștere ar fi fost în Huși.

Documentele care s-au păstrat și care pledează în favoarea Bârladului, ca loc de naștere al lui Alexandru Ioan Cuza, sunt: monumentul funerar așezat de Doamna Elena Cuza, soția domnitorului, pe fostul mormânt de la Ruginoasa, aflat în afara bisericii,³⁰ *Almanahul de la Gotha*,³¹ unde au fost trimise spre solicitare, de însuși Cabinetul lui Cuza, prin intermediul Ministerului Afacerilor Străine, informațiile privind biografia domnitorului, din care nu lipsesc cele referitoare la data și locul nașterii, certificatul de deces³² și, în fine, o ultimă sursă documentară, diploma de bacalaureat a domnitorului, unde la locul nașterii a fost trecut Bârlad³³. Se cuvine, așadar, să oprim, în preriul nostru, la Bârlad. Actualul municipiul era, în timpul domniei lui Ștefan cel Mare (1451-1504), reședința vornicului Țării de Jos a Moldovei.³⁴ Cu o atestare documentară mult mai veche decât orașul Galați, apariția și dezvoltarea timpurie a târgului Bârlad au fost determinate de așezarea sa la răscrucea unor importante drumuri comerciale care făceau legătura între centrul și nordul Europei cu lumea Bizanțului și cea a Orientului. Intensa activitate meșteșugărească precum și așezarea geografică a localității au favorizat dezvoltarea timpurie și intensificarea unei apreciable activități comerciale.

Situat în valea Bârladului, orașul s-a ridicat într-un loc de popas pe traseul vechiului drum moldovenesc, la un important nod de comunicații care duce spre Vaslui-Iași, Berești-Galați, Zorleni-Fălciu, Tecuci-București.

Într-o monografie recentă se precizează „prezența caselor familiei Cuza în cartierul Podeni, „în Mahalaua Mijlocului din târgul Bârladului ” în perioada în care Ioan Cuza, tatăl viitorului domnitor, îndeplinea funcțiile de ispravnic de Tutova i Fălciu”, case pe care le-ar fi deținut până pe la 1830, invocându-se i „tradiția locului, transmisă din generaie în generaie.”³⁵

Note

¹ Corneliu Stoica, *Monumente de for public din municipiul Galați*, Editura Axis Libri, Galați, 2015, p. 23.

² Alex Rally, *Les voyages de Cochelet dans les Principautés Roumaines* în „*Revue Historique du Sud-Est Européen*”, vol VIII, 1931, p. 286; P. Păltănea, *Alexandru Ioan Cuza și Galații*, în „*Danubius*”, II-III, 1968, p. 121.

³ Biblioteca Academiei Române, *Arhiva A.I. Cuza*, XIX, f.15; XX, f. 15.

⁴ *Ibidem*, I, f. 459.

⁵ A fost înmormântată în curtea bisericii „Vovidenia”. În 1873, la înmormântarea lui Alexandru I. Cuza, osemintele Soltanei Cuza au fost duse la Ruginoasa și așezate în cavoul familiei.

⁶ Paul Păltănea, *Alexandru Ioan Cuza și Galații*, publicat în revista „*Danubius*” p. 134.

⁷ Gr.Trancu-Iași, *Casa lui Cuza Vodă*, în „*Acțiunea*”, IX, nr. 2369, 24 aprilie 1934, p. 34

⁸ Paul Păltănea, op. cit., p. 134.

⁹ Idem, *Câteva date despre începuturile orașului Galați*, în Anuarul Institutului A.D.Xenopol-Iași”, 1969, p. 134.

¹⁰ Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Galați, *Primărie*, 1921, dos. 20

¹¹ Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Galați, *Fond Primăria orașului Galați*, Dosar 16 / 1939, f. 134.

¹² *Ibidem*, f. 215, Jurnalul 1886 al Tribunalului Covurlui

¹³ Adresa nr. 28553 / 1937- DJAN Galați, *Fond Primăria orașului Galați*, dosar 16/1939, f. 171.

¹⁴ Viorica Pisiță, *Restaurarea din anul 1938 a „Casei Cuza Vodă” din Galați*, în „*Danubius*”, XXII, Galați, 2004, p. 186.

¹⁵ Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Galați, *Fond Primăria orașului Galați*, dosar 16/1939, f. 260.

¹⁶ *Ibidem*, f. 296.

¹⁷ „*Vocea*”, nr. 6235/ 1 decembrie 1938

¹⁸ Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Galați , *Fond Primăria orașului Galați*, dosar 16/1939, f. 147

¹⁹ *Ibidem*, f. 478.

²⁰ Bustul a fost amplasat, inițial, pe frontispiciul Școlii primare de băieți nr. 5, aflată în Port, aproximativ pe locul actual al Grupului Școlar de Marină.

²¹ Corneliu Stoica, op. cit., p. 23.

²² Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați, *Fond Primăria orașului Galați*, Dosar nr.4/1926, f. 93.

²³ Corneliu Stoica, op. cit., p.27.

²⁴ *Ibidem*

²⁵ Virginia Isac, *Contribuții la o bibliografie Alexandru Ioan Cuza*, Editura Junimea, Iași, 2005, p. 8.

²⁶ Nistor Ciocan, *Alexandru Ioan Cuza. Note genealogice*, extras din *Cuza Vodă în memoriam*, p. 47.

²⁷ Dumitru Ivănescu, *Alexandru Ioan Cuza în conștiința posterității*, Editura Junimea, Iași, 2001, p. 17.

²⁸ Virginia Isac, op. cit., p.8.

²⁹ Lucia Borș, *Doamna Elena Cuza*, Editura Pelendava, Craiova, 1992, p. 23.

³⁰ Constantin C. Giurescu, op. cit., p.61.

³¹ Biblioteca Academiei Române, Arhiva Cuza, mapa XX, doc.63, apud Constantin C. Giurescu, *Viața și opera lui Cuza Vodă*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Științifică, București, 1970, p. 63-64.

³² *Ibidem*, mapa XX, doc.67.

³³ *Ibidem*.

³⁴ Dan Bogdan, Viorel Știrbu, *Pe urmele lui Alexandru Ioan Cuza*, Editura **Sport-Turism**, București, 1985, p. 8.

³⁵ Oltea Răcanu-Gramaticu, *Istoria Bârladului*, Editura PIM, Ediția a III-a revăzută i adăugită, Vol. I, Iași, 2015, p. 463.

Versuri din prinosul inimii

Nicolae Mărunțelu, *Lacrimi peste timp*, Ediția a IV-a, Editura Axis Libri, Galați, 2016

Nu foarte mulți autori își găsesc modalitățile de expresie în lirica religioasă, *"Lacrimi peste timp"*, alături de celelalte volume ale autorului – *"Alerg după o stea"*, InfoRapArt, 2010, *"Printre stele călători"*, Editura InfoRapArt, Galați, 2012, *"Te slăvesc în poezie"*, Editura Axis Libri, Galați, 2016, atestă vocația autorului pentru această specie literară, în care își afirmă pe deplin crezul artistic. Alături de dimensiunea religioasă, există la Nicolae Mărunțelu o

dimensiune patriotică, de cinstire a istoriei, a trecutului nostru, omagierea unor personalități, evocarea unor evenimente și a unor sărbători naționale. Dar și poezii tradiționale românești în care cinstește datinile religioase, Sfântul Paște, Crăciunul, și altele.

O poezie militantă este: *"Amintirea trecutului nostru"* - dedicată marelui istoric Nicolae Iorga, spirit enciclopedic, căruia autorul îi face un portret copleșitor: *"Ai trăit dorul rodului nemăsurat/ După cele sfinte și dorul/ Ce duce la ușa deschisă permanent/ A lui Dumnezeu."* Istoricul este asemuit de autor cu alte spirite înalte: cu Dimitrie Cantemir și Bogdan Petriceicu Hașdeu. Această poezie este o sinteză a virtuților marelui istoric, om politic, scriitor, profesor universitar și membru titular al Academiei Române: *"Numele*

istoricului Nicolae Iorga/ este asociat cu România,/ cu inteligența sa/ și specificul unui neam ales.// A acordat o importanță cu totul/ specială Bisericii Ortodoxe Române./ În nașterea evoluției ei pentru români/ istoricul și poetul Nicolae Iorga/ rămâne pentru posteritate,/ în eternitate, drept una dintre cele/ mai luminate minți pe care le-a dat România./ Ca istoric și cercetător/ Nicolae Iorga a elaborat/ o operă de neegalat, confirmând faptul/ că în țara noastră, istoria națională/ și cea bisericească/ s-au completat armonios." (*Apa tuturor*).

Multe poezii, ca și aceasta, de pildă, sunt descriptive, constatative, chiar și cele care Îl slăvesc pe Dumnezeu, în chip de rugăciuni. Și toate alcătuiesc un jurnal epico-liric presărat cu pilde și expresii aforistice de rip

proverbial, legate de viață, de credință, de timp. Ex. *"A fi om e lucru mare,,; "Omul harnic și învrednicit/ Nu se plânge de necaz și de durere -/ El are parte de roade și mângâiere,/ Roadele muncii Dumnezeu i le-a înzecit/ Scapă-mă Doamne, de duhul trândăvirii" (Viața pe roți).* Sau: *"Munca trebuie plămădită/ Se câștigă cu sudoare/ Dumnezeu ne dă câștig/ Să vezi omul ce nu are,/ Din puținul câștigat/ Dă milostenie celor ce plâng / După soare și mâncare.. "* (*Viața pe roți*).

Interesant de remarcat este că poetul consideră corpurile cerești sfinte. Așa sunt: sfânta lună, cerul sfânt (de nenumărate ori); sfintele stele, dar și unele lucruri terestre: sfânt pământ, sfântă glie, sfântă țară, sfântă lumină, apa sfântă a Iordanului, *"Munca sfântă a omului"*, sfânta cruce, bucurii sfinte, sfânta iubire, dar și sfinte flori, sfânta poezie, rugăciuni

sfinte, suflet sfânt. Însă, mai presus de toate, pentru Nicolae Măruțelu, Dumnezeu este „*Cel sfânt și adevărat*” (**Mama îngrijorată**).

Sub blânda lui milostivire, „*Pământul și cerul / Sunt binecuvântați...*” (**În zăvoi**).

Identificându-se cu destinul de poet, autorul închină o odă, ideii de poet: „*Tu ești ca o baladă / Ai pătruns în visele mele neumblate / Ești trist cu durere în inimă și destine / De multe eșecuri ai plâns / Ai scris cu sufletul flămând / Poetul colindă o lume / Trist, oftând și cântând. // (...) // Nu fi trist, / Poetul îmblânzește chiar cuvinte / Are inima deschisă ca o carte / El vrea să-și audă glasul / În melodia cea tristă, / După moarte. / Ah!... Poetul spune, / Unde-mi ești, drepte?... / Nu fi trist că toate le lăsăm în urmă, / Rămâne veșnic cerul și pământul, / Și lacrimile îndurerate...*” (**Durerea poetului**).

Însă poetul trăiește în lume, el nu poate fi rupt de realitățile din jur, participă cu toată ființa la durerile oamenilor, îi mângâie, este alături de ei în nenorociri. Una din poeziile cele mai tulburătoare, dar și cele mai lungi, este „*Evadare din infern*”, referitoare la tragedia din Clubul colectiv din 30 octombrie 2015.

El descrie destul de plastic infernul dezlănțuit în acest club, unde o formație de rock susținea un concert și unde, din pricina unui incendiu dezastruos, au pierit zeci de tineri, arși și gazați. O mare tragedie națională, la care nimeni nu a rămas indiferent.

Leit-motivul acestei poezii cu care, de altfel, și începe, este: „*Corupția ucide!*” Există și un apel către români, de a pune stavilă corupției.

Se poate ca unii să considere că aceste notații sunt prea descriptive, dar ele sunt oglinda sufletească a autorului, fără înfrumusețări și podoabe, ci așa cum a simțit. Și sufletul nu poate fi schimbat în esența lui,

din pricina împrejurărilor sau a oamenilor. Numai Dumnezeu ne poate modela sufletul.

Paleta mijloacelor artistice poate fi restrânsă, dar mesajul principal și trăirea sunt autentice.

Visul și versul se împletesc în creația acestui poet încât, la un moment dat, nu se mai știe ce e vis, ce e vers, sau realitate. Și toate acestea devin, în cele din urmă, amintire. Și tot în vers, poetul are o viziune

apocaliptică: „*O lumină din cer căzu, / Cerul se clatină înrobit, / Lumea vine puhoi s-o vadă / Lumina ce-a căzut*”. (**Grație poeziei**)

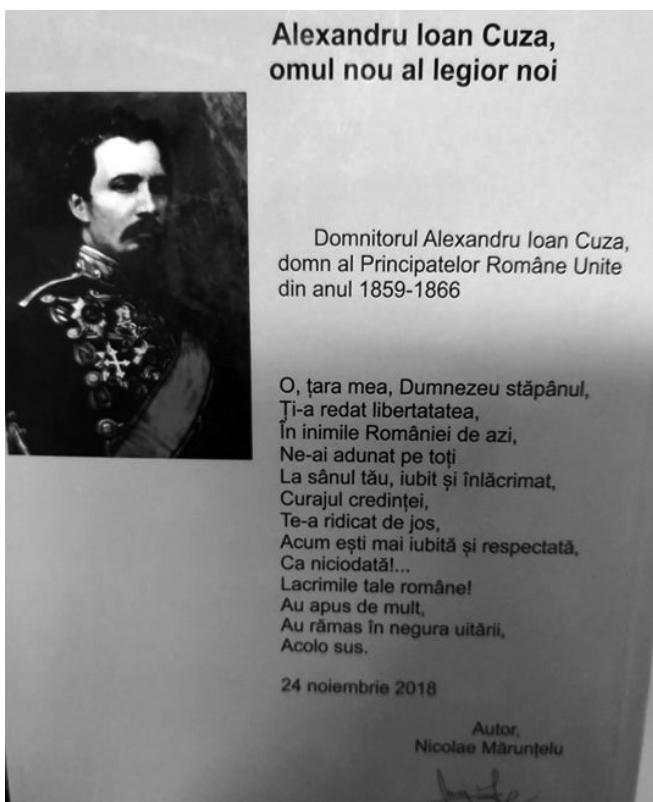
Este destul de interesant cum se vede autorul pe el însuși, în calitate de poet: „*Versurile mele vă așteaptă cuminți / Strofe izvor de armonie / O lume sfântă nouă, / Numită poezie. / A coborât pe pământ / Prin harul și darul lui Dumnezeu*.” (**Comoara cea mai de preț**).

Un poem amplu și tulburător este dedicat poetului național Mihai

Eminescu. El se intitulează „*Clipa tulburătoare, S-a stins în Singurătate*”. Dar și o încercare de versificare a Sfintei Sărbători a Crăciunului, cu aspect de litanie, vădește credința autorului și dragostea lui pentru păstrarea tradițiilor și datinilor românești. Ca și Crăciunul și Anul Nou românesc, prăznuite cu persoanele dragi din familie. Dar și un frumos „*Colind pentru suflet românesc*”, poezie ce farmecă auzul și inima.

De fapt, omul, persoana, nici nu mai contează, în context cosmic, ci important e ceea ce construiești și ce durată va avea construcția ta. Dacă te apuci de construit pe Stânca numită Cristos, edificiul tău va fi trainic și veșnic.

Ceea ce este cel mai important.

Bicentenar Al. I. Cuza

Anul acesta se împlinesc 200 de ani de la nașterea lui Alexandru Ioan Cuza. Nicolae Iorga, în cartea „Oameni care au fost” îl prezintă astfel pe domnitorul unirii.

„Cuza-Vodă poate fi privit din trei puncte de vedere: cum a înțeles datoria sa de Domn; cum a tratat problemele politice ale epocii sale; cum a purtat povara nenorocirii sale.

Când un prinț e crescut pentru tron, când din cea mai fragedă copilărie a purtat uniforma, a avut regimente, a văzut prezentându-i-se arma și închinându-i-se steaguri, când i-au stat la îndemână cei dintâi oameni ai neamului – atât mai rău pentru cine-l crește, dacă-i lasă la o parte pe aceștia, pentru a lua mediocrități supuse, personalități neclare, ori cine știe ce educatori de meserie, [...] când astfel de oameni i-au stat deci la îndemână, pentru a-l iniția în toate ramurile vieții publice, care nu trebuie să fie necunoscute unui Suveran, – atunci ai tot dreptul de a fi pretențios și aspru față de unul care, ajuns la cârmuire, arată că nu-și dă seama îndeajuns de datoria de a munci stăruitor pentru binele țării și neamului său, ori țării și neamului care l-au adoptat, urmărindu-l cu iubire de la cei dintâi pași ai săi în viață.

Așa a fost însă cu Alexandru Cuza, ajuns Domn din întâmplare, prin noroc, – nu norocul lui, care și-a cheltuit viața în șapte ani, ci norocul nostru, care am folosit de pe urma acestei mărinimoase risipiri de puteri?

Fiu de boier, din familie mare, și nu prea mare, cu avere, și nu tocmai cu multă avere, crescut ca orice fiu de boier din acel timp. Franțuzește la pension, istorie sacră, istorie antică, istorie a Franței, „literatură”, aritmetică, artă de societate, maniere, călătorie la Paris pentru bacalaureat, care, oricum, era mai greu pentru un școlar astfel pregătit, al pensioanelor moldo-române decât doctoratul de acum pentru absolvenții și licențiații

facultăților noastre.

S-a întors în țară. N-a fost, ca Mihail Kogălniceanu, agricultor care să practice agricultura, n-a întemeiat, ca această fire neastâmpărată în genialitatea ei, industriei: a hârtiei – vechi sistem fără „încurajări” de la Stat -, a postavului. Deși trăia sub cârmuirea unui Grigore Ghica, venit prin revoluționari și bucuros de colaborarea lor, n-a făcut administrație. Ofițer cu cariera fulgerătoare – și parcă astăzi nu vedem noi, în alte domenii, cariere așa de fulgerătoare! -, colonel printr-un capriciu al Caimacamului Vogoridi, simțind mai mult ce trebuia să fie un ofițer decât deprins la aceasta printr-o școală militară ori prin activitate la regiment, astfel era Cuza în ziua când fu ales Domn, ca

să nu se aleagă Mihai Sturza ori Grigore Sturza și ca să fie în stăpânirea celei mai înalte puteri măcar un om simplu și simpatic, lipsit de ambiție personală și – lucru foarte însemnat – dispunând, ca locțiitor al Ministrului de Război, de oștire.

Cunoștea puțină lume, doar cercul de tineri între care trăise, eleganta lume femeiască din Iași. Pe cei de jos i-a descoperit după ce a luat Domnia; atunci întâi, potrivit cu datoria lui, a recunoscut el cu bucurie omenia, munca răbdătoare, vitejia, credința care sunt virtuțile țaranului nostru. În sfârșit, ele n-avuseser legături cu lumea de peste Milcov, care, prin conducătorii ei liberali, foștii republicani din 1848 și de după 1848, dorise un alt Domn, pe generalul Nicolae Golescu, o figură cunoscută în București.

Și, îndată după alegere, – ce s-a întâmplat cu această fire lăsaătoare, aplecată către petreceri, străină până atunci de orice muncă statornică, de orice spirit de jertfă? S-a întâmplat că, într-o schimbare subită, fulgerătoare, printr-o genială intuiție a datoriei, omul s-a transformat. Colonelul Cuza e una, Vodă-Cuza alta; cel din urmă a luat de la cel dintâi doar anumite prietenii împovărate și o singură iubire, pentru care-l muștră

mai mult acei cari n-au iubit niciodată. Încolo, pentru noi un om nou, adevărat nou, strălucit nou, a răsărit în ianuarie 1859. El a rămas același până în clipa abdicării.

Cuza-Vodă nu era un om solemn, pompos, formalist. Nu învățase nicăieri eticheta Habsburgilor și ceremonialul lui Carol Quintul sau al lui Filip Tenebrosul; nu știa și nu voia să știe cum se orânduiesc la un jubileu faimoasele, de la cel mai mare oaspete străin până la cel din urmă lingău de curte și de ogradă. Eticheta a suferit continuu de pe urma unui Domn care se cufunda bucuros în rândurile mulimii, ca să afle, ca să îndrepte, ca să pedepsească și să mângâie, ca să miluiască pe ascuns de ochii lumii, – cum a făcut apoi păstrându-și moștenirea, buna și miloasa lui soție, cu un cuvânt ca să răspundă nevoii sufletești a neamului acestuia, de a fi iubit de suveranul său și de a-l iubi în schimb, călduros, fără rezerve, din toată inima.

Și totuși el a rămas cel dintâi din poporul său. Ceva îl ridica mai presus de ceilalți: aceea că nimeni nu-și făcea datoria mai viteaz, mai disprețuitor de orice meschină prudență, mai înfruntător al celor mai strașnice primejdii, decât el.

Sufletul lui întreg era schimbat. Prin gura lui nu mai vorbea un om, ci, cum se cuvine pentru un stăpânitor de oameni, un neam întreg. Întruparea națiunii era el în gând și grai. Cel dintâi fior de mândrie l-a avut generația de atunci când s-au auzit cuvintele mândre cu care el vorbea turcilor, cabinetelor europene, proclamând o Românie mândră.

Amintiri-vă pe acele din ultimul mesaj, cu câteva luni înainte de abdicare, acele demne cuvinte prin care nega, de pe tron, orice ambiție pentru sine și, amintindu-și de ceea ce fusese, făgăduia, cu gândul la principele străin, pe care-l pregătise un colonel Cuza, bun, modest și harnic patriot, întors între tovarășii săi de odinioară pentru a lucra mai departe la binele țării și neamului.

Și vorbe mari, în cea mai simplă formă, găsea el, nu numai pentru cei de sus și în clipele când privirile tuturor erau îndreptate asupra lui, ci și atunci când în cabinetul său de lucru se îndrepta către un ofițer din cei mai măruni, chemat să audă dojana sau lauda. Căci el știa că, în această lume unde legea nu poate prevedea toate și unde nu se pot fixa răsplătituri pentru orice fel de merite, cel ce face mai mult decât datoria sa are drept la cea mai frumoasă răsplătită, care vine din cel mai strălucit și mai nobil privilegiu al unui principe: acela de a face pe cel vrednic să coboare scările palatului său cu puteri de muncă înzecite și, iarăși, de a face a se pleca fruntea acelui care și-a călcat datoria fără ca legea să-l poată atinge.”

E.M.

Unirea Principatelor

Vodă Cuza era contra acestor mișcări de grăbire a Unirii și recomanda prudență. Din această cauză i s-au adus diferite învinuiri, între care și aceea că nu se mai putea despărți de tron, ba că urmarea să creeze o dinastie. Se dovedește astăzi pe deplin, că avea toată dreptatea să se opună fiindcă împrejurările externe nu erau potrivite iar de la cel care ne-a susținut așa de mult, în acel timp, de la Napoleon III, i se trimiteau indicațiuni că nu este momentul să nesocotească Convenția de la Paris. Cu tot sufletul însă și Cuza voia desăvârșirea Unirii, care era visul lui cel mai scump. În Martie 1861 Anastase Panu spunea că fiind chemat la București spre a forma guvernul din Moldova a aflat negocieri întinse pentru Unire și a văzut o persistență, o convicțiune din partea Înalțimii Sale spre a realiza mai în grabă acest mare act național. „**Unirea, mi-a zis Înalțimea Sa, este credința mea politică, ea este ținta de mântuire a națiunii române**, la care părinții noștri au căutat a ajunge și la care sper că vom putea ajunge. **Eu trebuie să fac Unirea; căci sunt dator către nația, care m-a ales și către Istorie, către care trebuie să am responsabilitate**”. La 16 Octombrie 1861, răspunzând felicitărilor, ce-i adresase Președintele Comisiei Centrale, Generalul Golescu, spunea: „De la suirea mea pe tronul României, Unirea a fost nestatornicul obiect al preocupărilor mele. Cunoașteți că Înalta Curte Suzerană și Puterile Garante, ale căror generoase simpatii sunt dovedite, se ocupă în momentul de față cu realizarea acestei a noastre dorințe care singură poate consolida viitorul Principatelor. Altădată spunea: „**Unirea o voi face eu; este dorința mea, este datoria pe care am luat-o ca ales al Românilor**.” Pentru realizarea acestei dorințe, pe care n-o uita o clipă, căuta să ia cât mai multe măsuri în acest sens, atât în interior cât și în afară. Astfel a numit ca Președinte de Consiliu în Moldova un muntean, Ioan Ghica, iar în ara Românească, un moldovean: Manolache Costache Epureanu. A unificat vămile, a luat dispoziții pentru unificarea armatei, în ceea ce privește recrutarea cadrelor, școlile, Ministerul de Război, legile. A afirmat cu energie drepturile țării în raporturile cu Poarta și cu consulii străini care erau, în genere porniți să abuzeze în chestia capitulațiilor.

*Fragment din **24 ianuarie 1862**, autor Andrei Rădulescu, Academia Română, Memoriile Secțiunii Istorice, București, 1936, p.6-7 Rădulescu, Academia Română, Memoriile Secțiunii Istorice, București, 1936, p. 6-7

20 martie 1820-20 martie 2020 ANUL „ALEXANDRU IOAN I CUZA, DOMNUL PRINCIPATELOR UNITE” Muzeul „CUZA-VODĂ” din Galați

Anul acesta se împlinesc 200 de ani (20 martie 1820-20 martie 2020), de la nașterea omului providențial, ALEXANDRU IOAN CUZA, în a cărei domnie au fost puse bazele României moderne. De aceea întregul an 2020 trebuie să fie dedicat de către români lui ALEXANDRU IOAN I CUZA, DOMNUL PRINCIPATELOR UNITE.

Încă din timpul vieții lui Alexandru Ioan I Cuza, s-a scris despre casa din Galați a familiei Cuza, casă în care a locuit viitorul domn al Principatelor Unite, până în anul 1859. După alegerea sa ca Domn al Moldovei și Valahiei, în casă a locuit doar mama sa, Sultana Cuza, născută Cozadini. Acte și documente arhivistice așteaptă să fie scoase la lumină pentru a se elucida detaliile privind anul construcției precum și planurile casei părcălabului de Galați, postelnicul Ioan Cuza, tatăl viitorului Domnitor.

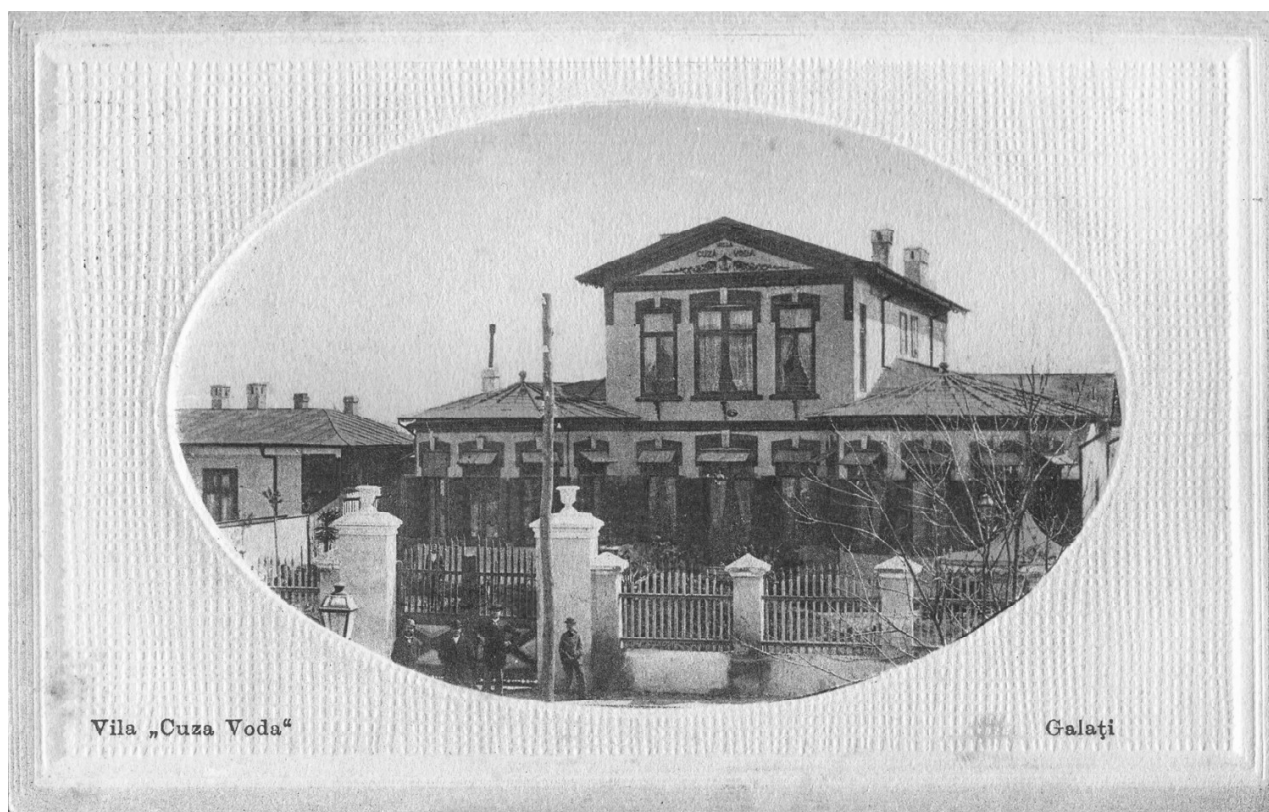
Cert este că această casă a oferit momente de bucurii și neliniști pentru toți membrii familiei Cuza. Casa a fost ridicată pe locul cumpărat de postelnicul Ioan Cuza, din Ulița de lângă mal, Mahalaua Poștei, Cîstia a IV-a¹, astăzi muzeul „Cuza Vodă”, str. Alexandru I. Cuza, nr. 80. Este posibil ca acest imobil să fi fost unul din puținele case elegante din Galați, din anii 1833-1834, atunci când orașul a fost vizitat de medicul german F.S.Chrismar². Chrismar povestește într-o călătorie de la Munchen la Constantinopol în anul 1833. Impresiile despre această călătorie au fost publicate în lucrarea „Skizzen einer Reise durh Ungarn in die Türkei”, Pesth, 1834³.

După moartea postelnicului Ioan Cuza (17 iunie 1848), și a fiului său cel mic, Dimitrie Cuza (20 mai 1850), Sultana Cuza, născută Cozadini, împarte moștenirea rămasă de la soțul său cu Alexandru Cuza căsătorit cu Elena Rosetti. Astfel, în data de 16 august 1850 „s-au întărit vechilimeaua prin care postelniceasa Soltana Cuza împuternicește pe fiul său, d(umnea)lui aga Ioan Cuza, singur clironom, cu d(umnea)ei postelniceasa, întru deplină însușire, în averea răpos(atului) post(elnic) Ion Cuza”⁴. În anul 1851, Alexandru și soția sa Elena se îngrijeau de amenajarea casei din Galați așa cum se destăinuie

într-o scrisoare adresată lui Iordachi Lambrino⁵, la 18 iulie 1851: „Dragul meu Lamburel (...) Apartamentele mele sunt superb mobilate, foarte senioriale și confortabile. De îndată ce termini afacerile te invit aici cu soția și vei fi foarte satisfăcut. Camera mea îți aparține de drept ca unui frate mai mare; vei găsi tot ceea ce voluptate și lenea pot să-și dorească. Pregătesc apartamentul de jos pentru tineri (și) voi face un lăcaș satisfăcător pentru dl ban Flutur. De asta m-am pus pe muncă, căci îmi propun să-mi petrec iarna cu voi; sunt aproape hotărât să nu mă mai întorc la Iași, dar oricum iarna o voi petrece la Galați cu voi”⁶.

În toamna anului 1858 Alexandru Ioan Cuza și soția sa Elena pleacă la Iași, și se va mai reîntoarce la Galați după alegerea sa ca Domn al Principatelor Moldova și Țara Românească. Casa, rămasă în grija mamei sale Sultana Cuza, necesita deja anumite reparații și consolidări., lucrări începute în 1863⁷. În vara anului 1864 Costache Negri trecând prin Galați se oprește și la casa Domnitorului, iar la 19 iulie 1864 îi scria lui Cuza: „Casa înaintează, cele două aripi sunt aproape terminate și nu se va începe construirea centrului decât atunci când mama Dumneavoastră va locui una dintre aripi”⁸. Peste o lună, 13 august 1864, Iosif Gruber, arhitectul orașului Galați, după o cercetare atentă a „solidității” fundațiilor casei, face primele propuneri de consolidare a casei pe baza planurile primite. Iată punctul de vedere al arhitectului Gruber:

„În conformitatea misiunii Dumneavoastră, prin rezoluțiunea nr.1988 pusă pe suplica Dumisali Domnului Ghiță Alevra, relativ la prificarea unei case din acest oraș, a Înălțimei Sale Prințului Stăpânitoriu, dupe Planul dat din nou, sub-scrisul mergând la fața locului și observând starea acestor încăperi, s-au încredințat că pereții sunt în totul construiți din lut, iar nu din var și nisip, a cărora împregiurime, în gios, sub temelia casăi, este foarte ruinată și în grosimea lor pe jumătate mâncați de umezeală. Iar pereții dispărători, în lăuntru dinspre nord la sud, ce sunt fundați deasupra unor lemne de brad, dintre care pereți, unul de la sine s-au dărâmat dupe rădicarea grinzilor de la bagdadie⁹, și partea pereților de la mijlocul antreului, la Salon, vine cu totul schimbat dupe Planul citat, fiindcă ușa veche, la mijloc vine astupată, și alătura la amândouă părți, ușa din nou așezată. Din care cauză acest perete trebuie în totul din nou a se construi, spre a pute ave legătura necesară.

Prin urmare, păreții din temelia veche a casei, în starea prezentă nu dă vreo sigură stabilitate a ține înălțimea zidirei dupe Planul dat de Înălțimea Sa. Însă dacă li se vor face mai înainte meremetul¹⁰ necesar și în modul acesta, adică de a se scoate de la temelia păreților partea ruinită și putrezită, pe rând, în bucăți, câte o cantitate în lungime de trei palme, ca cu acest chip să nu se slăbească stabilitatea păreților vechi, și apoi a se așeza în locul ruinaților păreți alți din nou, cu o mare atențiune și bună chibzuință, și cu o asemenea măsură se vor pute îndrepta toți păreții atât acei de pe din-afară, prin prejur, cât și acei din lăuntru.

Pe lângă aceste măsuri trebuie a se mai așeza la Salon două ogeaguri¹¹ din nou în păreții vechi, fiindcă în locul acelor aflători vechi, vine două ușe a se așeza. Găurile de la ferești trebuie lărgite pentru așezarea fereștilor din nou dupe Planul citat.

Și dupe facerea acestor meremete în toată soliditatea cerută, se vor pute rădica păreții din nou, deasupra celor vechi și așezându-se legăturile de fier împrejurul lor pe la încheieturile bolților, deasupra fereștilor, așa ca să se poată prinde cu drugi partea pereților vechi cu acei noi deasupra. Iară la așezarea grinzilor împrejur trebuie o altă legătură – ancoră – prinse sau înțepenite pe grinzi bune.

Despre aceste, cu onoare vă supun la cunoștință spre rezultat, la menționata rezoluțiune a Dv., pusă pe Suplica Dumisali Ghiță Alevera, ce o dată cu aceasta vi se reîntornă, înconștiințându-vă totodată că cu descrisele meremete a zidirei vechi deși e

deajuns pentru soliditatea cerută dupe acest Plan, însă nu va fi așa de solid ca din nou lucrat în totul cu var și năsip.

Primiți, Domnule Președinte, încredințarea osebitei mele considerații.

Domnului Președinte al Municipality locale (Galați).

Ios<if> Gruber, Arh<itect>. 13 Avgust 1864”¹².

După moartea Sultanei Cuza (20 mai 1865), casa din Galați a Domnitorului a fost probabil închiriată, figurând, și după moartea Domnitorului (15 mai 1873), în Testamentul întocmit de acesta la Florența în 27 decembrie 1872/8 ianuarie 1873. Casa a fost cumpărată de „doctorul Dumitru Vizzu, care a făcut războiul din 1877, și era fericit că o poate înfrumuseța, mărturisindu-și prin această cumpărare cultul ce-l avea pentru Alexandru Ioan Cuza”¹³. Din 1881 și până în 1938 casa din Galați a Domnitorului Unirii a avut drept proprietari pe Pulcheria Pastia, fosta soție a doctorului Vizzu, recăsătorită Isvoranu, care în anul 1920 a vândut-o lui Adolf Theitler asociat cu Aneta V. Iamandi, ambii din Iași. În anul 1921 noii proprietari au reconfigurat, în 25 de camere, și transformat Casa Domnitorului într-un stabiliment rău famat numit „Hotel Regal”. În perioada interbelică a început campania de sensibilizare a autorităților centrale și locale de a trece imobilul în rândul monumentelor istorice și de a fi transformat în Muzeu. După numeroase tentative de răscumpărare a Casei Cuza-Vodă, în 5 iulie 1937 se constituie Asociația „Casa Cuza

Vodă”, cu un comitet format din: Gen. Gh. Linteș, Ion Tohăneanu, Paul Pașa, A. Vidrașcu și lt.col. V. Rațiu. Asociația devine proprietara Casei Cuza Vodă, după câștigarea licitației de vânzarea, în 17 februarie 1938, iar lt.col. V. Rațiu făcea cunoscut în țară că „la 28 martie 1938, ora 7 dimineața a căzut prima aruncătură de mistrie asupra ruinelor locuinței fostului Domnitor. Fie ca această primă lovitură, spunea V. Rațiu, să fie dată în ceasul cel bun și din nou să răsară cinstirea vrednicului dispărut. Fie ca acestă primă lovitură, să curețe duhurile rele care se cuibăriseră aici și să se facă credința în sentimentele de recunoștință cu care neamul nostru este înzestrat”¹⁴.

Pe 8 decembrie sunt terminate toate lucrările de reconstrucție a celor două imobile care compun Muzeul Cuza Vodă, luându-se hotărârea ca inaugurarea să se facă pe data de 24 ianuarie 1939, când se împlăneau 80 de ani de la Unirea Principatelor Române; slujba de sfințire a fost oficiată de Episcopul Cosma Petrovici al Dunării de Jos. Cu prilejul inaugurării a fost invitată la Galați Orchestra Radio Difuziunii din București care a susținut un „Mare Concert Minfonic cu concursul marilor artiști de la Opera Regală Română: Dna Valentina Crețoiu Tassian și Gheorghe Florescu”¹⁵. Marele Concert dirijat de Th. Rogalski a avut loc la Teatrul Odeon¹⁶.

Una din cele mai vibrante cuvântări de la inaugurarea Muzeului Cuza Vodă din Galați a fost cea a președintelui Asociației „Casa Cuza Vodă”, generalul Gheorghe Linteș care a rostit următoarele¹⁷:

„Stă în firea lucrurilor că orice înfăptuire temeinică, care leagă în decursul vremurilor strădania

generațiilor unui neam, să nu-și afle rostul decât în adâncurile sufletului neamului.

Unirea dela 1859, începutul închegării etnice a neamului românesc într-un stat național, este produsul frământărilor sufletului românilor de pretutindenii concretizat în crezul UN NEAM și O NREDINȚĂ, faclă nestinsă ce a călăuzit destinele neamului și i-a luminat calea de-a lungul veacurilor. Înfăptuită de atâtea ori cu mari și grele jertfe, însă numai pentru puțin timp, unirea nu și-a aflat temeinicia decât atunci, când cele două Principate au luat acea hotărâre eroică de a-și da același Domn.

Și cum tainele firei nepătrunse, izvorâte din cutele sufletești, aranjază mai bine ca orice altă putere rosturile omeniești, a fost să fie ca cel chemat să poarte coroana ambelor Principate, înfăptuind UNIREA, UNIREA DE TOTDEAUNA, să plece chiar de aci de pe locul unde ne găsim. Iar noi, un mănunchiu sufleteș din marea masă a națiunii, chemați de acea putere tainică, crezul nostru de totdeauna, UN NEAM și O CREDINȚĂ să ne aflăm strânși ca să slăvim pe Domnul Unirii de atunci și să sfințim clădirea nouă ridicată pe locul unde a fost casa lui.

Se împlinesc astăzi 80 de ani de când, prin alegerea făcută la București, s-a dat Coroana Domnească a Munteniei Domnitorului Moldovei, ales acolo cu 19 zile mai înainte, Alexandru Ioan Cuza, făcându-se astfel Unirea celor două Principate.

Ziua de 24 Ianuarie 1859 marchează în istoria neamului nostru începutul Statului Național ROMÂNIA. Soarta a vroit ca primul purtător al Coroanei României să fie fostul Pârcălab al Galațiului,

Colonelul Alexandru Ioan Cuza.

Actele mari săvârșite în timpul Domniei lui și calea trasată de dânsul către întregirea neamului fac ca, astăzi când națiunea întreagă comemorează ziua de 24 Ianuarie, să ne îndreptăm cu pioasă smerenie și evlavie gândul nostru către cel ce a fost Cuza Vodă.

Slăvită să-i fie memoria.

Pe locul pe care ne găsim a fost casa în care a locuit Cuza Vodă până la 1859. Casa era proprietatea lui, a fost păstrată de familia lui și folosită după moartea lui, până la anul 1884, când Elena Doamna și copii minori ai decedatului au vândut-o. O hotărâre a Tribunalului de Covurlui din acel an arată amănunțit peripețiile prin care a trecut această vânzare; peripeții ce au ținut vreo 2 ani.

Încăpută pe mâini streine, casa a suferit transformări în decursul vremii de așa natură, că în ultimul timp ruina ei nu mai avea nimic din ce fusese odinioară; decât doar puțin din aspectul exterior.

Deși în „Statutele” Asociației noastre se prevedea restaurarea casei, a fost cu neputință să înfăptuim

această cerință, căci nu se mai putea restaura nimic. Temelia șubredă și roasă de vreme, zidurile schimbate, primitive și surpate peste tot, interioare fără rost și dărăpănate, este tot ce mai rămăsese din ceiace fusese altădată o locuință domnească. Cu strângere de inimă gălățenii vedeau cum zi de zi timpul măcina și aceste ultime vestigii ale unui trecut, ce fusese odată fala orașului lor.

Ideia restaurării casei și aducerea ei în patrimoniul național a frământat în toate timpurile sufletele gălățenilor. Împrejurări vitregi au tot amânat această legitimă dorință. Realizarea ei s-a putut face abia acum, când numai era nimic de restaurat. Și pe noi militarii ne-a frământat această idee, până ce într-o zi din primăvara anului 1937, am luat împreună cu Lt. Colonelul Rațiu Victor, Șeful de Stat Major al Diviziei 21-a, hotărârea de a începe o acțiune puternică, pentru ca să aducem în patrimoniul național Casa lui Cuza Vodă.

Primul lucru ce aveam de făcut era să ne consultăm cu gălățenii. Într-o impunătoare Adunare Generală alcătuită de gălățenii de inimă, de toate categoriile sociale și profesionale, care au răspuns la chemarea noastră cu un entuziasm de nedrescris, s-a hotărât să se constituie „ASOCIAȚIA CASA CUZA VODĂ”,

care a și luat ființă juridică prin jurnalul Tribunalului Covurlui Nr. 2114 din 14 Iulie 1937.

Scopul asociației, după cum prevăd și statutele era:

- Cumpărarea Casei Cuza Vodă;
- Restaurarea acestei case astfel cum a existat pe vremea când era ocupată de Domnitorul Cuza Vodă;
- Înființarea unui locaș de cultură.

Conducerea asociației a fost încredințată unui consiliu compus din nouă persoane. Adunarea generală mi-a făcut cinstea de a-mi încredința Presedenția Consiliului. Pentru execuție, Consiliul a alcătuit din sânul său un comitet de direcție în frunte cu Lt. Colonel Rațiu, care îndeplinea și sarcina de Secretar al Asociației. Trecându-se imediat la fapte, s-a lansat un apel tuturor

bunilor români, pentru ca să ne ajute fiecare după puterea lui. Apelul a fost bine primit și ajutoare bănești au început să ne vină din toate părțile. Sucursala Băncii Naționale din Galați primise cu dragă inimă să ne colecteze bani. Apelul nostru purtat cu mult entuziasm de vrednicul meu colaborator Lt. Colonel Rațiu, pe la toate autoritățile și marile instituții, a avut un răsunet ce suntem datori să-l menționăm prin citarea marilor donatori.

- Dl. Mircea Cancicov Ministrul Finanțelor;
- Dl. Mitiță Constantinescu Ministrul Economiei Naționale și Guvernator al Băncii Naționale
- Dl. Malaxa
- Prefectura Jud. Covurlui prin titularul său Colonel Subotin
- Primăria Municipiului Galați prin titularul său
- Dl. General Mihai Ionescu, Președintele Consiliului de Ad-ție C.F.R.
- Dl. Radu Irimescu ,fost Ministru al Aerului.

Sultana Cuza — mama domnitorului (B.A.R.S.R., Cab. de stampe)

Deosebit de contribuțiile în bani am primit și donațiuni în natură.

La 1 August 1937, când vedeam cu o vădită bucurie că fondul nostru bănesc crește într-un ritm din ce în ce mai accelerat, am intrat în tratative pentru cumpărarea casei și rezultatul a fost că la 8 februarie 1938 Casa a intrat în patrimoniul național. Tratativele au durat atâta timp pentru că proprietarii erau minori. Costul casei s-a ridicat la 970.000 lei. Imediat au început și lucrările de restaurare. Consiliul văzând că restaurarea nu mai este cu putință, după cum am arătat în altă parte, a hotărât ridicarea unei noi clădiri, care să servească de Muzeu, iar alături să se facă o clădire a administrației.

Cu facerea planurilor și a devizelor a fost însărcinat Domnul Arhitect Popescu de la Primăria Municipiului Galați. Potrivit acestor planuri și devize, care au suferit unele modificări și completări în timpul construcției, s-au ridicat aceste două clădiri, la sfințirea cărora ați binevoit să ne onorați cu prezența Dvs.

Am căutat să facem din ele un modest așezământ de cultură demn de cel ce-i va perpetua numele. Nu știu dacă am reușit așa cum ne îndeamnă inima; în raport însă cu mijloacele de care am dispus nu am putut face mai mult. Rămâne ca de aci înainte, noi, cât ne va mai sta în putință și generațiile care ne urmează să stăruim a completa Așezământul cu ce mai e de trebuință.

În primul rând stă chestiunea dotărei

Așezământului. Statutele ne poruncește să-l facem „locăș de cultură”. Destinația cea mai potrivită ce-i putem da, este să întemeem în acest Așezământ un Muzeu, în care să adunăm tot ceia ce aparține lui Cuza Vodă, familiei și colaboratorilor lui: obiecte, mobile, documente, etc. și care au ilustrat epoca Unirii de acum 80 de ani.

Iată cum a luat ființă „Muzeul Cuza Vodă”, unde ne găsim acum.

În privința dotărei trimit de aci apelul meu către toți bunii români să dăruiască cu dragă inimă și cu toată încrederea Muzeului „Cuza Vodă” din Galați obiectele ce au aparținut Domnitorului Cuza Vodă, familiei sale și colaboratorilor lui și care ar putea să servească ca mijloc înălțător educației naționale și patriotice a generațiilor viitoare.

Toate darurile lor vor fi păstrate cu mare îngrijire și vor arăta pentru totdeauna cercetătorilor numele donatorilor. Construcția ambelor clădiri s-a făcut în regie sub directa supraveghere a neobositului Lt. Colonel Rațiu.

Asociația noastră, cu prețiosul ajutor al publicului românesc, a putut să ridice, în mai puțin de 8 luni de zile, aceste două clădiri menite să contribuie la dezvoltarea culturii naționale, perpetuând în același timp amintirea celui mai sfânt act din istoria noastră și slăvind pe cel ce a întrupat prima noastră unire. La

capătul realizării sale, Asociația pătrunsă de cele mai nobile sentimente de recunoștință, își îndeplinește o prețioasă îndatorire aducând prin mine mulțumirile cele mai călduroase tuturor donatorilor, care au contribuit cu largă inimă la ridicarea acestui Așezământ.

Îndreptăm mulțumirile noastre Societății de Radio Difuziune și Presei pentru binevoitorul sprijin ce ne-a dat în eforturile noastre. Aducem mulțumirile noastre Lt. Colonelului Rațiu, valorosul și neobositul nostru colaborator, care printr-o muncă stăruitoare și o perseverență puțin comună, a făcut ca înfăptuirea acestui Așezământ să se împlinească într-un timp atât de scurt. Aceleași călduroase mulțumiri aducem D-lui Avocat Vlad Dumitriu, care ne-a adus cele mai bune servicii în toate actele noastre de constituire și de cumpărare a casei.

Un gest patriotic de o nobilă și deosebită importanță, a fost făcut de Dl. Profesor Paul Pașa și D-na Ecaterina Pașa, soția sa, prin aceia că au donat Muzeului „Cuza Vodă” prețioasa lor colecție de obiecte științifice adunate cu multă trudă și mari cheltuieli în viața lor de profesorat. Asociația aduce donatorilor cele mai vii mulțumiri și crede că nobilul lor gest să găsească imitatori, care înțeleg scopul ce se urmărește prin ridicarea acestui așezământ. Prezența Domniilor Voastre la solemnitatea inaugurării Muzeului „Cuza Vodă”, fructul străduințelor noastre, ne onorează și ne umple sufletul de o firească mândrie. Vedem în deosebita atențiune ce ne-ați arătat o contribuție binefăcătoare la înălțarea și întărirea nivelului cultural al neamului nostru, prin faptul că străduințele noastre, făcute în acest scop, capătă astăzi o prețioasă aprobare a celor mai buni și mai nobili fi ai neamului. Din adâncul inimilor noastre vă mulțumim.

Îndreptăm expresiunea omagiilor noastre și mulțumim Domnului Rezident Regal Victor Cădere, pentru că, chiar dela instalarea Domniei Sale cu o binevoitoare atențiune a luat sub directa D-sale ocrotire Asociația noastră, făcând ca ritmul realizărilor noastre să decurgă mai ferm și mai folositor.

Pe temelia pusă acum 80 de ani stă astăzi mărețu edificiu al României întregite, ridicat cu multă trudă și grele jertfe de întregul neam sub înțelepte conduceri a Marilor Regi Carol I și Ferdinand I. Întregirea etnică este urmată în mod evolutiv de întregirea sufletească a cărei unic conducător și realizator este M.S. Regele Carol II-lea. În ritmul izvorât din Înalta Sa poruncă și îndrumare, am găsit temelia de reazem a ideii ridicării acestui Așezământ sfințit azi. Închinată culturei neamului, cu adâncă

emoție simțim sufletele noastre mulțumite că am putut contribui cu puțin la înalta operă a iubitului nostru Suveran. Împreună cu toată suflarea românească, care ia parte cu trup și suflet la înălțarea operei de redresare morală a neamului, operă condusă cu atâta înțelepciune de Prea Înaltul nostru Rege, Asociația „Casa Cuza Vodă”, cu cel mai profund sentiment de recunoștință și devotament Îi aduce urarea isvorâtă din inima românească, strigând: Trăiască M. S. Regele Carol al II-lea; Trăiască Măria Sa Mihai Marele Voevod de Alba Iulia.

Așa a început istoria Muzeului „Cuza Vodă”, acum 81 de ani, care a avut la bază cele peste 5.000 de bunuri muzeale donate de marea familie de filantropi Paul și Ecaterina Pașa.

ISTORIA ... MERGE MAI DEPARTE!

Note:

¹ Cistie sau cvartal, denumirea veche a unui cartier.

² *Călători străini despre țările române în secolul al XIX-lea (1831-1834)*, seria nouă, vol. III, București, 2006, p.93.

³ Ibidem, p. 72

⁴ Cristian-Dragoș Căldăraru, *Noi date privind casa domnitorului Alexandru Ioan I Cuza din Galați*, în „Monumentul”, tom. XVII, partea a 2-a, Iași, 2016, p. 90⁵ Alexandru Ioan Cuza. *Acte și scrisori*, ediție alcătuită de D. Ivănescu și Virginia Isac, Iași, 1973, p. 74: „Gheorghe sau Iordachi Lambrino (1821/1877, prietenul cel mai bun al lui Alecu Cuza, atât în tinerețe cât și mai târziu, până la sfârșitul vieții. Era fiul lui Enăcachi Lambrino și al Sultanei, născută Manu. A învățat la Academia Mihăileană unde a fost coleg cu fratele lui Alecu Cuza, Dimitrie. A moștenit de la tatăl său moșia Banca. Membru al Judecătoriei ținutului Tutova, primește în 1845, rangul de comis pentru slujbele sale. În timpul domniei lui Cuza a fost prefect al județului Tutova”.

⁶ Ibidem, p. 236-238

⁷ Paul Păltănea, *Casa părintească din Galați a Domnitorului Alexandru I. Cuza – Muzeu de Istorie*, în „Monumentul”, VII, Iași, 2006, p. 105.

⁸ Ibidem. p. 106

⁹ bagdalie, suprafață (orizontală) care formează partea superioară a unei încăperi; plafon; pod; tavan.

¹⁰ meremet, lucrare de reparație sau de întreținere.

¹¹ hogaș, coș (la o casă); horn, fumar.

¹² Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați (SJGAN), Fond *Primăria Orașului Galați*, dos. 108/1864, f.34 (f-v).

¹³ Cristian-Dragoș Căldăraru, *art. cit.*, p. 95.

¹⁴ Ziarul „Curentul” din 2 aprilie 1938.

¹⁵ SJGAN, Fond *Primăria Orașului Galați*, dos. 16/1939, Asociația „Casa Cuza Vodă”, f.461-462.

¹⁶ Teatrul *Odeon* din Galați, devenit după 1948 cinematograful Republica. După 1997 a fost revendicat și retrocedat.

¹⁷ SJGAN, dos. 16/1939, f. 497-505.

Ultimii ani de domnie ai lui Alexandru Ioan Cuza

După votarea și decretarea legii rurale, deși urmărit de camarila care se constituise în jurul domnitorului, confruntat cu multiple animozități politice și suspectat chiar de Al. I. Cuza că îi subminează autoritatea, M. Kogălniceanu a continuat opera legislativă necesară întăririi statului modern. Alături de măsurile întreprinse pentru realizarea practică a reformei agrare, a pus în aplicare, pe cale de decrete, o serie de legiuri trecute prin Consiliul de Stat: reorganizarea Curții de casație, introducerea sistemului metric, legea pentru reintroducerea taxei de export, legea înființării școlii de poduri și șosele, care a stat la baza Politehnicii din București, legea asupra instrucțiunii, legea privind exproprierea pentru cauze de utilitate publică și Codul Civil. Toate aceste legi, pe linia măsurilor adoptate în etapa anterioară, consolidau ordinea burgheză, proprietatea individuală. Subliniind semnificațiile acestei fecunde activități, publicistul francez Ernest Dreolle consemna în ziarul parizian „La Patrie”: „toate aceste măsuri fac din România o oază de democrație și de libertate creată prin energia unui om în mijlocul deșerturilor ruse și austriece”.

Noua Cameră, care și-a deschis lucrările la 6/18 decembrie 1864, într-o componență esențial deosebită de cea anterioară, nu a făcut opoziție actelor guvernamentale. Kogălniceanu întâmpina cea mai înverșunată împotrivire din partea lui N. Crețulescu. Această opoziție, care s-a adăugat la factorii menționați mai sus, a determinat, în cele din urmă, căderea lui M. Kogălniceanu; acesta a fost nevoit

să-și prezinte demisia la 23 ianuarie/4 februarie 1865. Separarea domnitorului de ilustrul său colaborator a fost o gravă geșeală politică, căreia îi va fi adăugată o alta: separarea lui Al. I. Cuza de alți doi slujitori devotați: generalii Manu și I. Em. Florescu. La 26 ianuarie / 7 februarie 1865 s-a alcătuit un nou guvern, în frunte cu C. Bosianu, căruia i-a urmat, la 14/26 iunie, un guvern condus de N. Crețulescu. Cu toate dificultățile financiare, cu toate că domnitorul, obosit și tracasat de opoziția care, regrupată, și-a reînceput activitatea, căzut, tot mai mult, sub influența camarilei, nu mai desfășura energia caracteristică anilor de început ai domniei, opera legislativă a continuat. Noi legi, reglementări și acte normative au completat edificiul statului modern (Legea pentru consiliul permanent al instrucțiunii publice, decretul pentru organizarea serviciului poștelor, legea cu privire la autocefalia bisericii române; acestea împreună cu măsurile adoptate în vederea îngrădirii și chiar a desființării capitulațiilor, cu acțiunile diplomatice care au avut drept rezultat încheierea unei convenții de extrădare cu Austria, aderarea la convenția internațională telegrafică de la Paris, au întărit bazele și pozițiile internaționale ale statului). Situația dificilă din interior, unde domnitorul era suspectat de radicali, mai ales pentru faptul că ar fi intenționat să perpetueze regimul personal, neliniștea provocată pe plan extern de temerile cu privire la ruperea legăturilor cu Poarta și la declararea independenței, suspiciunile Rusiei și ale Franței au slăbit pozițiile domnitorului și au reanimat activitatea

monstruoasei coaliții hotărâtă să-l înlăture. Fără să acorde acestor fapte importanța pe care o meritau, în vara anului 1865, Al. I. Cuza a plecat la cură, la băile din Ems. În lipsa sa, la 3/15 august, la București, a izbucnit o mișcare de care, așa cum se pare, monstruoasa coaliție nu a fost străină. Deși înăbușită, mișcarea a stârnit o vie emoție. Întors în țară, domnitorul amnistiază pe cei implicați și dă un răspuns demn vizirului turc care, profitând de împrejurare, a intervenit în afacerile interne ale țării.

Mai neliniștitoare, însă, erau semnele care prevesteau diminuarea sprijinului extern, a celui francez, mai ales, simptom, de care a profitat opoziția. I. C. Brătianu este trimis în apus spre a pregăti terenul pentru aducerea unui prinț străin, iar C. A. Rosetti dirijează acțiunile din interior îndreptate în această direcție. În aceste împrejurări, domnitorul trimite un mesaj lui Napoleon III în care, justificându-și politica și intențiile, se declara gata să abdice în favoarea unui prinț străin. Aceeași declarație a făcut-o la deschiderea Corpurilor legiuitoare, la 5/17 decembrie 1865, într-o atmosferă de gravă tensiune provocată de criza financiară și de acțiunile întreținute de opoziție; acum, acestea se desfășurau deschis, chiar în sânul Adunării. Deși inoportună din punct de vedere politic, declarația reliefează, încă o dată, valențele înaltului patriotism care l-a călăuzit pe domnitor în opera de guvernare: „Fiți convinși că eu n-aș vrea de o putere care nu s-ar întemeia decât pe forță. Fie în capul țării, fie alături de dvoastră, eu voi fi întotdeauna cu țara, pentru țară, fără altă țintă decât voința națională și marile interese ale României. Niciodată persoana mea nu va fi nici o împiedicare la orice eveniment care ar permite de a consolida edificiul politic la a cărui așezare am fost fericit a contribui. În Alexandru Ioan I, Domn al României, Românii vor găsi întotdeauna pe colonelul Cuza, care au proclamat marile principii ale regenerației României și care declară oficialmente că, primește această îndoită alegere ca expresie neîndoielnică și statornică a voinței naționale pentru unire, însă numai ca un depozit sacru”. Declarația care respiră un nobil patriotism și un dezinteres fără egal semăna cu o abdicare. Din momentul în care a făcut-o, potrivit expresiei lui D. Bolintineanu, biograful său, puțini au fost aceia care nu l-au părăsit. Opoziția împotriva sistemului de guvernământ a cuprins în jurul ei o treime din Adunare. Monstruoasa coaliție, constituită legal în societatea Progresul, grupa atât opoziția parlamentară, cât și pe cea din afara Corpurilor legiuitoare și din rândurile armatei (colonelul C. Haralambie, maiorul D. Lecca). În timp ce I. C. Brătianu acționa în străinătate, C. A. Rosetti, I. Ghica organizau complotul în interior. Deși avertizat, domnitorul nu a întreprins

nici o măsură serioasă de securitate. Aceasta a ușurat sarcina complotiștilor care au izbutit să-și realizeze planurile; domnitorul a fost constrâns să abdice în noaptea de 10-11 februarie 1866. A fost instituită o locotenență domnească alcătuită din L. Catargiu, N. Golescu, reprezentând cele două Principate, și colonelul Haralambie din partea armatei. Firește, cauzele înlăturării lui Al. I. Cuza nu trebuie și nu pot să fie căutate doar în interesele de clasă ale opoziției. Faptele sunt mai complexe și trebuie plasate și apreciate într-un cadru mai larg. La gravele dificultăți interne, criza economică și financiară, abuzuri și conflicte politice, pe care Cuza nu le mai putea domina, se adăugau, acum noi condiții pe plan internațional. Modificarea raportului de forțe în raport cu perioada 1856-1859, pierderea sprijinului extern, al Franței, mai cu seamă, lărgirea cercului puterilor separatiste, a căror acțiune devenise amenințătoare, întrețineau, pe de o parte, primejdia revenirii la situația anterioară anului 1859, la reinstaurarea regimului separației impus de Convenția de la Paris la sfârșitul domniei lui Cuza, pe timpul vieții căruia, doar, fuseseră acceptate actele de energie ale poporului român. Pe de altă parte, ca domn autohton, Al. I. Cuza făcuse tot ce putea să facă un pământean, în condițiile în care și-a desfășurat domnia; mai departe, pe calea independenței și a desăvârșirii unității nu ar fi putut să meargă. Monarhii Europei nu l-au considerat niciodată drept un egal. În aceste condiții, opoziția a reactualizat problema prințului străin, solicitat de români în timpul Adunărilor ad-hoc. Acțiunea se plasa pe terenul ferm al intereselor naționale. Al. I. Cuza a înțeles exact situația și n-a creat nici un obstacol în calea acestei acțiuni de care depindea viitorul țării. Referindu-se la problemele menționate mai sus, istoricul francez Paul Henry, bun cunoscător al împrejurărilor interne din România, cântărind relațiile, constată, pe drept, că „nici el Cuza niciun alt prinț autohton n-ar fi putut să meargă mai departe. Independența, în special, și unirea la tronul moldo-valah a provinciilor românești iridente nu puteau fi luate în considerare decât după răsturnarea completă a statutului Principatelor și numai un străin putea să aibă îndrăzneala și ajutoarele diplomatice necesare pentru a gândi în mod serios la aceasta.” Este o mărturie care întregeste înțelegerea mai deplină a împrejurărilor istorice în care a abdicat domnitorul Unirii și a fost adus la tronul României Carol de Hohenzollern. Firește, reformele lui Al. I. Cuza au fost limitate și au avut consecințe asupra dezvoltării ulterioare a României moderne.

continuare în pag. 40

Galațiul din sufletul meu

Se cuvine a mă întoarce în timp, mai bine zis în timpurile de restriște când asupra bisericilor începuse o adevărată prigoană. În nimicnicia mea, încerc cu emoție și pioșenie să aduc în memoria concitadinilor bisericile de pe strada Brăilei. Cele așezate mai „la față” stăteau probabil în calea celor fără Dumnezeu, în calea ideologiei materialist-dialectice. Înălțate și târnosite cu „bănuțul văduvei”, bisericile erau leagăn de cult, cultură, educație, tămăduire sufletească și trupească.

Nu întâmplător se aflau în preajma școlilor sau a spitalelor. Așa a fost Biserica „Sfânta Sofia”, alăturată Școlii Nr.7, distrusă împreună cu școala. Și biserica, și școala conviețuiau întru cele sfinte pe locul unde se află acum Casa de Cultură a Sindicatelor. Ca încercare reparatorie, exact pe locul altarului s-a înălțat un monument cu clopot de bronz încremenit în tăcere și rugă. Mai jos, spre centru, începuse a se înălța o frumoasă biserică, Biserica Sfânta Ana, sub oblăduirea părintelui Piroșcă. Construită pe jumătate „la roșu”, a fost dărâmată peste noapte, stârnind mânia enoriașilor.

Exact în acele momente, ca la un semn, un praf fin, cărămiziu, căzut din cer, acoperea orașul. Ce se întâmplase? Un uragan puternic înălțase în atmosferă praf de laterită -sol specific ținuturilor Africii. Din înalt, curenții de aer l-au răspândit și în ținuturile noastre. Noi, copiii, credeam că Dumnezeu ne trimite praf de cărămidă pentru construirea bisericilor dărâmate.

Prigoana se abătuse și asupra preoților și a copiilor acestora. Îmi amintesc de colega mea, Rica Piroșcă-fiica preotului de la Biserica „Sfânta Ana”- care nu avea nici drept de înscriere la un examen de admitere în liceu. Se zvonea chiar că urma să fie dată spre adopție pentru a avea acces la școli înalte. (Rica dragă, mi-e dor de tine, de tine și de serbările școlare pe care le puneam la cale cu atâta emoție și dăruire!).

Ascunsă printre case, cam prin zona „Potcoava de Aur”, a mai dăinuit o vreme Biserica „Sfânta Vineri” bombardată în Al Doilea Război Mondial, cu turele retezate, continua să slujească cu sfințenie. Ceea ce n-au reușit proiectilele, a reușit Sistemizarea, doborând-o la pământ. Biserica-cetate „Precista” a ținut piept liftelor păgâne secole de-a rândul. Având

statut de monument istoric, a scăpat de la pieire, dar tot timpul era răscolită și cercetată, spre bucuria copiilor „de Mazepa”. Catacombele, pietrele misterios inscripționate, aprindeau imaginația noastră, transformându-ne în eroi de poveste. Băieții, mai curajoși, căutau de zor gura unui tunel despre care se zicea că trece pe sub Dunăre. Oricum, sigur e că „Precis ta” are o rețea de galerii sub oraș. După decembrie '89, Biserica „Precista” și-a recăpătat locul binemeritat în orașul

nostru, în sufletele noastre. Dintre bisericuțele „Mazepei” au scăpat, ca prin minune, Biserica „Treierarhi” și Biserica Armenească.

Adolescența mi-a purtat pașii spre inima Galaților - Cartierul Mazepa - situat, paradoxal, în „buricul târgului”. Și, după jumătate de veac își păstrează misterul, unic în felul lui, trezește și acum amintiri, nostalgii. Socotit a fi centrul vital al orașului, Cartierul Mazepa se comportă și acum ca un om cu o mare putere de adaptare. Situat pe malul Dunării, a fost martorul multor evenimente istorice, economice, culturale, a fost și leagăn de legende care-ți dau fiori (Terente, Kira Kiralina, Caliopi).

O lume pestriță, cosmopolită, tot timpul în mișcare a ridicat orașul levantin la rang de metropolă. Se pare că și zbuciumul cel de după moarte al Hatmanului Mazepa și-a pus pecetea pe această parte a orașului.

Dincolo de istorie, cartierul impresiona prin geometria sa contorsionată, amalgamată, aidoma unui sac cu jucării adunate în grabă de un copil țâfnos. Stăteau alături puzderii de case, de la bordeie până la palate, ateliere, magazii, cherhanale, zahanale, cafenele, hale, docuri cu munți de cherestea, vile

personalizate (vila Pachel există și astăzi). Era imaginea a tot ce mai rămăsese după bombardamentul dinspre finele celui de-Al Doilea Război Mondial. Se pare că atunci ar fi fost distruse peste cinci mii de clădiri și o parte din docuri.

Dacă e să respectăm actualul plan urbanistic, Mazepa II începea din strada Morilor, de unde porneau perpendicular o serie de străzi și străduțe.

Trei Ierarhi, Alexandru Lăpușneanu, Minervei, Sfânta Vineri, Brâncoveanu, pe unele regăsindu-le și acum. Strada Arhipelag din Mazepa I a rămas ca o inscripție pe colțul unui bloc modern. Domnul Puchilea, deportat în Siberia, a suportat surghiunul, cu gândul la căsuța lui din strada Arhipelag. Nu se poate descrie în cuvinte suferința acestui (sau poate...acelui) gălățean care și-a regăsit visele, speranțele reduse la o plăcuță pe colțul unui bloc.

Cu ochii minții revăd și școli care nu mai sunt, clădiri pe care noi, elevii, le vedeam uriașe, mai ales prin prestanță, prin respectul impus încă de la intrare - Școlile Nr 5 și Nr 6 de pe strada Minervei. Revăd, „Casa Sahini”, „Casa Comandor Sandu”, Spitalul „Trancu-Iași”, Alimentara „Pașa”, Lăptăria „Lupu” „Grajdurile Primăriei” (actuala Apaterm), într-adevăr, adăposteau caii orașului îngrijiți de rânđași pricepuți și folosiți la transportul urban înhămați la călești, căruțe, camioane. La trap sau la galop, caii treceau cu copitele scânteind pe macadamul străzilor. Era o încântare să-i privești.

Tot Grajdurile Primăriei mai adăposteau și câte o statuie a vreunei personalități controversate. Așa s-a petrecut cu statuia lui C. Negri, aflată acum în locu-i binemeritat. Inițial, statuia a fost înălțată și sfințită la intersecția dintre strada Brăilei și strada Mavromol.

Un personaj pitoresc al zonei era „Iani cu măgarul”, un grec răpus de poliomielită, dar care reușea să-și stăpânească atelajul său-un camion tras de un măgar făcând cărușie. Camionul era de fapt o platformă din lemn, pe patru roți.

Cobor încet, pe malul Dunării, și privesc la zbânțuiții de băieți, mai mari, mai mici, sărind în apă de pe epava unui vas nemțesc-Aloma-„binta mare”, „binta mică” erau nivelurile de la care se încumetau să plonjeze în apă. De ce le-or fi numit așa nici acum nu știu. Fetele, după ce chicoteau încurajându-i, dădeau fuga la mamele lor, care veneau mâncând pământul să-și salveze feciorii. Și...îi salvau, alungându-i și mângâindu-i cu câte o nuielușă ruptă din gard sau meșterită din vreme.

În râpi adânci, pe maluri surpate, înțesate doar de plauri aduși de ape, se aruncau gunoaiile orașului. Cu toate acestea, fauna fluviului prospera. Peștele era, „mâncarea săracului”, scoicile asigurau materia

primă pentru Fabrica de nasturi, iar racii se vindeau din coșuri mari, împletite din nuiele, la numai un leu bucata.

Strada Sfânta Vineri, strada inimii mele de mai târziu, am iubit-o și prețuit-o în același timp, pentru că îmi oferea un alt concept despre lume și viață. La stradă nu mai ieșea decât cu un anume scop, la deszăpezit, la căratul lemnului și al cărbunilor, la măturat și cam atât.

O stradă cochetă, cu pavaj din piatră cubică, cu trotuare, cu case înalte și garduri forjate, și mai ales cu lume bună - medici, profesori, avocați, proprietari de mașini - dar și cu lumea bună, morală, a mijloacilor, pentru care munca era un crez.

Misterioasă, strada își dezvăluia cu zgârcenie secretele. Cuvinte noi îmi treceau pe la urechi: subsol, mezamin, etaj, nivele ce ierarhizau locuitorii după buget sau stare socială. O stradă cosmopolită, chiar cu un aplomb exotic, aduna la sânul ei români, evrei, lipoveni, armeni și poate și alte seminții.

Aflai mai târziu, sau poate niciodată, ce rosturi aveau, cu ce se ocupau, deh, vremurile erau tulburi. În mahalale, unde strada îți era a doua locuință, aflai uimitor de repede, uneori fără să vrei, și ce a mâncat la prânz vecinul din capătul străzii. Ba, mai mult, puteai să dai buzna, îmbătat de mirosul iahniei de cartofi sau de fasole, să-ți potolești măcar pofta, fără să superi pe nimeni. Dimpotrivă, onorai casa cu pricina.

Așa se face că noi, familia mea, am venit cu aceste „apucături” la centru. Părinții mei, când plecau de acasă, încuiau și lăsau cheia la vedere, într-un cui la tocul ușii, pentru cel ce poate va veni de la drum, obosit sau însetat. Ce vremuri!... Cu toate acestea, încă duceam dorul colbului din mijlocul străzii, dorul serbărilor de pe maidan, dorul de urși în lanț și colindede sărbători. Adio, cucoană, bună ziua, madam^f, adio nene, bună seară, domnule...

Ca prin minune, cele „două odăi pe sală” se transformaseră acum în „două camere pe antre” (antreu). Oricum, mi se potriveau ca o colivie. Descopeream, totuși, interiorul, dormitorul și sufrageria, lucruri pe lângă care trecusem mereu și nu le văzusem până atunci. Apăreau însă și lucruri noi: fie un aparat de radio „Orion”, fie un pickup cu discuri de vinii, adevărate nimicuri, cumpărate „pe puncte” sau de ocazie, pe câțiva poli (un pol=20 lei).

„Salvarea” copiilor era, totuși, Fundătura Sfânta Vineri unde mai încingeam câte un joc „în liniște” sau mai repetam exercițiile învățate la ora de sport. Din păcate, odată cu străzile, au dispărut și fundăturile, aleile și străduțele care aveau un farmec aparte. Fundătura Mavramol, astăzi Alea Școlii, undeva în apropierea Colegiului „Al. I. Cuza”, a scăpat ca prin minune.

La revedere, dragul meu PĂRINTE, CONSTANTIN MARINESCU!

Sâmbătă seara brusc la mine în cameră s-a aprins o candelă, iar un pic mai târziu câteva lumânări fumegau. Nu știu cine făcuse minunea, dar eram sigur că povestea pornea din inimile tuturor prietenilor. M-a fulgerat ideea că bunul meu mentor spiritual deja nu mai este aici, să-l vedem, să spunem o rugăciune cu ochii pe chipul lui, al ultimei sale înfățișări printre oameni – și poate de aici, de la absența de la propria despărțire, mi s-a declanșat un puseu de plâns irepresibil. Este acel plâns pe nepregătite, despre care nu știi că va să vină, îți izbucnesc lacrimile direct pe obraz și trupul întreg îți este zguduit de convulsii. Duci mâna la gură, te răsucești cu spatele, neînstare să faci față momentului. Un pic mai târziu a apărut anunțul trimis de fratele Ionel. Întristat până dincolo de ființă, mi-am abandonat munca, am pus palma mâinii drepte pe fotografie, cum ar fi în dreptul inimii zidită în nemișcare, la capăt de linie, a Domnului Academician – ca un abandon de sine care mi s-a părut că înseamnă: Știu ce urmează. Așteaptă doar...

Pe Marele Profesor CONSTANTIN MARINESCU l-am cunoscut ca student, cu mulți ani în urmă. De atunci i-am fost mereu în preajmă, nu puține fiind clipele când ne făceam vise împreună. Cu timpul i-am cunoscut și familia, ba chiar pot spune, fără teama de a greși, m-au adoptat, devenind unul de-ai lor. Domnia Sa m-a lansat în spațiul academic

ieșean, căruia i-am rămas fidel. Mă onora mereu cu sfaturi înțelepte ca pe noi toți. Făcusem sub oblăduirea sa un mic grup de învățăcei care-l iubeam ca pe ochiul din cap. Îl însoțeam peste tot, în țară și străinătate, la manifestări internaționale de prestigiu sau la simple agape sau întâlniri de familie. Găsea o vorbă bună pentru fiecare, o încurajare. Avea darul tradițional al ospetiei, încurajând cultul prieteniei adevărate. În ultima vreme nu-l mai văzusem, știind cât suferă. Dumnezeu îi luase prilejul de a-și vedea prietenii, de a le asculta păsurile, de a le da sfaturi. Era un om făcut pentru a se afla în mijlocul multitudini, al cărei lider devenea brusc.

A fost vicepreședintele Ligii Culturale pentru Românii de Pretutindeni la nivel național și șeful Departamentului Moldova, a fost istoricul recunoscut al acesteia, a fost vicepreședintele Congresului Spiritualității Românești. Este Cetăean de Onoare al municipiilor Cluj-Napoca, Galați, Slănic Moldova, al orașului Tg.Bujor și al comunei ieșene Ipatele.

De sâmbătă, cerul s-a îmbogățit cu încă o stea. Cerul câștigă însutit. Poate că dincolo de albastru, nu mai e nici boală, nici întristare. Lumea este mai goală după așa mare pierdere, și noi rămânem jumătăți, dar mergem mai departe cu minunea vieții în ochi și în suflet. Prieteni, nu-i adevărat, marele pedagog, marele istoric nu mai este. Mi-a trecut pe la ureche un zvon, un cuvânt desperecheat de Viață! Am auzit, acum, pe înserat, că s-a înălțat la ÎNGERI, să fie mai liniștit, mai puțin nedreptățit!... Dar, ce facem noi, acum, pe blestematul ăsta de Pământ, în lumea asta tot mai nebună și mai fără de suflet, cum să mai avem soare în inimi fără cările sale, fără Metafora născută din iubire?! Ne-a lăsat, așa, deodată, mai săraci. Știu că nu-i adevărat! Știu că nu va muri Niciodată, în Sufletul meu și al atâtor oameni de Frumos. Îngenunchez în fața memoriei celui mare dispărut și-i cer iertare dacă i-am greșit. Mi se întunecă și lacrima.

Trebuie să-mi aleg cuvinte potrivite pentru a putea acoperi un destin, o viață, o anumită personalitate care astăzi aparent ne părăsește. Am însă sprijinul a cel puțin două adevăruri simple, unul fiind acela că despre Constantin Marinescu nu se poate vorbi decât de bine. Dacă această înaltă slujbă care invocă numele lui Dumnezeu și capacitatea lui de a ierta păcatele firești ale omului spune multe, mă gândeam ce păcate ar fi putut să săvârșască Domnul Academician. Eu nu știu, nu cunosc, deci necunoscând aceste lucruri, nu pot

vorbi despre el decât ca despre un prieten deosebit. Îmi amintesc emoțiile diurne, îmi amintesc că mă ocrotea și mă proteja ca un tată. Mă încuraja și a fost mereu lângă mine și a crezut în mine, conjudețeanul său de la Dunăre. Suntem prea des constrânși să spunem, ceea ce spunem și astăzi, că suntem de azi mai săraci, România e mai săracă, cultura română e mai săracă, arta, mediul academic sunt mai sărace. Putem însă spera și putem să ne rugăm celui de sus să îngăduie sufletului adormitului său Constantin să ne aștepte și să ne întâmpine, acolo în ceruri, când va fi și ziua noastră cu zâmbetul și cu glasul lui cald pe care noi, cei care i l-am cunoscut, nu le vom uita niciodată. Academicianul este unul dintre cei care și-au făcut datoria față de patrie. Dumnezeu să-l ierte!

Țara avea nevoie de acest român vrednic, ca să-și întărească puterea de a face față provocărilor de după 1990, nu însă și diriguitorii ei, pentru care academicianul s-a dovedit a fi un om incomod. Onorată și tristă asistență, dacă ne închipuim viața ca o carte, cu două coperti și mai multe file în interior, vom constata că la Constantin Marinescu aceasta are dimensiunile unui volum impresionant, pe care dacă ne învrednicim să-l parcurgem vă asigur că avem ce învăța. Poate mai avea încă multe de scris, dar iată că s-a oprit. Sunt chiar și aici de față mulți dintre cei care au găsit ușa deschisă la acest om și dacă solicitarea lor era îndreptățită n-a rămas fără rezolvare. A lăsat urmașilor săi și neamului românesc o operă de mare valoare științifică, teoretică și practică, care reprezintă un unicat nu numai pentru România, ci și pentru întreaga Europă. Așa cum spune psalmistul David: "Scumpă este înaintea Domnului moartea cuvioșilor "Scump va rămâne în sufletele și inimile noastre marele român și om de știință CONSTANTIN MARINESCU. Suntem alături de îndurerata familie și ne rugăm și noi ca BUNUL Dumnezeu să-l primească în Împărăția Sa! DUMNEZEU SĂ-L IERTE !

Condoleanțe, dacă ele înseamnă ceva! Dorința de empatie și asigurarea deși ia ceva timp, viața ne copleșește întotdeauna și ne îndeamnă să mergem mai departe. Timpul ajută, nu vindecă, din păcate. Sincere condoleanțe sorei mele de suflet, Corina. Și mult curaj. Dumnezeu să-l ierte, cu plecăciune. Odihnă veșnică. Odihnă eternă în lumină!

Un fiu neascultător, Pompiliu COMȘA

Ultimii ani de domnie ai lui Alexandru Ioan Cuza

Aceasta nu scade cu nimic importanța de excepție a perioadei în care a condus *Domnul Unirii*, în care s-au petrecut, într-o cadență vie, transformări care, practic, au revoluționat structurile deschizând larg drumul spre dezvoltarea statului. În această operă, lui Alexandru Ioan Cuza i-a revenit un rol important. A manifestat competență și patriotism, a condus cu o demnitate și un dezinteres ce i-au asigurat un loc statornic în memoria poporului și în istoria acestuia. A părăsit tronul cu discreție, jultimele sale gânduri și cuvinte îndreptându-se către țara a cărei fericire, totdeauna, a pus-o mai presus de ambiții, de interese individuale sau de grup. S-a stins din viață în anul 1873, în Germania; rămășițele sale pământești au fost înmormântate la Ruginoasa. Pe drept, în fața mormântului proaspăt, încă, M. Kogălniceanu a rostit cuvinte pe care judecata posterității le-a justificat și consacrat:

„nu greșalele lui l-au răsturnat, ci faptele lui cele mari. Acestea sunt nepieritoare. Ele opresc chiar moartea. Alexandru Ioan I nu poate să moară; o dovedesc lacrimile unui popor întreg, lacrimi ce se vor vărsa de oriunde se vorbește românește, veșnica lui amintire nu se va stinge din inimile noastre și ale fiilor noștri; și cât va avea tara aceasta o istorie, cea mai frumoasă pagină va fi aceea a lui Alexandru Ioan I”.

Fragment din *Istoria modernă a României*, autor Prof. Univ. Dr. Gh. Platon, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1985.

“Iunie, atât de cald, în jur de 40 de grade. Pe o terasă aproape de Biserica „Sfânta Precista” în fața unui pahar cu ceai turcesc (cayi) privesc Dunărea. Caniculă!...Da, oamenii locului spun multe povești... Ce povești? Se pare că există un tunel secret pe sub Dunăre, adică de la biserica „Sfânta Precista” până pe malul celălalt al fluviului, unde se puteau ascunde pe vremuri oamenii de atacurile dușmanilor. Și se mai spune că tot acolo își ascundeau și bogațiile; că este construcția cea mai veche din orașul Galați, fiind sfințită ca lăcaș de cult pe vremea domnitorului Vasile Lupu, în septembrie 1647. Eheeeeeiiii... Bunicul Radu îmi povestea că biserica a fost închinată Mănăstirii Vatoped de la Muntele Athos. Dunărea e iar crescută! Pădurea de pe malul celălalt e inundată și ea, se văd satele de lipoveni pescari. Am fost cândva la pescuit acolo, cu tata, și am cunoscut oameni blânzi, generoși. Îmi spunea un pescar bătrân, Fedea P. Ilie parcă îl chema, de unde vine numele satului de „lipoveni”: ba din cuvântul rusesc „lipa” care înseamnă tei – știți că din tei se fac și ramele lotcilor (bărcile lipovenilor) ba de la Lipova sau numele unei sărbători vechi – fillippovka. Ei, dar, ce gânduri mi-au trecut și mie prin cap... Sunt brăileancă și în vremea mea vedeai în port, în centru, pe strada comercianților, pe la Biserica Greacă și Geamuri Late, turci, greci, tătari, armeni, bulgari, polonezi, ruși... Ce gust bun avea halvaua turcească adusă special cu vapoarele, și cafeaua la nisip, băută în degetare de argint! Și braga... gustul acela de bragă... abia așteptam să merg cu mama mea Lizeta în centru „la ceas”, să ne plimbăm pe

străzile vechi. Mă ținea de mână strâns, să nu mă împiedic cumva. Uneori venea și mătușa Mariana cu noi, păream trei surori de vârste diferite. Eram fascinată de Teatrul „Maria Filotti”, de casele vechi, sinagoga, de gustul acela de nuga cu nucă (nu cu alune ca astăzi!) sau cu năut. „Hai la limonadă rece!” striga limonagiul și lumea se aduna ciorchine. Grecii și macedonenii vindeau și ei cei mai buni covrigi cu susan și plăcinte cu brânză dulce, ca la mama acasă. „Avem lapte proaspăt!!!” strigau lăptarii și iaurgii spre încântarea copiilor din cartier. „Taze simit, sicak simit” strigau turcii, adică avem covrigi proaspeți, covrigi fierbinți...Câte amintiri! De ce mor fi năpădit așa deodată?!”

(fragment din cartea „4 zile cu nora”, Ed.Charmides, 2015, Angela Baciú)

scrisoare de la freud

„știi,
am primit o
scrisoare
de la freud,

îmi spunea să
nu mai fluier
după
pescăruși.
să număr pașii
înapoi
până la mare.
și să nu-i uit
pe scufundați.”

pisicile

„e patru fără un sfert.
pisicile negre se-adună
pe terasa
cu lavandă.

*oprește odată apa aia,
n-o auzi?*

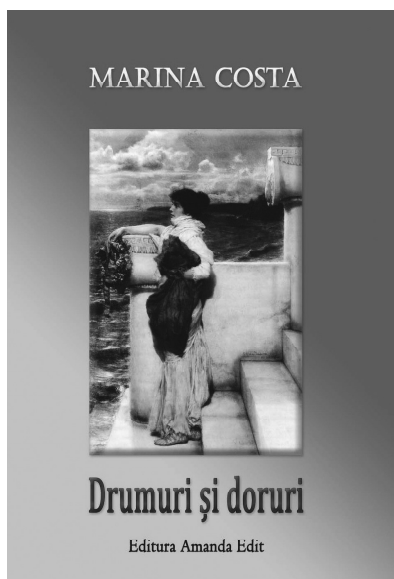
se întinde
pe patul din odaia
întunecată.
e unul acolo pitit
după ușă.”

Viața bate filmul, poezia bate viața

După cartea *Tâlhari sau profeți* din 2003, după o pauză de 14 ani, Alexandru Cazacu revine cu *Duminica în Est* (Editura Scrisul Românesc, Craiova, 2017), volum de versuri, sintetizând cu o impresionantă forță de sugestie un parcurs existențial bogat și divers. Concepută în versuri libere, percutante, poezia de aici aparține unui poet experimentat, cult, eminent citadin, dezvoltând inteligent specificitatea unui areal numit când oraș, metropolă, urbe, când provincie, provincia în Est fiind „un teritoriu / unde limba engleză nu este oficială”. Călătoriile poetului, fie în țară fie în străinătate, în interes de serviciu sau de plăcere, au lăsat impresii, amintiri în minte, în suflet

și pe foaia de hârtie. Lectura cărții sale dezvăluie o viață trăită sub tensiune dar și sub farmecul bulversant al noutăților, venind în avalanșă, amestecându-se, creând un tablou veridic și captivant al lumii noastre contemporane, provocând simțurile și stimulând creativitatea întru găsirea celor mai potrivite formule estetice de redare și comunicare.

Alexandru Cazacu privește lumea cu deschidere și empatie, planează peste obiecte și fapte, procedând la un melanj între elemente de istorie, geografie, artă, mitologie, glisând între timpurile prezent, trecut și viitor, cu naturalețe și siguranță de sine. Elemente din realitatea imediată trezesc asocieri refrișante, formulări frapante prin reflexivitate: „zeii se ascund mereu în cele mai umile ființe”; „Cele mai amare zile sunt acelea când în toți ceilalți cauți aproapele/ și în tine găsești mereu străinul” etc. În texte sunt inserate denumiri, expresii, nume, citate în limbile franceză, engleză, italiană, în buna tradiție a postmodernismului, căruia poetul i se revendică vrând-nevrând. Poezia sa nu rămâne la nivelul jocului semantic, ci se valorizează prin maniera filozofică de a înțelege lumea, sugerând că dincolo de banalitatea aparentă a unor lucruri se află ceva important, esențial chiar, ce nu poate fi explicat, ci doar simțit, intuit. Nu e vorba de mister, ci de o schimbare a unghiului de percepție și interpretare. E uimitor cum un om ce trebuie să facă față unei vieți trepidante, petrecute prin hoteluri, aeroporturi, gări, trenuri etc., își mai găsește timp, loc și dispoziție pentru o atât de clară și profundă stare de cugetare: „Înțelegeam cum marile izbânzi au în ele/ o imensă lipsă de țel/ iar matematica acelor ore nu poate da socoteală/ decât pasiunii ce ne strânge trupurile/ ca pe un talisman/ sau ca pe mânerul unei arme/ în muzica ce nu vindecă ci se lasă vindecată/ pierzându-se în zâmbet/ ca o corabie în talazuri.”

Lirica lui Alexandru Cazacu este una emancipată, dezinhbată, susținută de simboluri, mituri, nume ori personaje de anvergură universală, dar mai ales de elanul dorinței de cunoaștere a ceea ce ne înconjoară ca produs al umanității. Imagine, culoare, sunet vin să configureze un tablou vibrant a ceea ce există în afara noastră dar și în interiorul nostru. Luând distanță față de Est, Estul se vede mai bine; îi vezi lipsurile, chinurile, absurdul existențial: „După ce vom pleca fiecare în altă parte/ o să rămânem cu adevărat aici”. Estul apare obsesiv ca liant al întregii cărți, asigurându-i unitatea tematică. Estul este periferia: „iar la periferie îți poți întâlni/ în carne și oase visele și este posibil/ ca ele să nu te recunoască.” Fericirea în Est este „șansa de a te îndrăgosti”. Estul înseamnă și acasă, unde poți găsi „echipa de rezervă

pentru cucerirea lumii”. Poezia care dă titlul cărții și o încheie, „Duminica în Est”, este una dintre cele mai dramatice: „Duminica ninsorile vor ține mereu cu risipitorii/ când stăm în cartierele orașului din Est/ ca pe un colț de pe pluta Meduzei/ și învățăm cum victoriile vor fi mereu colective/ iar înfrângerea individuală/ nemaștiind dacă noi ne micșorăm/ ori a crescut amiaza/ când fericirea și lipsa ei se întâlnesc/ în aceeași parte a inimii...”

Poetul e fascinat de centrul polisului, aglomerat de oameni și clădiri, acestea din urmă părând „piese de lego”, dar și de suburbiile pitorești, fiecare cu doza de originalitate. Expresiile elevate alternează cu un limbaj lejer, chiar stradal. El este descriptiv dar și introspectiv. Frumusețea unor peisaje de o „tristețe luxuriantă” se află în apropiere de „singurătatea flămândă a lucrurilor”, unde iubirea suportă despărțiri fără de care nu s-ar naște nostalgia, poezia. Observațiile sale vizavi de realitatea cotidiană sunt uneori enunțate frust, alteori sunt incizate într-un imaginar fastuos. Figura de stil cea mai frecvent folosită și cu impact maxim este comparația. Comparațiile arborescente au o deosebită frumusețe și adâncime: „Ca un păianjen umbla osteneala peste chipuri/ iar noi învățăm că oricâtă dreptate ar avea/ ceva otrăvitor se amestecă în inima/ celui care pedepsește.” Sau: „Așa cum pătrund mâinile unei femei într-un aluat/ intra singurătatea în metropolă.”; „Trece vara prin acest capăt de lume/ precum cuțitul prin apa unui râu”; „Ca un mamifer cu blana năclăită de sângele prăzii/ iese ziua din noapte” etc.

Alexandru Cazacu scrie o poezie ofertantă, care spune multe, despre care se pot spune și mai multe. El este reprezentativ pentru generația sa, pentru timpul în care trăim, un timp bogat în provocări, deci prielnic poeziei. Dacă viața bate filmul, poezia bate viața prin puterea ei de transfigurare, de vis și speranță, dincolo de aspectele existenței noastre concrete, mai mult sau mai puțin eroice.

INTROSPECTĂRI ASPECTATE PASIONAL

Octavian MIHALCEA

Volumul Simonei Trifu, *Atenție! Nu călcați pe flori* (Business Adviser, București, 2018), este situat sub semnul unei entități inspiratoare numită Merlin,

depozitarul a numeroase îngemănări și clivaje ce parcurg teritorii eclectice pentru a dobândi privilegiul ființării în clipă, nivel transfigurator apropiat maximalului. Este conștientizat un anumit gen de stagnare în zona subteranei, fiind dorită ardent evadarea, îndreptarea spre elevate esențe apolinice. Uneori, chiar și nestăpânirea efuziunilor poate evidenția nuanțe particulare, de luat în seamă, resimțite drept înălțătoare. “Răpirile în spirit” aparțin unei falii acute a onirismului: “Lipește-mă de lume, arzi, visează,/ Dă voie lunii să te scalde, urlă.../ și dacă simți că sângele-ți dansează,/ Mă vei vedea, sunt semnul de pe turlă./ Așa că-nchide ochii, geme, strigă./ Pune-ți cearceaf papirusuri vrăjite/ și vei vedea că-ncepe să te frigă/ Aceste rânduri de comori topite.../ și hainele, hai, rupe-le, ți-e sete/ De vin de panseluțe din pădure/ și licurici îți ard, nebuni, în plete./ E vremea orizontul să te fure... (Papirus de zgură). Rugăciunea și ființarea arborescentă reprezintă doar două dintre constantele poeziei Simonei Trifu. La fiecare pas suntem familiarizați cu fluidități ardente. Inorogul, prezență misterioasă, conferă cărții o certă aură simbolică. Altitudinea simțirii e clădită și pe accentuate suplicieri, câteodată autoipostazieri terminale: “Nu mă trăda-ntru amăgire/ Mă ia, mă du, mă pierde-n munți/ Acolo unde TU, trăire,/ în veci vei fi dispus să-nfrunți/ a prea nemărginirii soartă,/ din care eu, în plânset te-am chemat,/ să mă admiri pe mine moartă,/ în măreția zilei de Sabat.” (Mă pierde în munți). Poeta își asumă complet stranietatea, laturile morganatice cu ample potențialități acaparante. Prezența abisului, cumva similară cu accepțiunea nietzscheană, conduce la trăiri și retrairi amplasate “sub pecetea tainei”. De undeva răsare Ciuleandra, dans ritual vorbind despre două lumi. Incandescențele poveri comportă adeseori nebănuite accepțiuni metafizice. Mai pot impresiona și puțin uzualele date carnale, în mod paradoxal proprii expectativei. Cuvântul creator marchează accentuate sublimări prin intermediul lacrimii: “Am plâns în iarba

tristă, rotitoare,/ Am plâns cu roua împietrită-n sanctuar,/ Plâng ziduri greu mistuitoare,/ Vor plânge pietrele pe trotuar.” (Mă răstignesc cu tine în CUVÂNT). Ancestralul dictează ritmul ideatic al poeziilor. Sufletul călătorește când printre pericole, când printre desfătări, condiție ambivalentă care este favorabilă rodului estetic. Finețea interiorității e unul dintre elementele ce dau viață

volumului *Atenție! Nu călcați pe flori*. Diversele personaje pe care le întâlnim poartă cu ele retorici care, cândva, au fost primordiale. Dedublările nu fac decât să potențeze enigmatic discursul. Energii famelice populează un omnipotent areal caracteristic visului. Patina revoltei se distinge cu ușurință, la fel ca irepresibila tentație a libertății. Totul pare a fi încadrabil unui neînterupt “joc cu diamante” (Fight back!). Foarte percutant, caracterul magic al căutărilor, al meandrelor căii personale. La nivel ideal, abolirea timpului ar avea valoare de act curativ. Poeziile propuse de Simona Trifu au virtuți “tremurătoare”, în sensul evanescențelor reverii cu nimb formator. Versul “Cireșe pedepsite-n

magma castă” (Atenuat impact simbolic) este emblematic pentru calitatea metaforizantă a poetei. Din stele damnate se ivesc ecouri frizând sacrilegiul. De mult prea multe ori iubirea poartă pecetea neîmplinirii. Aici sunt recunosibile numeroase fioruri mutabile. Persistă acea specială plăcere a pierderii în cvasi-deliruri lirice. Iată unele reverii ale materiei inflamabile, inscriptibile paradigmei lui Gaston Bachelard: “Pui blând, cuminte, sidefat, azuriu,/ clădit din stânci îndărătnice și bulgări de granit./ În miezul lavei de foc dorințe pătimașe,/ răvășită vioiciune și dor infinit.” (Dialog per se). Toate aceste ogindiri sufletești suscită un interes profund. Imaginea grupului de păpuși, într-o așteptare dinamică, evocă enigme și miracole ce vin, se duc, perpetuă reîntoarcere. Următorul pastel cu tușe psihedelice sintetizează acest univers poetic al introspecției aspectate pasional: “Căprioare triste șuieră agale/ prin pădurea de stejari,/ adulmecă inimile noastre,/ ne bântuie gândurile,/ ne dezrădăcinează ritualurile./ Picături de ploaie întetite de toamnă/ ne lovesc obrajii îmbujorați de nerăbdare./ Sărut de căprioară în iarna târzie,/ copleșită de zăpadă pe urme îi calc./ Umbre, parfum, ceață peste pântecul meu./ Alină-mi suferința cu pleoapele umede,/ cu buze tângind a amor.” (Unde-s lupii imorali?).

SIMONA TRIFU

**ATENȚIE!
NU CĂLCAȚI PE FLORI**Business
ADVISER

Mihai Eminescu în memoria gălățenilor

-170 de ani de la nașterea poetului -

Împlinirea, în 1909, a 20 de ani de la trecerea în eternitate a lui Mihai Eminescu, a declanșat la Galați o serie de acțiuni pentru cinstirea memoriei Luceafărului poeziei românești, acțiuni coordonate de un comitet în fruntea căruia se afla magistratul Corneliu V. Botez, care aveau ca principale obiective organizarea unui festival comemorativ, tipărirea unui album omagial, emiterea unei medalii și strângerea fondurilor necesare înălțării unui monument care „*să fie de-a pururi mărturie a admirațiunii celor de azi și să transmită viitorimii chipul și numele genialului cântăre al durerii și pătimirilor omenеști, al vitejiei străbune și al aspirațiunilor poporului român de pretutindeni*”¹.

Corneliu Botez (n. 2 iunie 1870, Chilia, Ismail – m. 16 februarie 1928, București), președinte al Curții de Apel Galați, fost secretar general al Ministerului Justiției, poet, publicist și un fervent activist cultural, încă din anii studenției bucureștene a manifestat un interes deosebit pentru viața și opera lui Mihai Eminescu, publicând în revistele vremii importante articole și studii prin care a adus o valoroasă contribuție la stabilirea adevărului în legătură cu viața poetului și la cunoașterea creației acestuia în dimensiunile ei reale, numărându-se printre primii eminescologi români.

Comitetul amintit, constituit la 19 martie 1909, alături de Corneliu Botez, avea în componența sa șapte juriști (Constantin Z. Buzdugan, George Orleanu, Constantin Hamangiu, Grigore Trancu-Iași, Gr. Creulescu, Gr. Drăgănescu, G. Angelescu), patru profesori (Henric Sanielevici, August Frățilă, Grigore Foru, Constantin Calmuschi), un ofițer de marină (Jean Bart), un inginer (A. Bădescu), un medic (N. Alecsandrescu) și un publicist (Ioan Drăgănescu).

Volumul „Omagiu lui Mihail Eminescu” (Atelierele Grafice Socec & Co., București, 1909) a apărut atunci în excelențe condiții grafice, deschizându-se cu un articol al lui A. D. Xenopol. „*Cinste vouă gălățenilor!*, scrie istoricul. *Ați luat cei dintâi inițiativa sărbătoririi marelui geniu național al poeziei [...] Prin acest frumos început, dovedeți că Galațiul este nu numai un centru mare de viață materială, ci că și răsunetul celei intelectuale găsește în el un puternic ecou. După voi s-a deșteptat toată lumea spre sărbătorirea marelui poet*”.

În volum semnează studii și articole Ioan Slavici, Titu Maiorescu, I. L. Caragiale, Corneliu Botez, Ilarie Chendi, Constantin Dobrogeanu Gherea, N. A.

Bogdan, Ion Păun Pincio, căpitanul Matei Eminescu (fratele poetului), Grigore și Teodor Goilav, Sofia Nădejde, profesoara Calypso Botez (soția lui Corneliu Botez), Ion Păun Pincio etc., precum și poezii dedicate memoriei poetului: Alexandru Vlahuță, Traian Demetrescu, Veronica Micle, George Angelescu, Cincinat Pavelescu, Grigore Manolescu, Riria (soția lui A. D. Xenopol). Compozitorul G. Scheletti este prezent cu o partitură muzicală la poezia „Ce te legeni, Codrule!”.

În 2008, în întâmpinarea împlinirii a 100 de ani de la apariția acestui volum, la propunerea istoricului Paul Păltănea, el a fost reeditat de Centrul Cultural „Dunărea de Jos” Galați, cu un cuvânt către cititori, notă asupra ediției și postfață aparținând prof. univ. dr. Cătălin Enică.

În cadrul manifestărilor organizate, s-au bătut medalii din aur și din argint purtând pe avers chipul poetului, iar pe revers, o strofă din poezia „La steaua”. La festivalul de poezie și muzică desfășurat în sala Teatrului Papadopol în ziua de 14 iunie s-a prezentat în premieră poema scenică în cinci tablouri „Sărmanul Dionis”, scrisă de Jean Bart, George Orleanu și Constantin Calmuschi după nuvela cu același titlu și poezii ale lui Eminescu (textul este publicat în volumul „Omagiu lui Mihail Eminescu”). Eduard Caudella a compus special pentru festival muzica unei piese corale cu acompaniament de orchestră, folosind versurile poeziei „La arme!”. De asemenea, unii cercetători amintesc de vernisajul primei expoziții personale cu lucrări inspirate de lirica eminesciană a graficianului evreu de origine poloneză Leonard Salmen, artist care a trăit la Iași și București și care, începând cu 1898, a ilustrat 99 de poezii ale lui Eminescu în peste 200 de lucrări executate în cărbune, tuș-peniță, creion, laviu și acuarelă².

Periodicul gălățean „Dunărea de Jos” a publicat un număr omagial cu articole și studii dedicate lui Eminescu, iar cotidianul „Înainte”, a consacrat memoriei poetului opt pagini cu versuri din creația eminesciană ilustrate de Leonard Salmen.

Fondurile realizate prin listele cu subscripții, din vânzarea volumului omagial, a medaliei comemorative și a билетelor pentru conferințe și serbări, la care s-a adăugat o sumă din partea Primăriei Galați, au permis deschiderea comenzii pentru Statuia lui Eminescu, realizată în marmură de sculptorul Frederic Storck³, dezvelită la 16 octombrie 1911 în Parcul Municipal, ce poartă astăzi numele poetului. Este primul

monument de asemenea proporții ridicat în memoria lui Eminescu în țară, fiindcă înaintea lui Frederic Storck doar Filip Marin realizase masca mortuară a lui Eminescu, luată la 16 iunie 1889 de pe chipul neînsuflețit al acestuia, care fusese dus la Spitalul Brâncovenesc pentru autopsie, iar sculptorii Ion Georgescu și Oscar Spaethe lucraseră, primul, un bust pentru Botoșani, în 1890, la inițiativa studenților din Universitățile din București și Iași, iar al doilea, pentru Dumbrăveni, în 1902, comanditar fiind prințul Leon Ghika, proprietarul moșiei de aici, mare iubitor de cultură și artă, descendent din familia domnitorului Grigori Ghika.

Așa cum atestă documentele aflate în Arhivele Statului din Galați, acest monument, inițial, trebuia să fie lucrat de sculptorul Oscar Spaethe și ar fi constat din bustul poetului, turnat în bronz, de două ori mărimea naturală, pe un soclu de piatră de Câmpulung, având înălțimea de 5,50 m, pe o bază de 2,60 m x 2,45 m, așezat pe un teren înalt de 50 cm⁴. Sculptorul Dimitrie Paciurea, care realizase „Gigantul” din Parcul Carol din București, lucrare ce aducea o viziune

cu totul nouă în arta de for public, încearcă și el o compoziție pentru monumentul lui Eminescu din Galați. În ședința din 24 ianuarie 1910, în prezența delegatului primăriei, I. Călcăiurescu, comitetul pentru ridicarea monumentului, reprezentat de Constantin Calmuschi, Grigore Conduratu, Gheorghe G. Drăgănescu, Constantin Hamangiu, George G. Orleanu și Grigore I. Trancu, a aprobat însă proiectul lui Frederic Storck, profesor la Școala de Arte Frumoase din București, căruia îi încredințează lucrarea la prețul de 12.500 lei⁵. Frederic Storck mai realizase în 1907 pentru Galați sculpturile alegorice „Industria” și „Agricultura”, aflate pe fațada Palatului Administrativ, azi sediul Prefecturii.

Pentru Frederic Storck, executarea bustului lui Eminescu era o mai veche preocupare a sa. Încă din 1899, când se întorsese de la München, în mintea sa încolțise dorința de a întruhipa în marmură chipul spiritualizat al lui Eminescu. Fără vreo comandă specială, el a cerut poeziilor Ștefan Octavian Iosif și Dimitrie Anghel fotografiile cele mai apropiate de

adevăr ale poetului, hotărât să înceapă lucrarea pe cont propriu. Gălățenii, prin inițiativa lor, i-au venit în ajutor, înlesnindu-i realizarea unui vis artistic atât de drag lui. Obținând prin concurs executarea lucrării, Frederic Storck se numără astfel printre cei dintâi artiști români care i-au sculptat figura genialului poet, statuia de la Galați fiind prima de acest fel înălțată în țară.

Despre felul cum a gândit Frederic Storck transpunerea în marmură a chipului luminos al lui

Eminescu, aflăm din înseși mărturiile sculptorului. Iată ce declara el într-un interviu acordat publicistului Alexandru Mavrodi: „Nu mi-aș fi putut închipui niciodată pentru chipul celui mai mare poet-filozof al nostru un soclu banal, din unele din acele socluri care nu spun nimic, nici minții, nici sufletului. Mai potrivit cu geniul său poetic, eu l-am văzut pe Eminescu, în concepțiunea mea, ieșind dintr-o stâncă, simbol al celei mai desăvârșite eternizări. Și cum nu am voit să fie un simplu portret al lui Eminescu, l-am caracterizat în linii mari. Împreunând severul cu idealul, am înțeles ca în expresia vagă

a privirii să pun mult mai mult din melancolia sufletului său, melancolie care răsare așa de minunat din tot ce a scris poetul acesta mare și ca minte și ca suflet. Sufletul și se citește în priviri, mintea în geniul care, ținând în mână făclia de lumină, iese din blocul de marmură al stâncii, risipind în juru-i lumina operelor geniale, cu care Mihai Eminescu a îmbogățit gândirea și poezia românească”⁶.

Dezvelirea statuii lui Mihai Eminescu a avut loc la 16 octombrie 1911, în Parcul Municipal, care astăzi îi poartă numele. Ea a constituit o sărbătoare intelectuală rar întâlnită, adunând în jurul său reprezentanți din toate colțurile țării. După oficierea serviciului religios și sfințirea statuii de către PS Nifon Niculescu, episcopul Dunării de Jos, au rostit cuvântări Corneliu Botez, președintele comitetului de inițiativă, T. I. Missir, ajutor de primar, Constantin C. Arion, ministrul instrucțiunii, Nicolae Iorga, Duiliu Zamfirescu, Dimitrie Anghel, I. Brătescu-Voinești s.a.

Subliniind că acest monument a fost ridicat la Galați fiindcă „*Eminescu, ca personalitate românească, nu e un ce limitat, nici în spațiu, nici în timp, el este pretutindeni unde e român și icoana lui trebuie să existe oriunde sălășluiește suflarea românească*”, magistratul Corneliu Botez i s-a adresat primarului municipiului: „*Vă rog a-l păstra și îngriji cu aceeași dragoste și pietate cu care gălățenii s-au învrednicit să-l înfăptuiască. Sunt oameni care încep să trăiască după ce ființa lor materială încetează de a mai exista, și trăiesc după moarte, care pune capăt zbuciumului lor, o viață măreață și eternă. Din aceștia face parte Eminescu, iar monumentul ce-l dezvelim astăzi nu este decât o slabă mărturie a solidarității, care ne va lega pururi de opera lui mare și frumoasă. și dacă viața lui a fost lipsită de noroc, moștenirea nu i-a fost deșartă: ea va rodi mereu în curgerea veacurilor. De-a pururi, înaintea chipului tău eternizat în marmură, frații tăi din toate ținuturile românești, pe care le-ai cutreierat cu atâta drag, veni-vor, pribege visător, tot mai mulți ca să se prosterne și să-i rezerve tot ce e nobil românesc și bun de curăția și belșugul sufletului tău. În gândul și cuprinderea noastră sufletească vei crește și te vei înălța din ce în ce mai falnic, iar aici, la țărmul Dunării bătrâne, i-i sorocit să fii pe veci veghe neclintită a aspirațiilor neamului, pe care l-ai cântat și l-ai iubit atât de mult*”⁷. „Gazeta Transilvaniei”, Anul LXXIV, nr. 229, miercuri în 19 Octombrie (1 Noiembrie) 1911, Brașov).

Prima parte a festivității dezvelirii monumentului s-a încheiat cu intonarea marșului „La arme!”, compoziție a lui Eduard Caudela, de către corul Episcopiei Dunării de Jos. După amiază, în sala Teatrului „Papadopol” s-a desfășurat un festival omagial, prefațat de conferința lui C. Rădulescu – Motru „Ce este Eminescu pentru cultura rămană”, urmată de un recital poetic, și prezentarea comediei într-un act „Lais” de Emile Augier, tradusă de Mihai

Eminescu, în interpretarea unor actori de prestigiu din București, și un concert susținut de orchestra Regimentului 11 Siret din Galați. Secția locală a „Ligii culturale” a dat în seara aceleași zile un banchet prezidat de Nicolae Iorga. Cu acest prilej a apărut și numărul unic al periodicului festiv „Omăgiu lui Eminescu”, unde sunt tipărite poeziile „Lui Eminescu” de Alexandru Vlahuță, „Statuii lui Eminescu neridicate încă” de Mihai Codreanu, „Lui Eminescu” de Veronica

Micle, „Lui Eminescu” de Traian Demetrescu și articolul lui C. Z. Buzdugan „Amănunte inedite despre Eminescu”⁸. De asemenea, a apărut foaia comemorativă „Mihai Eminescu”, realizată de Emil Maur.

Actul comemorativ al dezvelirii monumentului, păstrat în două exemplare (unul la Arhivele Statului, altul la Biblioteca „V. A. Urechia”) atestă prezența scriitorilor Mihail Sadoveanu, Nicolae Iorga, Dimitrie Anghel, Ion Minulescu, Corneliu Moldovan, Alexandru Cazaban, Emil Gârleanu, Jean Bart, I. A. Bassarabescu, Al. Stamatiad, Natalia Negru, a actriței Maria Filotti, a pictoriei Cecilia Cuescu-

Storck, a sculptorului Frederic Storck. Academia Română a fost reprezentată de Duiliu Zamfirescu, iar manifestările au fost prezidate de Constantin C. Arion, ministrul Cultelor și al Instrucțiunii Publice. Din Bucovina a participat Aurel Ștefanelli, reprezentantul Junimii din Cernăuți, iar teatrele din București, Iași și Craiova au fost reprezentate prin chiar directorii lor.

Scriitorul Alexandru Vlahuță nu a putut să participe la sărbătoarea gălățenilor, dar într-o scrisoare către președintele Comitetului pentru ridicarea monumentului, Corneliu V. Botez, ca răspuns la invitația acestuia, scria: „*N-am decât cuvinte de laudă pentru frumoasa dumneavoastră faptă și dacă nu voi fi acolo în ziua când veți dezveli chipul în marmură al lui Mihai Eminescu, aceasta nu înseamnă că sufletul meu nu sărbătorește împreună cu dumneavoastră și cu aceeași evlavie pe cel mai nobil reprezentant al neamului românesc în fața*

vremurilor viitoare. Cu mii de mulțumiri pentru mișcătoarele rânduri ce-mi scrieți”⁹.

Printre susținătorii ridicării statuii lui Mihai Eminescu la Galați au fost și poetul Emil Maur. Acesta scria cu acel prilej: „Ca-n fața soarelui - atomul/ Mă-nchin luminii cărei sameni/ Sorbind visata zi când omul,/ Și-alege zeei dintre oameni.// Îndrumător spre lumi senine,/ Măreț luminător de minți/ Tu ai sădit simțiri divine/ În inimi fără de credinți.// Slăvind cerească-ți poezie/ În suflute, - ca un avar/ Comoara-i sufletul ne fie/ Curat și sfânt ca un altar”.

Referindu-se la statuia lui Eminescu, pentru care Frederic Storck a folosit fotografia poetului din 1885, reproducă excelent în fruntea volumului din 1909 „Omăgiu lui Eminescu”, marele cărturar Nicolae Iorga scria în „Neamul românesc literar” din 23 octombrie 1911:

„În loc de a da pe un domn cu jachetă sau chiar redingotă, având o figură asemănătoare vădit cu fotografia lui Eminescu, sculptorul a făcut să răsară dintr-o largă stâncă de marmură, însemnată de loviturile ciocanului, figura senină, blândă - nu visătoare, ci măreț dominatoare a poetului în plină maturitate, în stăpânirea întreagă a geniului său. Un trup sprinten de femeie se desface din piatră făcând să fâlfâie flacăra unei torțe - semn desigur al poeziei vioaie ce se smulge pentru dânsul din asprimea vieții înconjurătoare”¹⁰.

În anii care au urmat, chipul lui Eminescu, opera sa poetică sau în proză au făcut obiectul multor interpretări ale artiștilor plastici, culminând cu acea inegalabilă statuie în bronz, înaltă de 3 m, a lui Gheorghe D. Anghel, așezată în 1965 în fața Ateneului Român din București. I-au immortalizat chipul în bronz, marmură sau piatră sculptorii: Oscar Han, Ion Schmidt Faur, Constantin Baraschi, Cornel Medrea, Ion Jalea, Milia Petrașcu, Ion Dimitriu-Bârlad, Ion Irimescu, Romulus Ladea, Lucian Murnu, Mihai Onofrei, Vasile Gorduz, Dan Covătaru, Tudor Panait, Nicolae Pascu-Goia, Nicăpetre etc. La rândul lor, pictorii și graficienii l-au reprezentat și ei pe autorul Luceafărului, i-au ilustrat opera, în care au găsit un izvor nesecat de inspirație. Printre aceștia: Stefan Luchian, Octav Băncilă, Miu Teianu, Camil Ressu, Alexandru Jean Steriadi, Ary

Murnu, Alexandru Potevin-Scheletti, Florica Cordescu, Marcela Cordescu, Mina Byk-Wepper, Aurel Bordenache, Jules Perahim, Ligia Macovei, Eugen-Ștefan Boușcă, Sabin Bălașa, Traian Brădean, Mircia Dumitrescu, Nicolae Alexi, Elena Boariu, Done Stan, Mihai Vulcănescu, Maria Constantin, Elena

Chinschi, Tiberiu Nicorescu, Aurel Burlacu, Mihai Cătrună, Constana Abălașei-Donosă s.a.

Plasticienii gălățeni nu au făcut nici ei excepție. Unii s-au apropiat cu pioșenie de Eminescu, de creația sa, ajungând la realizări demne de memoria genialului poet. Vasile Onuț, Silviu Catargiu, Ioan Simion Mărculescu, Mihai Dăscălescu, Nicolae Spirescu, Teodor Vișan, Nicolae Cărbunaru și Crenguța Macarie sunt doar câteva nume de sculptori și pictori care i-au modelat și pictat chipul, sau care s-au străduit să găsească echivalențe plastice care să exprime universul operei marelui poet. Vasile Onuț și Silviu Catargiu sunt autorii unor medalioane în basorelief, în care au înfățișat chipul tânăr al lui Eminescu, mistuit de flacăra geniului. Teodor Vișan a realizat portretul lui Eminescu în ulei pe pânză, care poate fi admirat la Biblioteca „V. A. Urechia”, iar Nicolae Cărbunaru, într-o suită de ilustrații executat în tempera și tuș-peniță, a plăsmuit imagini inspirate de poezii precum „Luceafărul”, „Memento mori (Panorama deșertăciunilor)”, „La steaua”, „Dintre sute de catarge”, „Călin (file de poveste)”, „Revedere”, „Lacul”, „Când marea...”, „Povestea codrului” etc. Sunt imagini plastice revelatorii, care încântă ochiul prin desenul sigur, sugestive prin lirismul și prospețimea lor. Într-o compoziție de dimensiuni monumentale, alcătuită din patru panouri, executată pentru cabinetul de limba și literatura română al Școlii „Sf. Ana” (Nr. 29) din Galați, Ioan Simion Mărculescu a realizat în ulei pe pânză portretul strălucitor al lui Eminescu, învăluit de raze, sugerând imensitatea spațiilor siderale, eternitatea creației eminesciene. Alte imagini ale compoziției fac aluzie la poemul „Călin (File de poveste)” sau la motivele pădurii și florilor de tei, atât de frecvente în opera sa poetică. Crenguța Macarie, autoare a unui excelent portret al lui Mihai Eminescu, pentru tabloul „Ondina”, inspirat de fantezia poetică având același titlu a obținut Marele Premiu la ediția a

III-a a Concursului Internațional de Creație Plastică „Eminesciana”, organizat de Filiala Iași a Uniunii Artiștilor Plastici din România (2013).

Mihai Dăscălescu, originar din Hântești, un sat aflat în apropierea Ipoteștilor, a dedicat lui Eminescu și creației sale peste 60 de tablouri, având un caracter preponderent documentar, dar și o incontestabilă valoare estetică. Într-o declarație de presă, luată cu două zile înaintea expoziției sale documentare „Eminescu” din 9 iunie 1993 de la Galeriile de Artă „Nicolae Măntu”, pictorul îmi spunea: „*Lucrările mi-au pus probleme deosebite, fiindcă a realiza o expoziție documentară este mult*

mai greu, artistul nu are posibilitatea să se desfășoare așa cum ar vrea, este limitat la realități pe care trebuie să le respecte. Pictorul trebuie să stăpânească în aceeași măsură arta peisajului, a naturii statice, dar mai ales a compoziției și a portretului, a sondării în psihologia celui portretizat, găsirea unor modalități picturale expresive, care să înlăture monotonia, să individualizeze personajul, chiar dacă portretele au fost executate după fotografiile intrate în conștiința publică. În privința peisajului, l-am înfățișat așa cum l-am receptat eu la Botoșani, Ipotești, Putna, Iași, Văratec, dar și la Cernăuți, Viena, Berlin, Veneția sau Florența”¹¹. O expoziție cu aceste lucrări va deschide artistul și în 1994, de astă dată la centrul Militar din Galați¹².

Mihai Dăscălescu încă din anii cei mai fragezi ai copilăriei avusese posibilitatea să cunoască locurile cutureate de poet, să întârzie pe malul „lacului codrilor albastru”, să asculte glasul ierbii sau freacățul bolilor de frunze. Tot atunci, după propria mărturisire, făcută mie, a auzit de numele poetului de la bunica sa după mamă, Eufrosina Fotea. Aceasta îl văzuse la Botoșani pe vremea când era bolnav și se afla în îngrijirea surorii sale Harieta. Mai târziu, în anii maturității, Mihai Dăscălescu a mers pe urmele Luceafărului la Cernăuți, Botoșani, Văratec, Putna, Iași, Blaj, București, Viena, Berlin, Odessa, Veneția, Florența. Din contactul cu realitățile locurilor prin care genialul poet i-a purtat pașii în scurtul său periplu terestru și din contactul cu opera acestuia, s-a născut acest ciclu realizat după

1985, cuprinzând numai lucrări pictate în ulei. El surprinde mai întâi prin prezența unei întregi galerii de portrete, reprezentând familia Eminovicilor (părinții - Raluca și Gheorghe Eminovici, frații - Harieta, Aglaea și Matei), prietenii Theodor Ștefanelli, A. Chibici-Răvneanu, Ion Creangă, sau personalități care au însemnat ceva în viața poetului: Aron Pumnul, Iosif

Vulcan, Iacob Negruzzi, Ioan Slavici, I. L. Caragiale, Titu Maiorescu, Veronica Micle, Vasile Pogor ș.a. Eminescu este pictat la 19, 33 și 38 de ani, este imaginat în biblioteca profesorului Aron Pumnul, în internatul de la Cernăuți, în vacanță, la masa de lucru. Din Ipoteștii copilăriei poetului, Mihai

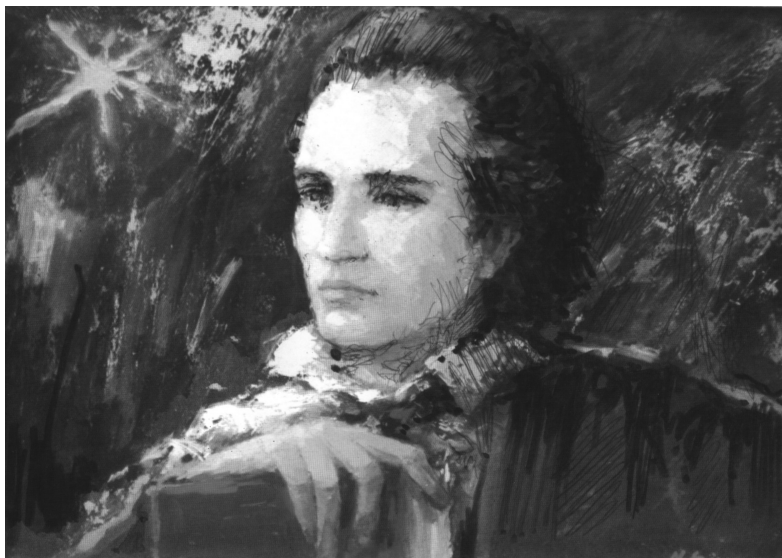
Dăscălescu a reținut casa în care acesta a trăit în anii cei mai fragezi („Casa Poetului”), un aspect hibernal cu zăpadă abundentă („Iarnă la Ipotești”), bisericuța cu mormintele părinților, priveliștea lacului din apropiere, chipul Casandrei, fiica lui Gheorghe a Lupului, prima dragoste a lui Eminescu, secvențe înfățișându-l pe copilul Mihai ascultând povești ale bătrânilor și ciobanilor din sat. Alte lucrări ne poartă prin Botoșani, prezentând Biserica Uspenia („Adormirea Maicii Domnului”), în care a fost botezat poetul la 21 ianuarie 1850, strada Armeană sau elemente de arhitectură tradițională specifică acestui oraș. Peisajele, multe la număr, aduc în prim-plan case, străzi, colțuri de pădure, care impresionează, unele, prin aerul nostalgic ce-l aduc, altele, fiind ecouri ce vin din lirica eminesciană („Pădurea de argint”, „Pădurea de aramă”, „Uliță la Văratec”, „Mănăstirea Văratec”, „Casa Veronicăi Micle cu presupușii ploi”, „Mănăstirea Putna”, „Bojdeuca lui Ion Creangă din icău” etc.). Semnificative sunt și acele tablouri al căror motiv l-au constituit orașele Viena, Berlin, Florența și Veneția, primele două găzduindu-l pe Eminescu în anii studiilor universitare, celelalte, în anii bolii necrutătoare. Realizând acest amplu ciclu, Mihai Dăscălescu a adus, cu mijloacele de expresie specifice picturii, un cald și vibrant omagiu poetului nostru național, oferind iubitorilor de artă un itinerar imagistic variat, luminos, de o deosebită frumusețe și noblețe spirituală.

Maestrul Nicolae Spirescu și-a intitulat ciclul de lucrări dedicate lui Eminescu și operei sale „Ipostazele geniului”, organizând încă din 1989 o primă

expoziție la Galeriile de Artă „Nicolae Mantu”, care ulterior a fost găzduită și de orașul Chișinău.

Dintre lucrările prezentate, un număr de 12 au fost donate în toamna anului 1991 Bibliotecii „V. A. Urechia” și sunt expuse în sala de lectură care poartă numele poetului.

Mulțumindu-i pentru valoroasa donație făcută, directorul instituției din acea vreme, prof. Nedelcu Oprea, îi scria artistului printre altele: „*Donația unei părți din realizările talentului și muncii Dv. rotunjește demersul educativ al instituției noastre, înscriindu-se firesc în tradiția*

inaugurată de întemeietorul V. A. Urechia, care a conceput biblioteca drept o reuniune de valori culturale, spirituale și materiale ce se întregesc și se susțin reciproc. În acest sens, pânzele Dv. inspirate din viața și creația lui M. Eminescu (...) îi găsesc locul cel mai potrivit în instituția care-i găzduiește opera literară”¹³.

Urmărind tablourile din acest ciclu eminescian, parcurgem un traseu lung, de la acea pânză intitulată „Memento mori” (căreia pictorul i-a adăugat versurile „Revarsă liniște de veci/ Pe noaptea mea de patimi”), pentru care a primit în 1949 Premiul „Tinerimea română”, până la chipul luciferic al poetului din fotografia făcută la vârsta de 19 ani la Viena. În prima, imaginea este sculpturală, concepută de pictor pentru a servi unui posibil monument la mormântul lui Eminescu din Cimitirul Belu. Culorile sunt sobre, materia picturală este onctuoasă, așezată în straturi groase, volumetria personajelor este bine pusă în evidență în spațiul bidimensional al tabloului. În cea de a doua pânză, admirăm un Eminescu romantic, cufundat în gânduri, visător, cu o expresie a cărei lumină izvorăște din interiorul ființei. În alte imagini, poetul este ipostaziat alături de Veronica Micle, de membri ai Societății „Junimea”, sunt portretizați Ion Creangă și Titu Maiorescu, pătrundem în universul operei poetice a lui Eminescu prin intermediul unei serii de tablouri intitulate „Frescă”, „Unde ești copilărie ...”, „La steaua”, „Menuet floral”, „Rădăcinile permanenței”, „Nemurire”, „Coloane”. Pe retină ne rămân imprimare

secvențe ce amintesc de „Scrisoarea III”, „Doina”, „Povestea codrului”, „Fiind băiat păduri cutreieram”, „Luceafărul”, „Veneția”, „Ce te legeni ...”, „Închinare lui Ștefan cel Mare”, „Se bate miezul nopții” etc. Există în ele un lirism cald, de ample vibrații sufletești, un

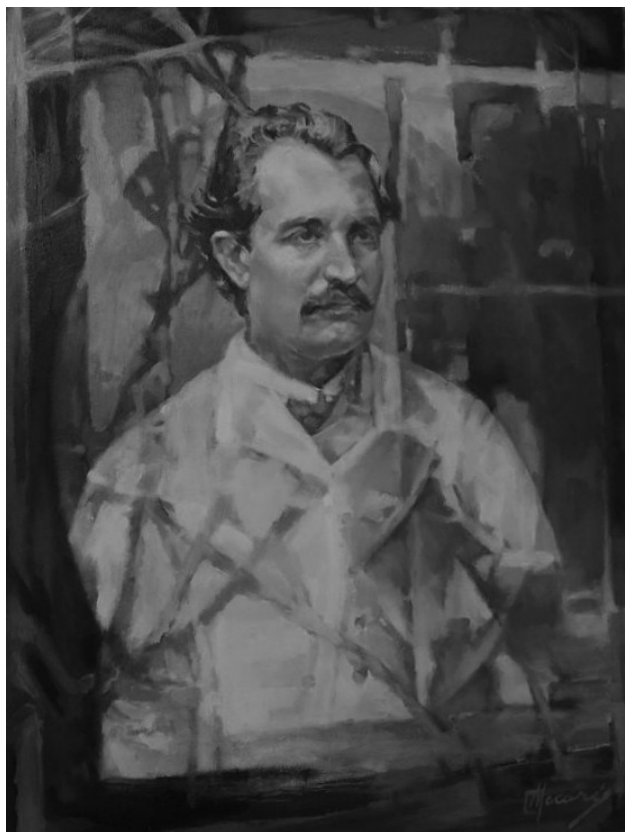
ritm al tonurilor și a c o r d u r i l o r cromatice care vine de undeva din cadențele și fluența v e r s u l u i eminescian, o prospețime care te face să simți aproape mireasma florilor de tei sau șopotul apelor când „coboară-n ropot dulce din tăpșanul prăvălatic”.

Legându-și numele de cinstirea memoriei lui

Eminescu, a creației acestuia, de nemurirea unei personalități care aureolează cerul culturii românești și universale, gălățenii, artiștii plastici de aici au adus de-a lungul anilor modestul lor omagiu Luceafărului poeziei românești, apropiindu-ni-l tot mai mult de inima și sufletul nostru și prin intermediul artei plastice.

Note:

1. Arhivele Naționale ale României, Direcția Județeană Galați, Primăria Galați, Dosar 6, Lucrările ridicării monumentului poetului Mihail Eminescu, nr. 186, 1902, octombrie 22, „Actul comemorativ la dezvelirea monumentului lui Mihail Eminescu la Galați”.
2. Ion N. Oprea, art. „Mihail Eminescu, Papa Paul al II-lea și Leonard Salmen – o provocare pentru Horia Roman Patapievici și alții asemenea lui”, „Luceafărul”, 24 octombrie 2015; Nicolae Iosub, „Mihail Eminescu, în grafica lui Leonard Salmen”, „Luceafărul”, 1 noiembrie 2015; Nicolae Mare, „Despre graficianul polonez Leonard Salmen și Eminescu”, <https://tribuna-magazine.com>. Unele lucrări au fost folosite pentru ilustrarea volumului de Poezii al lui Eminescu, tipărit în 1910 de I. Scurtu. De asemenea, lucrările sale inspirate de poeziile lui Eminescu au fost reproduse din abundență pe cărțile poștale ilustrate puse în circulație în primele două decenii ale sec. XX de cunoscutele edituri bucureștene Socec și Depozitul Universal araga. Opera lui Salmen este considerată ca fiind cea mai vastă din cartofilia grafică din România. Din cauză că mult timp creația sa a fost ignorată, informațiile despre biografia sa lipsesc, deși

el a avut și un fiu, Sebastian Salmen (n. 14 octombrie 1908, București – m. 9 octombrie 1976, București), cunoscut sub pseudonimul Sebastian Lascăr ca o personalitate cu o bogată activitate de publicist, traducător și dramaturg.

3. Frederic Storck - (n. 7 ianuarie 1872 – m. 26 decembrie 1942), fiu al sculptorului Karl Storck, urmează cursurile Școlii de Arte Frumoase din București, unde este coleg cu Ștefan Luchian, apoi pe cele ale Academiei de Arte Frumoase din München. În 1899 se reîntoarce în țară, iar în 1906 este numit profesor de desen și modelaj la Școala de Arte Frumoase din București. A executat numeroase busturi monumentale (Ion Heliade Rădulescu, Ion Ghica, Anastase Simu, Spiru Haret, Alfonso Castaldi, Goethe, Schiller, Octav Băncilă, Alexandru Macedonski, G. I. Ionescu-Gion, generalul Gh. Anghelescu, Regele Carol I al României, Regina Elisabeta), Statuia doctorului Constantin Codrescu (Spitalul Municipal de Adulți, Bârlad), lucrări de mici dimensiuni,

în genul obiectelor de vitrină („Clovnul”, „Un cerșetor”, „Pe gânduri”, „Tristetea”, „Țiganka” ș.a.), plachete și medalii (Nicolae Grigorescu, Arh. Ion Mincu, Panait Cerna), ca și o serie de lucrări integrate în arhitectura unor clădiri (printre ele și sculpturile alegorice „Industria” și „Agricultura” de pe fațada Palatului Administrativ din Galați, proiectat de arhitectul Ion Mincu). Opere ale sale, ale tatălui său Karl Storck, ale fratelui său Carol Storck și ale soției sale, pictorița Cecilia Cuțescu-Storck, pot fi admirate și în Muzeul de Artă „Frederick și Cecilia Cuțescu-Storck” din București, înființat în 1951 în casa sa din strada Vasile Alecsandri nr. 16, clădire declarată monument istoric, construită între 1912-1913, de către arhitectul francez Alexandru Clavel, după planurile celor doi soi.

4. Elemente tehnice aflate în scrisoarea din 23 octombrie 1909, adresată de Corneliu Botez primarului municipiului Galați, DJAN, dos. cit.

5. Scrisoarea nr. 15 din 1 februarie 1910, adresată de Corneliu Botez primarului municipiului Galați, DJA, dos. cit.

6. „Dimineța”, Anul VIII, nr. 2738, 16 octombrie 1911.

7. „Gazeta Transilvaniei”, Anul LXXIV, nr. 229, miercuri în 19 Octombrie (1 Noiembrie) 1911, Brașov).

8. Paul Păltănea, „Istoria orașului Galați de la origini până la 1918”, vol. II, Editura Porto-Franco, Galați, 1995, p.312).

9. „Dimineța”, Anul VIII, nr. 2738, 16 octombrie 1911.

10. Nicolae Iorga, „Neamul românesc literar”, 23 octombrie 1911.

11. Corneliu Stoica, Măine la Galeriile de Artă „N. Mantu”, O expoziție documentară Eminescu, în „Acțiunea”, nr. 380, 8 iunie 1993. Cronica la expoziție a apărut în același ziar, nr. 393, 23 iunie 1993, pag. 2, sub titlul „Expoziția documentară a pictorului Mihai Dăscălescu”.

12. Corneliu Stoica, „La Centrul Militar – Vernisajul unei expoziții documentare Eminescu”, în „Acțiunea”, nr. 689, 16 iunie 1994.

13. Corneliu Stoica, „Donația pictorului Nicolae Spirescu”, în „Acțiunea”, nr. 19, 17 octombrie 1991.

Revista Dunărea de Jos
EDITOR: CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI
Președinte: COSTEL FOTEA
CENTRUL CULTURAL „DUNĂREA DE JOS”
Manager: Viorel Sandu

DTP:

Editura Centrului Cultural Dunărea de Jos
Laura DUMITRACHE, Eduard MIHALCEA

Str. Domnească, nr. 61, Galați, cod. 800008
tel.: 0236 418400, fax: 415590, e-mail: office@ccdj.ro
ISSN: 1583 - 0225

Tematici:

Februarie 2020 - Basarabia

Din sumar:

Evenimente culturale 2020 - p.2,3; – Bicentenar Al.I.Cuza - p.4,5; Cocuța Conachi Vogoride, Vasile Ghica – p.6,7; Al.I.Cuza „Prințul gălățean al Unirii”, Eduard Mihalcea – p.8; România unită: Cuza-Vodă – Nicolae Iorga – p.9,10; Al.I.Cuza – prezență vie în conștiința gălățenilor, Ghiță Nazare – p.11,12; Epoca Reformelor- Nașterea unei Națiuni, Gheorghe Platon – p.13; Relația prințului Al.I.Cuza cu locuitorii, Amelian Chirilă – p.14; Trădătorii lui Cuza – p.15,16, 17,18,19; Domnia lui Cuza (1859-1866), Vlad Georgescu – p.20; Prin două veacuri de istorie, pe urmele lui Al. I. Cuza, Marius Mitrof – p.21,22,23,24; Versuri din prinosul inimii, cronică de Cezarina Adamescu – p.25,26; Bicentenar Al. I. Cuza- p.27,28; Anul Al.I.Cuza, Domnul Principatelor Unite”, Cristian Căldăraru – p.29,30,31,32,33,34; Ultimii ani de domnie ai lui Al.I.Cuza – p.35,36; Galațiul din sufletul meu, Ioana Stoian – p.37,38; La revedere, dragul meu Părinte, Constantin Marinescu, Pompiliu Comșa – p.39; Poezie, Angela Baciuc – p.41; Viața bate filmul, poezia bate viața, Victoria Milescu – p.42; Introspectări aspectate pasional, Octavian Mihalcea - p.44; Mihai Eminescu în memoria gălățenilor, Cornelii Stoica – p.45,46,47,48,49,50,51;

Responsabilitatea pentru grafie, conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor.

Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (www.ccdj.ro) sau pe pagina de facebook *Centrul Cultural Dunărea de Jos Galați*. Arhiva parțială a revistei se găsește pe site-ul instituției.

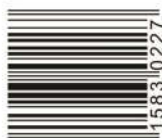
Revista *Dunărea de Jos* este membră APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editorilor din România).

"Când îl atingeai, niciodată nu-ți rămânea dator cu răspunsul.
El era foarte sincer, și prieten adevărat; dar și către cine nu-i plăcea,
se arăta îndată, căci el nu știa să se prefacă.
El nu iubea pompa și arătările exterioare și făcea foarte puțin caz
de ovații și de sărbătoriri, pe care, cele mai de multe ori, le știa
că sunt de comandă.
Era nelacom de bani, și cea mai bună dovadă despre aceasta
este că, după cum spune Bolintineanu, el a fost
unul din domnii ce au ieșit din domnie,
fără să fi făcut avere mare"

A.D. Xenopol

AL. I. CUZA - BICENTENAR.

Galati, cad 800008, str. Domneasca, nr. 61
Tel-Fax 00-40-236-418400; 00-40-236-415590
E-mail: office@cedj.ro; revistadunareadefios@cedj.ro
www.cedj.ro

